şi, din pricina unui exotism ce ne fusese atribuit cu dezinvoltură - poate şi din pricina unei anume frivolităţi în care ne complăceam - destul de ignorate: dovadă stă faptul că, pe atunci, pe harta culturală în dreptul ţării noastre stătea scris: Hic sunt Léones, adică nimic demn de interes exploratoriu. Un alt NIMIC pare să ne stigmatizeze şi acum: după 45 de ani de participare "prin contumacie" la cultura Europei, după atâta amar de vreme care a cravaşat nervii occidentului şi a exersat toate vigilenţele şi toate coşmarurile, ieşiţi din ghetou, le stârnim celor care n-au trăit un timp oprit aceeaşi impresie oarecum altfel formulată: NIMIC DE COMUNICAT. Ceea ce ne pune în postura de copii îmbătrâniţi care se reântorc la ocupaţiile vârstei întrerupte trebuie să reia regulile jocului. Iar prima regulă este aceeaşi - din nou AVANGARDA. E de văzut dacă suntem hărăziţi sau nu să rescriem basmul Tinereţe fără bătrâneţe.

În jurul lui Arcimboldo

În rotonda aceluiaşi etaj 4, un senior al picturii noastre contemporane, Alin Gheorghiu, se confruntă - într-un duel al răstălmăcirilor - cu extravagantul Arcimboldo. Acest italian al veacului 16, oare a persiflat el nostalgia după secolul de aur al Greciei antice şi inevitabilul umanism de care se arătau mândri contemporanii săi ori, dimpotrivă, dă dovadă de cel mai teribilist şi mai inocent antropocentrism? Pictorul român îi tratează cu deferenţă capriciile, excesele, aventurile imaginarului. Şi sfidarea, şi teribilismul lui Arcimboldo duc în acelaşi punct: personajul este anonimizat. Artistul Alin Gheorghiu tratează opera italianului drept pacient al unei vivisecţii meticuloase. Personajului, pierdut în memoria adormită a atâtor forme vegetale prin care a fost desfigurat sau refigurat, îi este căutată FIINŢA, îi este reinventat chipul, îi este prescrisă pierderea într-un paradis de culoare, forme şi alcătuiri înşelătoare. Dintr-o bănuită exorcizare a omenescului din înfăţişarea umană săvârşită de Arcimboldo, Alin Gheorghiu o travesteşte într-o eternă căutare a identităţii.

Poate că această indiferenţă a contemporanului nostru faţă de fatalităţile exterioare picturii, artei, ca şi faţă de indiferenţa altora, este singurul răspuns la neliniştile trezite de AVANGARDĂ ŞI MODERNISM (fie că aşa se numeşte expoziţia cealaltă, fie că aceasta ar fi condiţia admiterii noastre printre ceilalţi...)

Paul Cornel CHITIC

Foto: Cristian TĂNASE

TIGANII
o lume a III-a a Europei

2

DISCRIMINAREA - UN MARE NEADEVĂR

Ţiganii, în România nu au fost niciodată marginalizaţi. NICIODATĂ nu a existat vreun fel sau altul de segregaţie, nu a existat vreo lege care, în ţara noastră, să interzică, să alunge ori să-i împiedice pe copiii de ţigani de a merge la şcoală. Dimpotrivă: vreme de 45 de ani în România, învăţământul a fost nu numai **obligatoriu şi gratuit**, ci s-a dus chiar o anume politică de constrângere a acelor familii care, sub diferite pretexte, evitau să-şi trimită copiii la şcoală. Preţ de 45 de ani a existat un climat care a şters orice fel de diferenţiere între etnii şi clase sociale. Într-un exces de zel egalizator, între 1975 şi 1989, se ignorau cu bună ştiinţă chiar diferenţele de inteligenţă şi interes faţă de şcoală între copiii-elevi. Extinderea învăţământului obligatoriu de la 8 la 10 clase i-a obligat pe mulţi copii să-şi târască servieta cu cărţi pe drumul spre şcoală fără nici un folos practic decât poate acela de a trăi într-un climat spiritual, altul decât acela pe care l-ar fi preferat. Şi totuşi, după atâtea decenii în care ţiganii au avut şansa unei integrări sociale complete, iată care este situaţia:

BĂRBAŢI: ŞTIU SĂ CITEASCĂ...

55,8%

BINE

25,6% Cu dificultate

18,7% Deloc

FEMEI: ŞTIU SĂ CITEASCĂ...

40,6%

BINE

23,9% Cu dificultate

35,5% Deloc

AUTOEXCLUDEREA - O REALITATE

După o politică insistentă dusă în România în ceea ce priveşte sedentarizarea forţată a ţiganilor nomazi (sute, mii de case au fost construite pentru aceştia, sute, mii de case părăsite prin "depopulare" de către etnicii germani le-au fost făcute cadou), iată care este situaţia la zi în ceea ce priveşte profesiile şi ocupaţia adulţilor din populaţia de ţigani (romi).

OCUPAŢIA BĂRBATULUI - CAP DE FAMILIE

38,5%

SALARIAT

25,4%	Afaceri cont propriu
22,3%	Fără lucru
7,6%	Pensionar
2,1%	Patron
2,1%	În închisoare
1,6%	În străinătate
1,3%	În armată

OCUPAŢIA SOŢIEI

70,8%

FĂRĂ LUCRU

15,6%	Salariat
8,4%	Afaceri cont propriu
4,8%	Pensionar
0,3%	Patron
0,1%	În închisoare

OCUPAŢIA POPULAŢIEI DE PESTE 16 ANI

45,2%

FĂRĂ LUCRU

22.1%	Salariat
16,9%	Afaceri pe cont propriu
5,1%	Pensionar
1,2%	La închisoare
0,8%	Patron
0,4%	La şcoală

CALIFICAREA POPULAŢIEI MATURE

79,4%

NECALIFICAŢI

16,1%	Profesii moderne
3,9%	Profesii tradiţionale

Pachetul de acţiuni pentru sprijinirea populaţiei de romi de către Elena şi Cătălin Zamfir este complex, costisitor şi de lungă durată. **Combaterea stereotipiilor negative şi prejudecăţilor etnice ale populaţiei majoritare**, presupunând că populaţia de romi (ţigani) va face eforturi de reintegrare socială, **are şanse de a se realiza** şi datorită faptului că ea, această populaţie, nu are şi nu revendică teritoriu şi autonomie.

Ţiganii sedentari şi nomazi în Europa (cifre aproximative)

Evaluări	minim	maxim	Evaluări	minim	maxim
Albania	80 000	100 000	Luxemburg	100	150
Austria	15 000	20 000	Macedonia	220 000	260 000
Belgia	15 000	20 000	Olanda	35 000	40 000
Bosnia-Herţegovina	25 000	30 000	Norvegia	500	1 000
Bulgaria	600 000	700 000	Polonia	50 000	60 000
Croaţia	25 000	30 000	Portugalia	40 000	50 000
Republica Cehă	250 000	300 000	* România	1 800 000	2 500 000
Cipru	500	1 000	Serbia-Muntenegru	400 000	450 000
Danemarca	1 500	2 000	Republica Slovacă	480 000	520 000
Estonia	1 000	1 500	Slovenia	8 000	10 000
Finlanda	7 000	9 000	Spania	600 000	750 000
Franţa	280 000	340 000	Suedia	12 000	15 000
Germania	110 000	130 000	Elveţia	15 000	20 000
Grecia	120 000	180 000	Turcia	??	
Ungaria	550 000	600 000	Marea Britanie	90 000	110 000
Irlanda	22 000	28 000	Fosta URSS	500 000	600 000
Italia	90 000	110 000			
Letonia	1 000	1 500	Totalul pentru Europa (aproximativ)	6 700 000	8 000 000
Lituania	3 000	4 000			

* Din imensa populaţie a acestei etnii trăitoare în România, un bun procentaj aparţine celorlalte naţionalităţi. Aşadar printre romii (ţiganii) de cetăţenie română se numără şi ţigani-unguri, ţigani-sârbi.

Este foarte posibil ca diferenţa (de 700 000) dintre estimarea maximă (2 500 000) şi estimarea minimă (1 800 000) să aparţină celorlalte naţionalităţi care coabitează în România.

Libertatea romului de a nu-şi declara nici etnia, nici naţionalitatea de provenienţă încurcă mult calculele şi descurajează orice dorinţă de rigurozitate în recenzarea populaţiei.

RISCURILE NEINTEGRĂRII

Procesul cel mai grav, care afectează o largă parte a populaţiei de romi, este îngustarea dramatică a posibilităţilor de obţinere a resurselor necesare vieţii. Mai mulţi factori sînt responsabili de o asemenea tendinţă.

• Eliminarea sau cel puţin îngustarea unor surse de venituri create de regimul socialist:

În primul rînd, după cum datele prezentate mai înainte arată cu claritate, creşterea şomajului datorită adoptării unui nou sistem economic, fundat pe piaţa liberă, a afectat masiv populaţia de romi. O proporţie îngrijorător de ridicată de romi nu au loc de muncă; tinerii romi găsesc cu greu de lucru.

În al doilea rînd, scăderea dramatică a locurilor de muncă din agricultura cooperatistă. La sat, ca urmare a desfiinţării Cooperativelor de producţie, în general, romii au primit foarte puţin pământ. Unii nu au avut pământ sau l-au vîndut (tradiţional nu aveau vocaţia agriculturii).

Un caz special, dar foarte important ca pondere, îl reprezenta o posibilitate creată tipic de regimul socialist: "furtul de la stat". Proprietatea de stat era practic slab protejată. În mod special acest lucru era valabil în agricultură. Desfiinţarea Cooperativelor agricole, de unde întreaga populaţie, inclusiv romii, se aprovizionau printr-un fel de furt aproape oficializat, a lipsit pe romii fără pământ de o sursă importantă de trai. Acum, acelaşi furt (de data asta de la alţi cetăţeni), de la întreprinderi autonome nu mai este deloc acceptat, devenind sursă de conflict. În condiţiile privatizării agriculturii au dispărut asemenea surse neprotejate. Furturile continuă adesea: de la ţărani, din curţi, de pe cîmp. În aceste condiţii este de presupus că ciocnirile cu populaţia sătească pot să se agraveze. Este probabil să apară cazuri de conflicte grave.

• În ultimul timp a apărut o nouă îngrijorare: creşterea rapidă a criminalităţii în cadrul populaţiei de romi şi schimbarea caracterului ei.

Presiunea spre devianţă şi delincvenţă creşte datorită situaţiei social-economice precare. Şi apariţia unor posibilităţi ilegale de îmbogăţire rapidă este un stimulent al devianţei. Creşterea devianţei amplifică, la rîndul ei, stereotipurile negative ale populaţiei majoritare şi întăreşte discriminarea.

Criminalitatea în populaţia de romi se pare că tinde să îmbrace forme tot mai organizate, mai grave şi mai violente. Violenţa pornită dintr-o largă varietate de frustrări tinde de asemenea să crească. Probabil două surse importante ale violenţei se manifestă în mod complementar: o violenţă venită din disperarea sărăciei şi o violenţă venită din aspiraţiile de promovare economică şi socială intrate în coliziune cu piedicile atât interioare (lipsa de educaţie, de calificare, de resurse), cât şi exterioare (discriminări, prejudecăţi, competiţie). Este probabil ca ambele surse să se amplifice semnificativ în perspectiva stabilizării situaţiei social-economice.

Putem conclude că cea mai mare parte a populaţiei de romi se află într-o tranziţie socială relativ necontrolată, nici de ei şi nici de colectivele în ansamblu. Pe fondul agravării situaţiei social-economice a celei mai mari părţi a populaţiei de romi, a creşterii manifestărilor de delincvenţă şi violenţă provenite, nu în puţine cazuri, de disperare, suntem într-un proces de creştere a tensiunilor care este probabil să izbucnească tot mai frecvent.

PARLAMENTARI ROMÂNI DESPRE INTEGRAREA ȚIGANILOR

Ioan Alexandru
(PNȚ - CD)

Singura atitudine corectă față de ei (eu fac parte dintr-un partid creștin-democrat) este de a-i socoti frați de-ai noștri și de a introduce chipul lui Isus Christos și Evaghelia lui în limba lor și în înțelesul lor.

Nu există, după părerea mea, alternativă la dimensiunea lui Isus Christos, față de țigani și, neapărat, ei pot fi integrați social. Trebuie numai sustrași de la ceea ce îi distruge pe ei înșiși.

Gheorghe Frunda
(UDMR)

Integrarea romilor va fi în scurt timp problema socială nr. 1 a României și va ajunge o problemă europeană. Din păcate, cînd plecăm în delegații în străinătate și reprezentăm România, este neplăcut să găsești peste tot români cerșind și țigani români cerșind sau săvârșind infracțiuni. Această problemă trebuie să o rezolăm noi, trebuie conceput un program foarte vast - în primul rând de educare a romilor. Dar nu trebuie propuse niște scopuri prea înalte, ci unele exacte, care să fie tangibile. Țiganilor nu trebuie să le fie rușine că sunt țigani și să se găsească acele rezolvări în planul uniunii pe care ei înșiși le acceptă. Dar pentru asta o primă urgență este legarea de locurile în care trăiesc. Și atâta timp cât țiganii vor migra dintr-o parte în alta a țării, acest lucru va fi foarte greu.

Vasile Văcaru
(FDSN)

Eu doresc o integrare completă a romilor și, cu toate tarele pe care unii reprezentanți ai lor le vădesc, ei trebuie să fie integrați.

Există semne reale pentru acest lucru. Printre ei sunt și oameni care au dovedit nu numai că sunt capabili să facă ceva pozitiv ci acum încep să creeze fluxuri de opinie printre romi. La mine în sat, acum , de Paști, am ascultat la Radio Craiova o emisiune dedicată romilor, unde se prezenta o anchetă în care unii spuneau că ar dori să vadă terminate tocmai aceste mizerii pe care unii reprezentanți ai romilor le fac. Dar adevărul e că și presa exagerează uneori, aducând în prim- plan numai urâțeniile. Oamenii aceștia, foarte mulți dintre ei, muncesc... Deci cred din toată inima într-o integrare. Sigur nu va fi un proces ușor, de scurtă durată, dar, fără doar și poate, un proces posibil.

Sabin Ivan
(PL)

Nu cred, la stadiul în care se găsesc ei astăzi, că se va ajunge la o integrare în societate. Probabil este dorința șefilor lor, pentru că sunt destui cu bune intenții și bine pregătiți, dar nu cred că, având în vedere stadiul lor de alfabetizare, de educație, să iasă repede din această situație care este dezastruoasă și pentru ei și pentru societatea noastră. Desigur, trebuie să facem eforturi foarte mari și aici importanța cea mai mare o au școala și biserica.

Viorel Sălăgean
(PUNR)

Eu pornesc de la faptul că există șanse , pornesc de la o picătură într-un ocean, dar pentru asta trebuie făcut ceva. La noi nu se poate face nimic. Ce-ar trebui? Ar trebui să se facă niște studii sociologice "concrete" privind numărul lor total, nivelul de alfabetizare. Dacă există așa ceva trebuie să facem ceea ce au făcut ungurii - să creăm școli speciale, pentru țigani. E un pas spre civilizare. Ei vor învăța și românește, căci, trăiesc, în România.

Țiganii sunt o nație care are respect pentru elite. Elitismul lor există prin pragmatismul lor. Dacă apare un împărat, o bulibașă, o figură care se impune, țiganii îl respectă. Țiganul crede în țigan, nu crede în român. Pentru el românul este un pericol. Și ungurul, și neamțul oricine este un pericol. Pentru el albul - ca să zic așa - este un pericol. Eu cred că țiganul nu trebuie în nici un caz marginalizat. Eu am trăit între Dudești și Vitan, între câteva familii de țigani și am fost singurul om a cărui casă n-a fost spartă în zona respectivă. Pentru țigan, cînd îi spui "Bună ziua! Ce faci domnule, ce faci doamnă?" este un lucru de mare respect.

Victor Stoicescu
(PRM)

Șansele romilor de a se încadra în societatea românească depind exclusiv de ei, pentru că ei nu sunt de azi, de ieri, în țara noastră. Printre ei sunt unii care nu produc nimic; prin negoț, tâlhărie, prin orice mijloace își asigură traiul.

Au cerut, de exemplu, să aibă școli țigănești, dar nu cred că le arde lor de școli de nici un fel. Astea sunt influențe care vin din afară, de la lideri. Cât timp s-au comportat omenește ei au fost susținuți de români. Mare lucru nu putem face, dacă de la ei nu pornește ceva deosebit. Pe majoritatea dintre ei nu-i interesează școala. Ei au o inteligență nativă, o vioiciune cu care se descurcă. Și nu cred că s-au schimbat peste noapte. Dacă s-ar găsi mai multă înțelepciune la cei care se fac ascultați de ei, la cei care îi conduc.

Adrian Vilău
(FSN)

Se spune întotdeauna că șansele pentru integrarea unei populații care are o vechime istorică mai mare decît populația care vrea să o integreze sunt mici. Cu toate acestea, cred că, până la urmă, romii vor fi integrați. Termenul este urât, este tiranic, dar vom reuși să-i integrăm. Nu în limitele națiunii române ci ale bunului simț.

Cred că ar trebui atrași în toate programele pe care un Guvern are de gând să le deruleze (sociale, politice, etc). Adică problema țiganilor nu este doar problema etnică a lor, a unei rivalități între români și romi ci este problemă generală a României pe care o suportă și țiganii.

Snagov

SEMINAR INTERNAȚIONAL CU ȘI DESPRE ROMI

La Snagov, s-a desfășurat în aceste zile seminarul "Politici sociale și viața de zi cu zi în comunitățile de romi din Europa Centrală și Răsăriteană", având ca generoasă deviză cuvintele "Impreună, egali".

În decorul somptuos și rece al saloanelor palatului "ctitorit" în anii "epocii de aur" s-au adunat țigani din Albania, Austria, Bulgaria, Cehia, Croația, Macedonia, Moldova, Polonia, România, Rusia, Serbia, Slovacia, Slovenia, Ungaria și Ucraina, precum și din Germania, Franța, Spania, Marea Britanie, SUA. Acestora li s-au alăturat reprezentanți ai Organizațiilor internaționale - Comisia și Centrul pentru drepturile omului, ale Națiunilor Unite și Fundația pentru o societate deschisă. Organizatorii acestei întâlniri de studiu și discuții deschise, cu și despre romi, au fost Ministerul român de externe, Proiectul pentru Relații etnice-PERISUA, Uniunea Internațională a Romilor, Federația etnică a Romilor din România și Centrul romilor pentru Intervenție socială și Studii din București.

Scopul central al seminarului a fost **evaluarea programelor naționale specifice de integrare a minorității romilor**.

Încă de la început a fost evidentă dorința organizatorilor de a asigura discuțiilor un nivel și o ținută de natură să permită atât o înțelegere pe fond a problemelor, cât și atingerea finalității reuniunii: crearea unor baze de lucru pentru proiectele sociale ce s-au pus în discuție.

Seminarul s-a desfășurat nu fără probleme. "Împăratul Iulian" s-a simțit discriminat de confrații săi de pretutindeni, pentru că lucrările s-au desfășurat nu în limba romilor, ci în cea a țărilor invitate.

Problemele și preocupările romilor, indiferent de țara în care aceștia trăiesc, nu sunt puține; ele țin deopotrivă de specificul comunităților țigănești (în cea mai mare parte) și de gradul de adaptare al acestora la exigențele societății în care este de dorit să se integreze. Consensul nu este un exercițiu la îndemână nici pentru romi. După cum spunea dl Nicolae Gheorghe: "Nu putem rezolva lucrurile dacă ne acuzăm. Le putem rezolva dacă le definim corect și comunicăm între noi".

La închiderea ediției, simpozionul de la Snagov cu și despre romi era în desfășurare.

Elena GUGU

1956

EROUL REVOLUȚIEI DIN UNGARIA, IMRE NAGY, A FOST SPION SOVIETIC?

Cotidianul italian, din Torino, "La Stampa" (din 28 februarie a.c.) a provocat o serioasă tulburare în opinia publică din Ungaria prin publicarea unor "documente" KGB, care se referă la anii de emigrație politică în Uniunea Sovietică a lui Imre Nagy, adică la anii 1930. În timpul evenimentelor din 1956 din Ungaria, Imre Nágy a devenit președintele guvernului ungar, iar după înfrângerea revoluției a fost condamnat la moarte și executat, devenind martirul revoluției ungare. Articolul din "La Stampa" susține că în anii 1930 el ar fi fost agent al NKVD (predecesorul KGB) și că ar fi predat organelor de securitate sovietice mai multe sute de tovarăși de luptă, pecetluindu-le soarta.

La începutul lunii martie, presa ungară s-a preocupat mult de această problemă, luând legătura cu persoane care l-au cunoscut pe Imre Nagy sau care ar fi putut cunoaște câte ceva în legătură cu el, unele secrete de culise din perioada incriminată.

Astfel, ziarul "Népszabadság" i-a luat un interviu lui Károly Grósz, care a fost secretar general al PMSU și care a afirmat că din cauza unor zvonuri, încă din primăvara anului 1989, la o plenară CC el a cerut să se caute la KGB documente despre activitatea lui Imre Nagy din perioada emigrației și din 1956. Gorbaciov l-a însărcinat pe șeful de atunci al KGB, Vladimir Kriucikov, să pună la dispoziția PMSU documentele solicitate. De la Moscova au fost trimise în Ungaria "câteva fotocopii incomplete". Puțin după aceea - așa cum afirmă Grósz - a fost trimisă o persoană de încredere să cerceteze documentele la fața locului și să se convingă dacă este sau nu vorba despre falsuri. Această persoană a adus cu ea fotocopii după declarația de racolare a lui Imre Nagy (datat aproximativ 1930) din care reiese că Imre Nagy și-a oferit voluntar serviciile. Printre documente se află și denunțuri scrise de mână despre unele persoane care apoi au avut mult de suferit.

În interviul citat aici, Károly Grósz a declarat că la plenara CC, unde documentele respective au fost prezentate, s-a decis ca ele să nu fie date publicității, mai ales după ce s-a constatat că după 1956, condamnarea la moarte a lui Imre Nagy s-a făcut fără nici un motiv, deci nu ar fi fost etic să se facă publice asemenea date despre un om condamnat pe nedrept.

Ziarul ungar "Magyar Nemzet" din 4 martie inserează în coloanele sale o convorbire cu Mátyás Szürös, unul din conducătorii de frunte ai PMSU și care din 10 martie 1989 a fost ales președinte ai Adunării de Stat din Ungaria. În legătură cu documentele care au făcut multă vâlvă, Mátyás Szürös își amintește de plenara CC sus-amintită, că toată lumea a primit cu uluire vestea că "Imre Nagy a fost agent KGB". A provocat un șoc, o nedumerire: ce rost a avut aducerea la suprafață a acestor date exact în momentul în care întreaga țară se pregătea pentru reabilitarea și reânhumarea cu toate onorurile a lui Imre Nagy. Mátyás Szürös este de părere că "abordarea acestui subiect nu a avut nici un rost". El a amintit că se cunosc condițiile în care au trăit emigranții politici unguri în Uniunea Sovietică, mai ales în anii 1930, dar Szürös pune la îndoială chiar și autenticitatea documentelor respective. Dar cu toate acestea "în cazul lui Imre Nagy nu acest lucru este esențial, ci faptul că el și-a dat viața pentru făurirea unei Ungarii libere, independente, democratice". Scandalul provocat, abordarea cu rea-credință ar crea probleme, chiar dacă până la urmă s-ar putea dovedi că aceste documente sunt autentice, lucru de care nu sântem convinși - a spus Szürös. De fapt nu s-a știut ce sens a avut răscolirea acestor chestiuni, în 1989, dar nici în prezent.

În legătură cu aceste probleme a fost solicitată părerea istoricului János M. Rainer, unul dintre cei mai obiectivi și sârguincioși cercetători ai vieții lui Imre Nagy. Interviul a apărut în ziarul "Magyar Nemzet" pe data de 5 martie. Istoricul Rainer nu neagă faptul că în anii 1930, ținînd seama de atmosfera de atunci din Uniunea Sovietică, au existat, în mod obligatoriu, asemenea raporturi între toți emigranții politici și organele de securitate de stat sovietice. Există motive - susține tânărul cercetător - care fac plauzibile, posibile asemenea acțiuni din partea lui Imre Nagy. Iar aici istoricul se referă la faptul că, în acei faimoși ani , Partidul Comunist Ungar înregistra criza cea mai puternică din existența sa, știindu-se că acest partid se afla atunci în ilegalitate. Multe personalități din conducerea PCU au fost arestate. Atunci, Imre Nagy a fost trimis la Moscova cu scopul de a afla cine sunt trădătorii. Acolo, în mod obligatoriu, a trebuit să ia legătura cu NKVD - predecesorul KGB - în Uniunea Sovietică, PCUS era partid unic de guvernământ, activitatea sa era strâns împletită pe toate planurile cu activitatea statului. Existând Cominternul, PCU era subordonat PCUS. Apoi, având în vedere că în PCU existau lupte fracționiste, pare firesc că oricărui emigrant politic sosit din Ungaria, deci și lui Imre Nagy, i s-au cerut informări. În atmosfera vremii, disciplina de partid îl obliga să ofere respectivele informații. "Dar nu cred, acest lucru fiind în contradicție cu caracterul său, cu personalitatea sa, ca să fi jucat rolul agentului diabolic" - este de părere domnul Rainer.

Istoricul susține că în ciuda întregului scandal iscat, imaginea lui Imre Nagy nu se schimbă. Datele sale biografice au fost bine cunoscute și până în prezent, chiar și faptul că el timp de 15 ani a stat în Uniunea Sovietică în calitate de emigrant politic, ceea ce includea toate obligațiile ce decurgeau atunci din acest statut. Cu toate acestea, - susține J.M. Rainer - "viața lui Imre Nagy poate fi considerată o serie de conflicte cu linia de partid dominantă".

La întrebarea dacă speculațiile actuale umbresc sau nu rolul istoric, de erou, de martir al fostului șef de guvern din 1956 al lui Imre Nagy, János M. Rainer a declarat că în cadrul revoluției ungare de atunci Imre Nagy s-a alăturat intereselor poporului ungar, el a ales poporul, a ales identificarea cu cerințele revoluției și a rămas fidel acestei opțiuni până la moarte. Toate scandalurile, toate tulburările care se fac nu vor influența imaginea pe care o are lumea, poporul ungar despre Imre Nagy și

despre activitatea sa din 1956".

O altă personalitate apropiată de cauza lui Imre Nagy, János Vészi, vicepreşedintele Societăţii "Imre Nagy", (care a luat fiinţă anul trecut) a fost întrebată de către reporterul cotidianului "Magyar Nemzet" (3 martie): "Interesele cui serveşte răscolirea acestor <<documente KGB?>>? János Vészi şi-a exprimat părerea că primii paşi în declanşarea scandalului pot fi descoperiţi în publicaţia "Rodina" din Rusia şi în relaţiile bănuite că această revistă le-ar fi avut cu KGB. János Vészi este de părere că în spatele acestei reviste se ascunde lupta dintre Elţân şi adversarii săi. Deci întrebarea este corectă: "Cui prodest?"

János Vészi susţine că "Din Rusia mingea este aruncată în Italia, unde de asemenea se desfăşoară lupte politice interne: este în curs de prăbuşire vechiul sistem de partide, în cadrul căruia Partidul Socialist Italian a jucat un rol deosebit de important. Socialiştii din Italia şi-au înscris pe steagul lor revoluţia ungară din 1956 şi numele lui Imre Nagy, este deci de înţeles de ce face zarvă o revistă din sudul Italiei pe seama acestor informaţii legate de Ungaria. Cazul este tratat cu tact, dar în aşa fel ca prin informaţiile respective să se poată spune orice despre socialiştii italieni. Am putea considera acest act ca fiind de "bunăvoinţă" dacă nu ar constitui un machiavelism uşor de descoperit: iată cineva a comis tot felul de fapte reprobabile şi mai tîrziu a devenit erou naţional. Iar faptul că datelor publicate de un cotidian din sudul Italiei li s-a acordat o asemenea importanţă în Ungaria nu poate avea altă cauză decît că acest lucru serveşte interesul unora de aici."

Vészi consideră că aceste forţe sunt aceleaşi cu cele din 1989 care s-au împotrivit reabilitării lui Imre Nagy, pentru că au presimţit că "dacă după anii de tăcere şi asuprire numele lui este ridicat, lumea celorlalţi se va scufunda."

Întrebat fiind în ce măsură pot fi socotite autentice documentele prezentate, János Vészi susţine că după părerea sa nu ar trebui folosit nici măcar termenul de document. În cel mai bun caz, atunci când KGB pune la dispoziţie unele hîrtii, se poate vorbi despre acte. "Folosirea termenului de document poate induce în eroare pentru că într-un fel ne determină să luăm drept fapte sigure orice a fost pus pe hârtie de către <<atelierele de fabricat dovezi>> ale KGB. În Ungaria se cunoaşte cum au funcţionat aparatul de falsificat al KGB. De altfel, cine l-a identificat în mod real pe <<Volodia>> cu Imre Nagy?... Pentru KGB nu reprezenta o mare dificultate fabricarea de acte false. Mai devreme nu am auzit nimic de aceste <<documente>>, dacă trecutul său de agent al KGB ar fi fost atât de cunoscut, ele ar fi putut fi aruncate în luptă încă în 1955 când a început bătălia împotriva lui Imre Nagy. Şi oare de ce nu se poate citi nici un rând despre toate acestea în procesele verbale de la procesele intentate împotriva lui Imre Nagy, în întregul material al procesului pregătit sub îndrumarea ofiţerilor KGB? Unde se află în realitate aceste acte suspecte, aduse în Ungaria sub formă de copii? Când au putut fi ele studiate în mod critic de istorici cunoscuţi din ţară şi străinătate?"

În încheiere, János Vészi trage concluzia că toate informaţiile publicate nu pot să tulbure, să răstoarne imaginea pe care posteritatea deja şi-a format-o despre Imre Nagy. Vészi este de părere că figura diabolică pe care doresc unii să o impună nu se potriveşte cu ceea ce am cunoscut noi, cu ce am ştiut noi despre el. Pentru că domnul Vészi consideră că Imre Nagy a fost un antifascist, un luptător pentru reforma agrară în Ungaria, un luptător pentru restabilirea legalităţii în Ungaria între anii 1953-1954, a fost omul care a oprit deportările, internările. Pentru toate acestea el este până în zilele noastre o personalitate foarte stimată. Dar toată tevatura stârnită în jurul lui nu poate distruge nici imaginea pe care o păstrăm în memoria noastră despre el ca preşedintele guvernului din timpul revoluţiei şi luptei pentru independenţă din 1956 - afirmă vicepreşedintele societăţii "Imre Nagy", János Vészi.

Veronica ENESCU

LA EST DE EST ★ LA EST DE EST ★ LA EST DE

Semi-război contra pace, rachete contra petrol

Discreţia autorităţilor de la Phenian în legătură cu disponibilităţile sale de tehnologie nucleară a devenit notorie. DIEA a fost ofensată refuzându-i-se, pur şi simplu, dreptul la control. Ostentativa acţiune a R.P.D.Coreene s-a cuplat cu declararea stării de semi-război. Nu este vorba de un război întreg, dar nici de o pace întreagă în raport cu Coreea de Sud. Atmosfera de artag continuă. "De curând s-a făcut publică intenţia Phenianului de a sprijini frăţeşte" Iranul prin dotarea acestuia cu rachete cu o rază de acţiune de aproximativ 1000 de kilometri. Iranienii vor primi "Nodang-1" iar coreenii petrol. Tranzacţia va rămâne valabilă chiar dacă ONU va decide un embargou împotriva Coreei de Nord. Sindromul iugoslav al embargoului cu ochiuri largi se repetă în...mare deschisă.

Subcontinentul turc

Uniunea Sovietică s-a desfiinţat în realitate şi CSI s-a înfiinţat pe hârtii. Tot pe hârtie a apărut, ulterior, "Statul Unit al Asiei Centrale", mastodont utopic intercalat într-un alt mastodont utopic dar mai mare. În ultima vreme începe să se cristalizeze o altă formaţiune incomparabil mai complexă şi cu ventilări politice externe. Este vorba de primii paşi făcuţi spre o alianţă între Turcia şi sudul musulman al fostei URSS. Acest "sud" cu o imperioasă rată a natalităţii, cu tradiţii musulmane nealterate şi imense resurse naturale reprezintă pentru Turcia un potenţial de colaborare gigantic. La Ankara circulă deja sloganul mai degrabă pragmatic decât "emoţional": lumea turcească de la Adriatica la Zidul Chinezesc. Lasând zidul de o parte să remarcăm evidenţa: între Ankara şi republicile musulmane foste sovietice plouă cu acorduri. Iată însă că războiul azero-armean, pus la foc de cinci ani, a dat în clocot. Replica turcă a fost lapidară şi elocventă: "Ankara a ajuns la capătul răbdării". Până să-şi iasă din fire Ankara croşetează asiduu filiera unor relaţii privilegiate atât globale, cât şi cu fiecare republică alunecată pe calea tranziţiei. Numai în Turkmenistan s-au semnat acorduri în valoare de 700 de milioane de dolari. În legătură cu rolul Turciei în acest complex de relaţii fraterne, la Ankara s-a precizat: "Chiar dacă Turcia va fi acceptată în CEE noi tot vom fi aici. Avem un rol de jucat în această regiune". Aşa e. La un trecut otoman un viitor şi mai otoman.

Presiunea dogmatică şi liniile de credit

Jacques Attali, în calitate de preşedinte B.E.R.D., este unul dintre europenii care înţeleg cel mai bine relaţia dintre bani şi tranziţie. Banii sunt, desigur, occidentali iar tranziţia răsăriteană. El a declarat de curând cât se poate de limpede: "Orice este mai bun decât să lăsăm fără stăpân 1200 de încărcături nucleare şi mii de tone de încărcături chimice". Mesajul său face o acoladă între sărăcia Rusiei şi presiunea dogmatică. Eşecul tranziţiei în Rusia - stimulat de o mişcare stringentă paralizantă - poate duce la recrudescenţa totalitarismului şi la mişcări geopolitice stihinice.

La rândul său, Richard Nixon, artizan al punţilor Washington- Moscova este unul dintre americanii care înţeleg cel mai bine care este diferenţa dintre Rusia actuală şi URSS în perioada gloriei echilibrului terorii. El a precizat recent: "Occidentul nu îşi poate permite să abandoneze Rusia şi pe Elţân în voia soartei". În ajunul reuniunii G-7, organizată la Tokio şi beneficiind de prezenţa rusă, Nixon s-a simţit dator să puncteze Japonia. El a remarcat fără menajamente: "Suntem şocaţi de nivelul insuficient al participării la programul de ajutor multilateral acordat Rusiei. Japonezii ar trebui să mai termine cu solicitarea celor 4 insulite ca o condiţie prealabilă a ajutorului. Ei nu se gândesc, dacă Elţân cade, ei nu vor vedea niciodată aceste insule?" Dar Occidentul nu se gândeşte că cei 1,6 miliarde de dolari acordaţi la Vancouver reprezintă a 800-a parte a chitanţei anuale de înarmare din perioada când URSS bastion al păcii era?!

Radu BUDEANU

Winston Churchill

2

DESPRE CONTEMPORANII SĂI

Traducere
şi adaptare
Eva Galambos

Clemenceau

Caracterul lui Clemenceau poate fi descifrat mai uşor având în posesie ultima sa carte remarcabilă "Măreţiile şi mizeriile victoriei". Scriitori superficiali sunt gata să-i trateze lucrarea drept incoerenţe furioase ale unui spirit îmbătrânit. Dimpotrivă, consider această carte drept o contribuţie măreaţă la istoria epocii şi prăbuşirii. Fiecare pagină cuprinde fraze şi propoziţii care elucidează şi clarifică pentru viitor nu numai caracterul lui Clemenceau ci şi istoria războiului şi a cauzelor sale. Situarea lui Foch (pe care Clemenceau l-a tratat dur şi l-a eliminat din viaţa politică imediat după câştigarea războiului) în rândurile celor mai mari generali din lume poate fi disputată, dar de-acum este cert că Clemenceau a fost unul dintre cei mai mari oameni ai vremii lui. Şi aici avem imaginea prezentată de el însuşi - o capodoperă inegală, neterminată şi în unele părţi denaturată, dar o revelaţie pentru toate timpurile.

Adevărul este că Clemenceau a întruchipat şi exprimat Franţa. Tigrul bătrân cu mustăţile sale albe şi ochii pasionaţi ar putea deveni un simbol mai real al Franţei decât animalele reprezentative ale multor ţări, inclusiv cocoşul galic. A fost o creaţie a Revoluţiei franceze în momentele sale sublime, înainte de a fi preluată de măcelarii terorismului. Reprezenta poporul francez ce s-a ridicat împotriva tiranilor. Tiranii minţii, tiranii sufletului, tiranii trupului, tiranii străini şi autohtoni, escrocii, corupţii, profitorii, trădătorii, invadatorii, defetiştii - toţi au stat în drumul Tigrului care a dus împotriva lor o luptă inexorabilă. Anticlerical, antimonarhist, anticomunist, antigerman - în toate acestea reprezenta spiritul dominant al Franţei.

Existau un alt spirit şi o altă Franţă, Franţa lui Foch - veche aristocratică, ale cărei graţie şi cultură, maniere şi ceremonial au fost preluate de întreaga lume. Prin alianţa celor două personalităţi în timpul ultimului an al războiului poporul francez a avut în slujba sa întreaga glorie şi esenţa vitală a galilor. Cele două personalităţi au întruchipat istoria lor veche respectiv modernă. În Franţa, lupta dintre cele două curente este permanentă, armistiţiul încheindu-se numai când Franţa se afla în pericol de moarte. Camaraderia dintre Foch şi Clemenceau ilustrează în mic istoria Franţei.

Istoria lui Clemenceau nu este cunoscută pentru mulţi. O viaţă furtunoasă de la început până la sfârşit; luptă, luptă permanentă, niciodată o pauză, un armistiţiu, odihnă. Sabia lui a fost călită în focurile şi gheţurile unei jumătăţi de secol. A fost primar în Montmartre în timpul Comunei. Atacurile sale împotriva imperiului în prăbuşire şi rezistenţa manifestată faţă de excesele revoluţionarilor; încercările sale inutile de a salva- aproape cu costul propriei vieţi - viaţa generalilor Clément Thomas şi Lecomte au atras asupra persoanei lui răutatea atât a extremiştilor cât şi a reacţionarilor victorioşi, căutând să pedepsească pe cei ce au stârnit masele şi nu i-au mai putut conduce. A luptat mult şi cu ardoare să-şi câştige pâinea cea de toate zilele ca doctor, profesor, ziarist. Toate aceste încercări au fost doar zorile vieţii sale îndelungate şi ameninţate. Când a intrat în Parlament au început alte lupte. Republicanul radical de neclintit; distrugătorul ministerelor şi miniştrilor; tigrul parlamentar de care se temeau toţi politicienii; iconoclastul, duelistul, atacantul nemilos al oamenilor care edificau noul imperiu colonial francez au coalizat împotriva lui duşmani din toate direcţiile. L-a urmat pe Gambetta şi apoi l-a repudiat. A fost amăgit de Boulanger şi a devenit cel mai mare duşman al lui. Ani de zile existenţa Republicii a fost ameninţată. În Clemenceau, cel puţin şi-a găsit un apărător veşnic vigilent.

Dar ce tumult de animozităţi a stârnit el. Fiecare a resimţit dezlănţuirea limbii şi a penei lui, şi nu puţini s-au confruntat cu sabia sau pistolul lui. Cel puţin o duzină

Winston Churchill

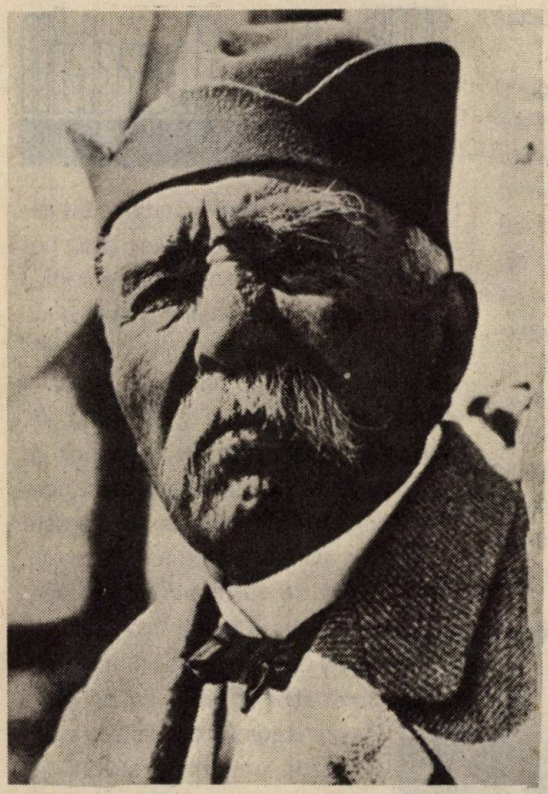

de oameni de stat de prima clasă îşi amintesc că a provocat prăbuşirea ambiţiilor şi planurilor lor, deşi uneori aceste planuri erau bune.

Viaţa politică franceză se caracterizează printr-o intensitate, intrigă şi violenţă necunoscute în Marea Britanie şi punctul extrem al ei a fost atins în anii 1880- 1890. O succesiune de scandaluri şi escrocherii, dezvăluiri, luări de mită, falsificări şi asasinate, comploturi şi intrigi, ambiţii personale şi răzbunări care-şi găsesc paralela modernă doar în viaţa subterană din Chicago. Patru mari scandaluri au caracterizat acea perioadă - cel al ginerelui preşedintelui Grévy - de trafic de influenţă care l-au costat pe preşedinte postul şi renumele; al generalului Boulanger - de distrugere a Republicii; scandalul canalului Panama şi afacerea Dreyfus.

Dacă în primele două scandaluri Clemenceau a fost în partea celor care au contribuit la dezvăluirea lor, în cel al canalului Panama a fost direct afectat, cei doi acuzaţi principali - Cornelius Herz şi baronul Reinach - fiind apropiaţi de-ai lui. Clemenceau a fost atacat în parlament şi acuzat de corupţie. Dar pentru a-şi dovedi integritatea a găsit cea mai sigură apărare: un mod de viaţă modest, auster, cheltuielile sale pentru gospodărie ce puteau fi prezentate lumii întregi, o disponibilitate plină de mândrie de a dezvălui toate sursele lui de venituri. "Viaţa mea este o carte deschisă", le-a declarat alegătorilor săi, şi îl sfidez pe cel care îmi găseşte vreun obiect de lux în afara calului meu de călărie a cărui întreţinere mă costă cinci franci pe zi, cât şi o acţiune de cinci sute de franci într-un club de vânătoare".

Dar i s-au adus alte acuzaţii. Duşmanii lui au produs documente - fireşte falsificate - presupuse de a fi provenit de la Ministerul britanic de Externe care, chipurile, demonstrau că este în serviciul Angliei. Deşi s-au dovedit false şi atacul din Cameră a fost respins, povestea s-a răspândit. "Acum, se spunea, ştim de ce s-a opus expansiunii noastre coloniale; ştim cine ne-a ţinut departe de Egipt şi aproape că a reuşit să ne îndepărteze de Tunis". A fost înfrânt în circumscripţia lui electorală din Var şi a părăsit localitatea sub ploaia de insulte a mulţimii.

Exclus din Cameră, vocea lui n-a mai putut fi auzită acolo. Nu- i nimic! Avea o altă armă - pana. Biograful său spune că producţia jurnalistică a lui Clemenceau nu poate fi adunată în 100 de volume. Scria pentru pâine şi viaţă; pentru viaţă şi onoare! Şi ceea ce scria era citit de toţi. În acest fel a supravieţuit. Şi nu numai a supravieţuit ca să revină ci să atace; nu numai să atace ci să cucerească. Cel mai urât scandal abia urma să vină. Clemenceau a devenit apărătorul lui Dreyfus. Şi aici a trebuit să lupte împotriva celui mai sacru lucru din Franţa - armata franceză. "Distruge încrederea în conducerea armatei şi vei periclita securitatea ţării!" strigau generalii în cor. "Vrei să ne măcelăreşti fiii?" i s-a adresat generalul de Pellieu la una dintre şedinţele procesului Dreyfus. Dar problema era dacă Dreyfus era trădător sau nu. Şi s-a dovedit a fi nevinovat. Întreaga naţiune s-a divizat dar geniul Franţei nu a fost murdărit. Adevărul şi justiţia au mers înainte. Clemenceau a revenit, devenind pentru un timp chiar prim-ministru.

Acesta a fost omul care, înarmat cu o experienţă şi împovărat cu urile unei jumătăţi de secol, a fost chemat la conducerea Franţei în cea mai grea perioadă a războiului. Mulţi dintre generalii francezi au fost discreditaţi şi toate planurile lor au eşuat. Revoltele din armatele de pe front au fost cu greu reprimate. Parisul era cuprins de intrigi cu multe ramificaţii. Englezii au fost înfrânţi, ruşii s-au prăbuşit, italienii se aflau la capătul puterilor iar americanii erau departe. Marele duşman părea invulnerabil. În acest moment, după ce au fost încercate toate combinaţiile posibile, a fost chemat bătrânul fioros în fruntea a ceea ce a fost de fapt dictatura impusă Franţei. Trebuia jucată ultima carte disperată. Franţa s-a decis să deschidă cuşca şi să lanseze tigrul împotriva duşmanilor săi. Cu mârâituri şi mormăieli, bătrânul animal de pradă feroce a pornit la acţiune.

A fost o luptă pe viaţă şi pe moarte împotriva Germaniei dar şi împotriva opozanţilor interni, defetiştilor, uneori oameni nevinovaţi căzând victimă terorismului politic instaurat de Clemenceau. El a inspirat teroare tuturor dar cele mai multe motive de a se plânge le-au avut germanii.

Într-o zi mi-a spus: "Nu am nici un fel de sistem politic şi am abandonat toate principiile politice. Sunt un om care mă confrunt cu evenimentele aşa cum m-a învăţat experienţa" sau "aşa cum am văzut că lucrurile se întâmplă". Mi-a amintit scrisoarea domnului de Camors către fiul său: "Toate principiile sunt în aceeaşi măsură adevărate sau false, în conformitate cu circumstanţele". Clemenceau avea dreptate. Singurul lucru important era să-i înfrângă pe germani. Şi a reuşit, depăşind şi ultima criză când, la sfârşitul războiului, germanii au ajuns din nou la Marna.

După cucerirea victoriei, pentru străini Franţa a părut lipsită de gratitudine. S-a

grăbit să revină cât mai repede la vechile intrigări ale politicii de partid. În principiu, francezii nu pot fi blamaţi dar puteau să se comporte mai politicos. Clemenceau al păcii a fost un mare om de stat. S-a confruntat cu dificultăţi enorme. A reuşit să obţină pentru Franţa cele mai mari avantaje tolerabile pentru aliaţi care reprezentau lumea. Dar Franţa a fost dezamăgită; Foch a fost dezamăgit şi ofensat din cauza unor fricţiuni personale. Preşedinţia a revenit unei nulităţi care, curând, a căzut dintr-un vagon de cale ferată. Tigrul s-a întors acasă şi toată lumea a crezut că va muri. Dar a mai trăit mulţi ani în cea mai mare vigoare fizică şi mintală. Era gata în orice moment să preia cârma şi să conducă corabia. Bineânţeles, s-a simţit şi el jignit. Mândru ca Lucifer, s-a învelit în performanţele sale nemuritoare şi formidabilul său prestigiu. "Ce veţi face în continuare", a fost întrebat când s-a întors din turneul său din India. "Voi trăi pînă când voi muri", a răspuns fără să clipească.

A fost înmormântat, aşa cum şi-a dorit, lângă tatăl său, într-un mormânt fără inscripţie, în pământul de unde, în urmă cu secole, au venit strămoşii lui Clemenceau din Colombier, din profunzimile pădurilor din Vendée.

George Bernard Shaw

Domnul Bernard Shaw a fost unul dintre primii oameni pe care i-am antipatizat. Una din încercările mele literare, scrisă când mă găseam ca sublocotenent în India în 1897 (deşi niciodată publicată), a fost un atac feroce împotriva lui. Au trecut patru sau cinci ani înainte de a face cunoştinţă cu el şi am fost imediat atras de caracterul sclipitor şi veselia conversaţiei lui şi impresionat de faptul că mânca numai fructe şi legume şi bea numai apă. Mai târziu am avut câteva discuţii memorabile şi plăcute despre Irlanda şi socialism...

Edward Shanks, unul dintre biografii săi, notează despre Bernard Shaw: "Este mai important să-ţi aminteşti că a început să înflorească în anii '90 decât că s-a născut în Irlanda". Şi este adevărat că influenţele irlandeze le găseşte doar cel care vrea neapărat să le găsească. Pe de altă parte, influenţa anilor '90 este puternică - nu palida influenţă a decadenţilor ci impulsul nerăbdător al noului jurnalism, al noilor mişcări politice, al noilor mişcări religioase. S-a lăsat capturat de strălucirea şi dispreţul Noilor Mişcări (cu litere mari). Nouă ani a trăit la Londra în sărăcie, succesul fiindu-i refuzat. A povestit că în

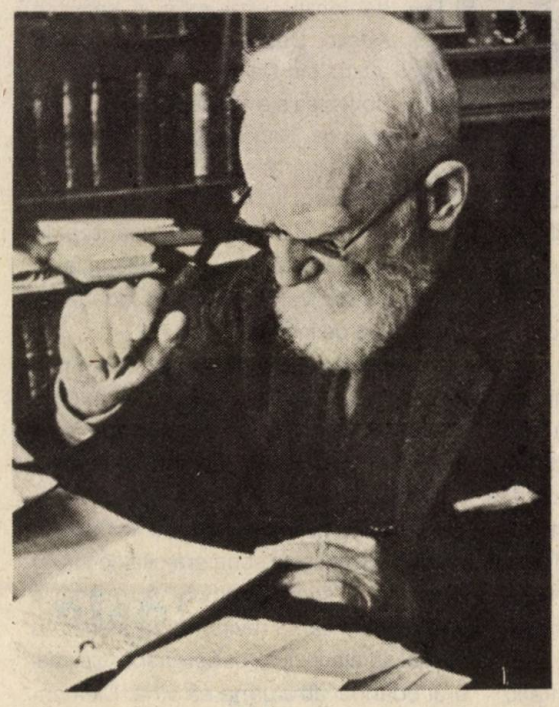

toţi aceşti ani nu a câştigat decât şase lire sterline, din care cinci dintr- un anunţ publicitar. A depins de mama lui şi a scris, fără să fie recompensat, câteva romane mediocre. Dar, încetul cu încetul, a găsit de lucru - critică muzicală, critică dramatică, articole politice, însă abia în 1892 a apărut prima lui piesă, "Casele văduvelor".

Primii ani de viaţă petrecuţi în Irlanda l-au făcut să urască religia şi

Winston Churchill

respectabilitatea - parţial fiindcă erau atitudini la modă ale tinerilor în acea perioadă şi Shaw a fost întotdeauna copilul epocii sale şi parţial deoarece familia lui, fie într-un efort de a fi demnă de poziţia ocupată, înrudită cu un baron, fie să-şi contracareze sărăcia a sprijinit ambele. Când a ajuns la maturitate, a devenit un trâmbiţaş al revoltei, un critic al convingerilor acceptate, un Puck vesel şi rebel care punea cele mai ciudate întrebări Sfinxului.

La vârsta de 30 de ani, acest tânăr energic şi furios îl întâlneşte pe Henry George şi se alătură imediat Societăţii Fabienilor cu un entuziasm nepotolit. Vorbeşte la hoteluri şi la colţuri de stradă. Îşi depăşeşte nervozitatea. Îşi colorează stilul cu o notă de dezbatere care se regăseşte mai târziu în prefeţele pieselor lui. În 1889 manifestă pentru prima dată o oarecare influenţă marxistă. Mai târziu, renunţă la Marx în favoarea domnului Sidney Webb despre care recunoaşte că a avut cea mai mare influenţă în formarea opiniilor lui. Dar aceste surse nu sunt suficiente; trebuia găsit ceva care să înlocuiască religia ca forţă de coeziune şi diriguitor. De aceea inventează Forţa Vitală, îl transformă pe Mântuitor într-un fel de socialist iar cerul îl fixează în propria lui imagine politică.

Adevăratul, strălucitorul succes care nu-l mai părăseşte de- atunci îl obţine la sfârşitul anilor'90. La intervale decente şi cu o siguranţă crescândă, piesele se succed una după alta. "Candida", "Maior Barbara" şi "Om şi Supraom" au atras atenţia lumii intelectuale. Shaw a păşit în vidul lăsat prin anihilarea lui Wilde, înarmat cu o inteligenţă mai vie, un dialog mai tensio-

nat, teme mult mai interesante, construcţie mai puternică, o înţelegere mai profundă şi mai naturală. Caracteristicile şi idiosincraziile dramei shawiene sunt renumite în întreaga lume. Piesele lui sunt reprezentate nu numai în cadrul largilor frontiere ale limbii engleze ci în întreaga lume, mai mult decât cele ale lui Shakespeare.

Piesele au fost suficient de surprinzătoare la prima lor apariţie. Ibsen a spart "piesa bine făcută" făcând-o mai bună decît era; dl Shaw a spart-o "nefăcând-o" deloc. El a afirmat că atunci când începe o piesă nu ştie niciodată ce se va întâmpla. Cealaltă principală inovaţie a fost ca drama să nu depindă de jocul personajelor sau jocul personajelor influenţate de circumstanţe ci de cel al argumentelor. Ideile lui devin personaje şi se înfruntă între ele, uneori cu efecte dramatice intense, uneori fără. Cu câteva excepţii, personajele lui sunt create pentru ceea ce urmează să spună, nu pentru ceea ce sunt sau ar deveni. Şi totuşi sunt vii.

Puţine persoane practică ceea ce predică şi domnul Bernard Shaw cu atât mai puţin. Puţini sunt cei capabili să obţină din orice partea bună a lucrurilor. Fără îndoială, patria sa spirituală este Rusia, ţara sa de baştină - Irlanda, dar trăieşte în confortabila Anglie. Teoriile sale distructive privind viaţa şi societatea nu se aplică deloc în comportamentul lui sau în căminul său. Duce viaţa cea mai respectabilă şi, deşi în piesele sale a ridiculizat angajamentul de căsătorie şi uneori sentimentul dragostei, are o căsnicie fericită şi înţeleaptă. Îi place să peroreze despre orice, de dimineaţa pînă seara, dar în acelaşi timp susţine abolirea instituţiilor parlamentare şi instaurarea unei dictaturi de fier căreia probabil că i-ar fi prima victimă; vorbeşte cu hotărâre despre necesitatea egalizării veniturilor şi că cine are mai mult decât celălalt este vinovat; predică proprietatea statului asupra tuturor formelor de bogăţie dar cînd bugetul Lloyd George a încercat să introducă primele elemente, slabe, ale suprataxei, cel mai mare scandal a fost făcut de acest fabian de-acum bogat. Este în acelaşi timp un capitalist strângător şi un comunist sincer.

Se pare că îi fac plăcere toate aceste obiceiuri şi atitudini contradictorii. A trecut râzând prin viaţă, folosind toate argumentele pentru ambele abordări ale unei probleme, necăjind şi uluind publicul căruia i s-a adresat şi ironizând toate cauzele la care s-a angajat. Lumea a urmărit cu toleranţă şi amuzament ironiile şi învârtirile acestui cameleon unic cu două capete, în timp ce el voia să fie luat în serios.

În ce-l priveşte, ne aflăm în prezenţa unui gânditor original, sugestiv, profund; dar un gânditor care depinde de contradicţii şi prezintă ideile aşa cum îi trec prin minte, fără să se îngrijoreze de ceea ce a spus despre această problemă înainte sau influenţa lor asupra convingerilor altora. Şi totuşi, - şi aceasta este esenţa paradoxului - nimeni nu poate afirma că Bernard Shaw nu este în esenţă sincer sau că masajul vieţii sale nu are conţinut.

Sfânt, înţelept şi clown, venerabil, profund şi de neânvins, Bernard Shaw a căpătat dacă nu acceptul deplin, cel puţin aplauzele unei generaţii care îl cinsteşte ca o altă verigă în umanismul popoarelor şi ca cel mai mare maestru în viaţă al scrisului în lumea vorbitoare de engleză.

Boris Savinkov

Cum vă împăcaţi cu Savinkov?", l-am întrebat pe domnul Sazonov când m-am întâlnit cu el la Paris în vara anului 1919.

Fostul ministru de externe al ţarului a făcut un gest depreciativ cu mâna.

"Este un asasin. Sunt uluit că trebuie să colaborez cu el. Dar ce pot face? Este un om competent, plin de resurse şi hotărât. Este cel mai bun."

Winston Churchill

Mai târziu am fost obligat să-l întâlnesc şi eu pe acest personaj straniu şi sinistru. "Cei cinci mari" au decis să-l sprijine pe Kolceak, iar Boris Savinkov a fost reprezentantul lui. Nu văzusem decât pe scenă un nihilist rus şi prima mea impresie a fost că rolul i se potrivea deosebit de bine. Mic de statură, mişcându-se puţin şi fără zgomot, ochi cenuşii- verzui remarcabili într-o faţă palidă ca moartea, vorbind cu o voce calmă, joasă, egală, aproape monotonă, fumând nenumărate ţigări. Privindu-l mai aproape, mişcările şi expresia lui, forţa şi atracţia lui deveneau evidente. Privirea lui era detaşată şi impersonală şi părea încărcată de semnele unui destin tragic. Dar de-acum ştiam cine este şi ce viaţă a dus.

Întreaga viaţă a lui Boris Savinkov a fost dedicată conspiraţiei. Fără religie, fără morală, fără cămin sau ţară, fără soţie sau copil, fără prieteni, fără teamă, vânător şi vânat, implacabil, de necucerit, singur. Totuşi şi-a găsit alinarea. Viaţa lui a fost dedicată unei cauze - libertatea poporului rus. Şi pentru această cauză făcea totul şi îndura totul. Nici măcar nu era un fanatic. Era un produs extraordinar - un terorist cu scopuri moderate. Voia introducerea unei politici raţionale şi iluminate, cu orice fel de mijloace, cu dinamită, riscându-şi chiar viaţa dacă trebuia.

În prima parte a vieţii lui a dus un război, adesea singur, împotriva coroanei imperiale ruse. În ultima parte a vieţii lui a luptat, adesea singur, împotriva revoluţiei bolşevice. Ţarul şi Lenin i se păreau acelaşi lucru exprimat în termeni diferiţi, aceeaşi tiranie cu diferite capcane, acelaşi obstacol în calea libertăţii Rusiei. El a luptat neâncetat împotriva baionetelor, poliţiei, spionilor, temnicerilor şi călăilor. O

soartă grea, un destin inevitabil, un sfârşit tragic.

Între primul război pierdut al lui Savinkov împotriva ţarului şi cel de-al doilea împotriva lui Lenin a existat un interludiu scurt dar remarcabil. A considerat că izbucnirea primului război mondial şi cauza aliaţilor vor servi drept condiţii pentru obţinerea libertăţii şi democraţiei. Se considera patriot rus, străin de internaţionalismul rece ce se prefigura.

Savinkov revine în Rusia odată cu revoluţia. În iunie 1917 este numit de Kerenski, atunci ministru de război, comisar politic al Armatei a şaptea de pe frontul din Galiţia. Reuşeşte, folosindu-şi toate calităţile, să reorganizeze armata cuprinsă de revoltă, dezorganizare şi haos. Kerenski, dându-şi seama de abilitatea lui Savinikov, îl trimite ca comisar şef la Grupul de armată de pe frontul de sud-vest. Dar în momentul sosirii lui acolo frontul este rupt de germani. Dezastrul militar este urmat de dezertări la duşman, revolte, masacrarea ofiţerilor şi revolte în rândul populaţiei civile. La insistenţele lui Savinkov, comandantul armatei, generalul Gutor este înlocuit cu generalul Kornilov.

Şi aici ne vom întâlni cu cea mai mare neşansă a istoriei ruse. Savinkov a văzut în Kornilov omul cu ajutorul căruia ar reuşi, în ceasul al 11-lea, să salveze Rusia de soarta groaznică care o aştepta. La început totul a mers bine. Kornilov a devenit comandantul-şef al armatei ruse şi Savinkov viceministru de război. Cu puţin răgaz şi cu puţin ajutor, cu puţină încredere, mai mulţi oameni oneşti, binecuvîntarea providenţei şi un serviciu telefonic mai bun s-ar fi putut realiza obiectivul lui Savinkov. Dar haosul s-a instalat rapid, artileria germană înainta, infecţia bolşevică se răspândea, intrigi bine ticluite l-au despărţit pe Kerenski de Kornilov. La 9 septembrie generalul a cerut, printr-o lovitură de stat, puteri dictatoriale şi a fost arestat la ordinele lui Kerenski. Savinkov, deşi s-a dovedit că nu a participat la lovitura de stat, a devenit ţinta elementelor extremiste şi a fost obligat să demisioneze. Loial lui Kerenski, loial lui Kornilov şi în primul rând Rusiei, a pierdut controlul situaţiei chiar în momentul în care ar fi fost singurul care ar fi putut evita ruina iminentă.

A urmat revoluţia bolşevică din octombrie. Karenski şi guvernul său au dispărut de pe scenă. Savinkov, scăpând de duşmanii săi, i s-a alăturat generalului Alexiev pe Don şi şi-a scos sabia împotriva noii tiranii. Această luptă disperată şi, în ultimă instanţă, inutilă a ocupat restul vieţii lui. A devenit reprezentantul oficial al cauzei ruse în Europa, mai întâi pentru Alexiev, apoi pentru Kolceak şi ultima oară pentru Denikin. Responsabil pentru toate relaţiile cu aliaţii şi cu importantele state de graniţă şi baltice care formau "cordonul sanitar" spre vest, fostul nihilist a manifestat întreaga lui capacitate pentru comandă şi intrigă. În sfârşit, când în 1919 rezistenţa pe teritoriul rus a fost înfrântă şi noile armate distruse, Savinkov şi-a format propria armată pe teritoriul Poloniei, o iniţiativă de- a dreptul miraculoasă. Fără fonduri, oameni sau echipament, numai cu ajutorul vechiului său prieten Pilsudski, Savinkov, cu o autoritate îndoielnică şi disputată în rândul ruşilor antibolşevici, a reuşit să adune, până în septembrie 1920, 30.000 ofiţeri şi soldaţi şi să formeze două corpuri de armată. Dar şi acest ultim efort a eşuat. Consolidarea puterii bolşevice, disponibilitatea din ce în ce mai mare a marilor puteri de a face aranjamente cu despotismul victorios, presiunile asupra statelor de graniţă, disputele interne din cadrul armatei sale sărace au destrămat ultimele vestigii ale acestei forţe. Obligat să părăsească Polonia, Savinkov a continuat să lupte din Praga. Renunţând la speranţa intervenţiei armate a organizat o numeroasă forţă de gherilă - Gărzile Verzi - pe mari teritorii ale Rusiei sovietice. Dar terorismul brutal a pus capăt rezistenţei antibolşevice din Rusia şi vasta populaţie de la Pacific până în Polonia şi de la Arhangelsk până în Afganistan a intrat într-o lungă noapte a unei alte perioade glaciale.

Winston Churchill

Până la urmă, răzbunarea bolşevică a fost completă. După doi ani de negocieri subterane, a fost atras în Rusia. Capcana a fost pregătită cu grijă. Acum, i s-a spus, orice fel de rezistenţă armată este imposibilă. Dar în cadrul guvernului bolşevic elementele cu gândire raţională au nevoie de ajutorul unui om ca Savinkov. Guvernul ar putea fi reconstituit nu pe baze bolşevice ci social-revoluţionare. De ce să nu îl ajute? În iunie 1924, Troţki şi Kamenev l-au invitat direct să revină. Trecutul va fi uitat, se va face un proces formal, urmat de achitare şi o funcţie importantă. "Apoi vom fi cu toţii împreună ca în trecut şi vom răsturna tirania comunistă aşa cum am făcut cu ţarul." Pare incredibil că, deşi îi cunoştea pe aceşti oameni şi ştia ce a făcut împotriva lor, Savinkov a intrat în capcană.

Nu a fost torturat fizic ci psihic, cu speranţe şi promisiuni false până când a fost convins să scrie cunoscuta lui scrisoare de retractare în care proclamă guvernul bolşevic eliberatorul lumii.

Dezonorat în faţa istoriei, etichetat de prietenii săi drept luda, simţea, în timp ce săptămânile treceau, intensificarea rigorilor din închisoare iar apelul final adresat lui Djerdjinski a fost înapoiat cu un răspuns în batjocură. Nu se ştie dacă a fost împuşcat în celulă sau s-a sinucis din disperare, dar nici nu este important. I-au distrus trupul şi sufletul, eforturile lui de o viaţă au fost reduse la o grimasă lipsită de sens, l-au obligat să-şi insulte cauza şi i-au ponegrit memoria pentru totdeauna.

Unesco

Marcela Sorescu, Făgăraş. Organizaţia Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură (UNESCO) vizează educaţia care ar trebui dată copiilor de azi, adulţii secolului XXI. Ultima parte, denumită "Acţiune în favoarea

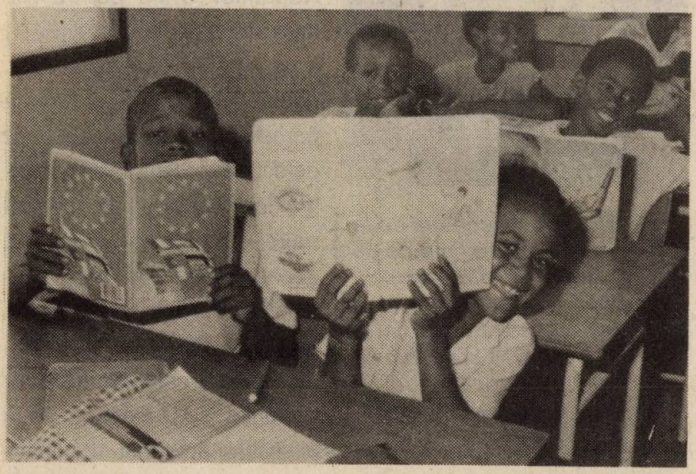

este o instituţie specializată a Naţiunilor Unite. În octombrie 1992, ea număra 171 de ţări membre, faţă de numai 20 în momentul creării sale, în 1946. UNESCO are un larg evantai de activităţi. În privinţa educaţiei, există un program prioritar, format din trei părţi complementare.

Prima parte, intitulată "Educaţie de bază pentru toţi", a fost definită la Conferinţa mondială asupra educaţiei organizată în Thailanda, în 1990. Acest program trebuie să permită fiecăruia să aibă acces la o educaţie de calitate care să poată constitui baza unui învăţământ permanent. Statele membre au datoria de a defini această "bază" în raport cu situaţia sa culturală, socială şi economică. Cea de-a doua parte a programului UNESCO progresului educaţiei", îşi propune să ajute ţările membre, facilitîndu-le cooperarea internaţională şi regională. Formarea corpurilor profesorale, accesul tinerelor fete şi al femeilor la învăţământ, educaţia în favoarea păcii şi a înţelegerii internaţionale, în favoarea mediului, pentru prevenirea SIDA, educaţia nutritivă, învăţământul ştiinţific şi tehnologic, sau cel profesional şi tehnic, reprezintă importante aspecte ale programului Organizaţiei în materie de educaţie. UNESCO a editat numeroase periodice, documente şi publicaţii, printre care Raportul mondial privind educaţia, al cărui prim număr a apărut în 1991 şi care analizează tendinţele principale şi politicile de educaţie existente în lumea de astăzi.

Florin Chiorcea, Iaşi. În 1990 numărul locuitorilor în cele patru ţări se prezenta astfel:

Bangladesh	117 976 000
Pakistan	113 163 000
Nigeria	118 865 000
Indonezia	191 266 000

Cifrele de mai sus au fost extrase din "The World Almanac"/1992.

"Copilul minune" al Hollywoodului a împlinit 65 de ani

Gabriel Stanciu, Bucureşti. Ultimul film în care a apărut Shirley Temple (Black) a fost "A kiss for Corllins", după care îndrăgita actriţă s-a dedicat acţiunilor umanitare, apoi s-a îndreptat spre o carieră politică. În 1968 a sprijinit campania electorală a preşedintelui Nixon, în 1969 a fost desemnată ambasador la ONU iar în 1972 a reprezentat SUA la Conferinţa internaţională pentru problemele mediului desfăşurată la Stockholm. Tot în 1972 a fost numită asistent principal al preşedintelui Oficiului pentru mediu din SUA. În 1981 a făcut parte din delegaţia americană pentru problemele refugiaţilor, întrunită la Geneva, iar în 1989 a revenit în diplomaţie.

Shirley Temple s-a născut la Santa Monica (în California), la 23 aprilie 1928. Între 1935-1938, a fost artista cu cel mai mare succes de casă de la Hollywood, iar venitul său anual se ridica la cifra de 307.014 dolari.

"Sindromul Cernobîl"

Pavel Cristescu, Piatra Olt. Organizaţia Mondială a Sănătăţii (OMS) este neliniştită în privinţa sănătăţii a 5 milioane de oameni din zonele contaminate în urma exploziei de la Cernobîl din aprilie 1986. Cele mai afectate sînt Ucraina, Federaţia Rusă şi Belarus, locuitorii de aici fiind în permanenţă înspăimîntaţi de pericolul radioactivităţii. După catastrofă, în Belarus au fost înregistrate numeroase cazuri de leucemie şi de cancer la glanda tiroidă, la copii. Jumătate din cele 168 de cazuri de cancer diagnosticate, au fost înregistrate în districtul Gomel, unde s-au produs cele mai mari depuneri de iod radioactiv. Directorul general adjunct al OMS, Nikolai Nopalkov, a declarat că vor fi necesare mai multe decenii pentru evaluarea depunerilor radioactive care au urmat explozie de acum 7 ani şi că în acest interval de timp se pun serioase probleme de ordin psihologic.

Africa de Sud
Violențele politice continuă

Mihai Moldovan, Snagov. Asasinarea lui Chris Hani, lider al Partidului Comunist din Africa de Sud, a intensificat tensiunile de mult existente în aceasta țară (numai în ultimii trei ani au murit 8 000 de oameni, ca urmare a actelor de violență politică). Președintele ANC, Nelson Mandela, a considerat tragicul eveniment drept "o crimă împotriva poporului sud- african" și a adus un omagiu acestui "mare soldat al națiunii". La rândul său, Frederik de Klerk a declarat că uciderea lui Hani, cea mai populară figură politică printre negri, după Mandela, subminează eforturile de pace din RSA.

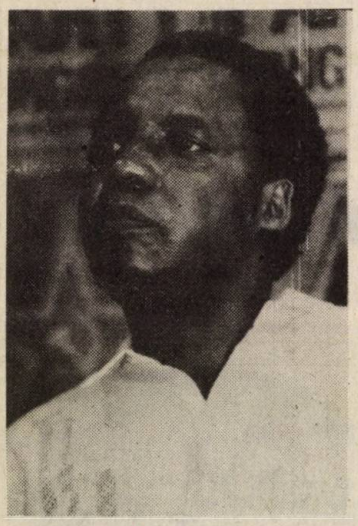

Chris Hani, liderul Partidului Comunist din Africa de Sud, a fost asasinat la începutul lunii aprilie, în fața casei sale din Johannesburg. Hani, în vîrstă de 50 de ani, era cunoscut ca un factor moderator de către participanții la negocieri. Moartea lui a reprezentat o lovitură serioasă pentru eforturile de a-i convinge pe radicali să renunțe la violență. Presupusul ucigaș al liderului negru este Janusz Walus, polonez de origine, membru al organizației neonaziste Mișcarea de Rezistență Africană. Pe o listă găsită la locuința prezumtivului asasin figurau numele unor reprezentanți ai vieții socio-politice sud-africane, printre care și cel al lui Nelson Mandela. Chris Hani a fost înhumat cu onoruri militare, oficiate de așa-zișii soldați ai ramurii armate a ANC.

Mai mulți lideri politici au lansat populației apeluri la calm, temându-se că violența ar putea fi exploatată de cei care doresc eșecul negocierilor pentru democrație. Cu toate acestea, spiritele s-au încins, iar persoanele cele mai sărace au început să-și exprime mânia pentru pierderea suferită. Actele de violență au izbucnit la numai câteva ore de la moartea lui Hani. Analiștii politici apreciază că asasinatul ar putea spori resentimentele manifestate de tinerii negri cu privire la ritmul lent al schimbărilor, iar acest lucru va duce la proteste în masă care vor afecta procesul de pace și negocierile în curs în Africa de Sud.

Într-adevăr, în "Noua Republică Sud-Africană", pe cale de edificare, cei mai revoltați sînt tinerii. Botezați "generația pierdută", ei au crescut și evoluat în plină violență a luptei împotriva apartheid-ului. Fideli sloganului "Mai întâi eliberarea, apoi educația", au participat la toate boicoturile impuse la acea vreme. Furia de care dau dovadă uneori pune în pericol orice tranziție spre un regim democratic. Un alt lider politic, Oliver Tambo, președintele CNA, care a condus din exil lupta grupului antiapartheid, a încetat din viață. În vârstă de 75 de ani, Tambo a murit în urma unui atac de cord. "Moartea tovarășului Tambo s-a datorat unor cauze naturale. Nu credem că vom asista la aceeași reacție care a urmat asasinării lui Chris Hani" - a declarat purtătorul de cuvânt al ANC.

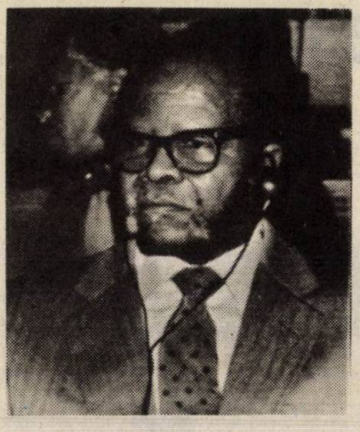

Oliver Tambo a condus de la Londra și Lusaka timp de 30 de ani lupta împotriva politicii de apartheid a Pretoriei și a fost președintele oficial al ANC din 1978 până în iulie 1991, cînd Nelson Mandela a preluat conducerea.

În curând se vor relua negocierile între 26 de grupuri politice asupra tranziției Africii de Sud la o administrație nerasistă, după 300 de ani de conducere a minorității albe.

Stoparea importurilor alimentare în CEE

Gheorghe Lăzăroiu, Brașov. Decizia de închidere temporară - începând cu 8 aprilie - a frontierelor comunitare pentru importurile de vite, carne și lapte provenind din țările răsăritene (inclusiv România), a fost luată de Comisia CEE și are în vedere o perioadă de cel puțin o lună. Ea a fost adoptată ca urmare a declanșării unei epizootii de febră aftoasă. Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO) a anunțat, prin directorul său general, Edouard Saouma, că primele cazuri de boală au fost detectate la 28 februarie, în urma unor importuri de vite bolnave din Croația. Febra aftoasă fusese declarată eradicată în Europa în 1991, după o masivă campanie de vaccinare și controale stricte ale importurilor. FAO a afirmat că în ultimii doi ani nu au fost întotdeauna efectuate controale din cauza războiului din fosta Iugoslavie și a dezmembrării Uniunii Sovietice.

Polonia, Bulgaria și Ungaria au protestat împotriva măsurii luate de CEE. Ministerul polonez al Agriculturii a menționat că în Polonia nu există febră aftoasă de 21 de ani, iar o oficialitate a Ministerului Agriculturii din Bulgaria a calificat această hotărâre drept "catastrofală" pentru economia bulgară care ar urma să piardă sute de mii de dolari. AFP relatează că guvernul ungar consideră decizia CEE "extrem de ofensatoare" la adresa Budapestei și, în consecință, va interzice la rândul său importurile de carne și produse lactate provenind din țările CEE și din Austria, precum și tranzitul acestora pe teritoriul său.

Rubrică realizată de Maria VASCHI

IMPORTANT

Urmare a numeroaselor cereri sosite la redacţie, în special ale abonaţilor, prin care ne faceţi cunoscut că nu aţi primit toate numerele revistei, venim în sprijinul dumneavoastra cu următoarea precizare:
Deficienţele întîmpinate în difuzarea revistei se datorează faptului că o perioadă de timp revista nu a apărut.
Pentru îndreptarea acestei situaţii nedorite, rugăm, să ne scrieţi pe adresa S.C. Ianus Inf S.R.L., str. Anghel Saligny nr. 2, sector 5 Bucureşti, şi veţi primi gratuit, în limita disponibilităţilor, numerele care vă lipsesc din colecţie.
De asemenea, pentru abonaţii care, datorită neapariţiei revistei în perioada ianuarie-februarie 1993, nu şi-au reînnoit abonamentele, vom trimite, gratuit, numerele 1-10 / 1993, dacă ne vor transmite xerocopia talonului de abonament pe următoarele trei luni.

Redacţia

La dispoziţia tuturor celor interesaţi

De la cea mai autorizată sursă

• Direcţia Consulară a Ministerului Afacerilor Externe •

Editura "LUMEA"
propune călătorilor români în străinătate
o lucrare deosebit de utilă

GHIDUL CĂLĂTORULUI ROMÂN ÎN STRĂINĂTATE

- EDIŢIA 1993 -

Din cuprins:

problematica specifică tratată pe ţări

recomandări cu caracter general, izvorîte din situaţii concrete

regimul de vize cu România

reglementări privind trecerea frontierei

reglementări vamale privind persoanele fizice

cum ar fi posibilă stabilirea domiciliului cetăţenilor străini în altă ţară

ce este de făcut în situaţia îmbolnăvirii sau decesului unui călător român pe teritoriul unei ţări străine

Pentru informaţii suplimentare, în Ghid sînt prezentate adresele şi telefoanele misiunilor diplomatice ale României în străinătate şi ale statelor respective în România,
precum şi
reglementări interne în domeniul paşapoartelor şi călătoriilor în străinătate, în privinţa regimului vamal şi regimului valutar

Preţul unui exemplar este de 490 lei. Cei interesaţi pot face comanda, contra cost, şi direct la redacţia "Lumea", printr-o scrisoare în care să indice adresa exactă. Plata se face la primire.

LUMEA

Revistă editată de
IANUS INF s.r.l.
Director: Marian Oprea
şi
EDITURA LUMEA s.a.
Director: Ion Cârje

Redactor şef:
Mircea Bărbulescu

Secretar general de redacţie:
Ilie Olteanu

Redactori:
Alexandru Antonescu, Mihaela Brumă, Constantin Bucşan, Vasile Crişu, Mirela Iamandi, Ileana Iordache, Ion Madoşa, Cristian Moanţă, Maria Vaschi, Odette Hanganu, Elena Gugu

Secretariat de redacţie:
Radu Dobre, Dan Constantinescu, Aurel Târziu, Speranţa Neagu

Documentare:
Ioana Mariela Bărbulescu, Ana Maria Tatovici

Corectură:
Eliza Iliescu, Mariana Paraschiv

Secretariat tehnic:
Rodica Suzan Crişu, Tudorina Mavlea, Simina Tomoilă

Administrator publicaţii:
Brîndusa Liliana Anghel

Redacţia şi administraţia:
Bucureşti, Anghel Saligny nr. 2, sector 5 şi
Bucureşti, Piaţa Presei Libere nr.1, sector 1, cod poştal 71341, C.P. 29-33.
Telefon: 618.53.55, 618.50.81, 615.45.71
Fax: 312.48.93
Cititorii din străinătate se pot abona prin societatea IANUS / LUMEA, costul unui abonament anual fiind de 115 dolari SUA sau echivalentul în valută liber convertibilă.
Sumele se depun în contul 47.21.0.1.6.0234.0. BCR Sector 1 Bucureşti.

Fotoreporter: Cristian Tănase

Tehnoredactare computerizată
Ianus S.R.L.
Luiza Tomiuc, Adrian Mitu, Dan Nedea

România AZI
TIPOGRAFIA ROMÂNIA AZI S.A.

BANCA COMERCIALĂ ROMÂNĂ - S.A.

BANCA COMERCIALĂ ROMÂNĂ - S.A. - este o societate comercială cu tradiţie în istoria sistemului bancar din România, care a reapărut în economia românească la 1 decembrie 1990, prin preluarea operaţiunilor comerciale efectuate de Banca Naţională a României.
Banca dispune de o reţea cu peste 180 unităţi operative, care sunt întotdeauna la dispoziţia clienţilor săi, oferind servicii de calitate, indiferent de sectorul în care aceştia îşi desfăşoară activitatea sau de localitatea de reşedinţă.

efectuează toată gama serviciilor bancare, dintre care se menţionează:

-primeşte depozite în lei sau valută, la vedere sau la termen de la persoane fizice sau juridice, pentru care banca bonifică dobânzi avantajoase;
-acordă credite în lei sau valută pe termen scurt cu rambursarea până la 12 luni pentru activitatea de aprovizionare, producţie, desfacere, prestări servicii, etc;
-acordă credite pe termen mediu cu rambursare până la 5 ani şi pe termen lung cu rambursare până la 25 de ani;
-primeşte şi emite garanţii pentru angajamentele de plată în ţară şi străinătate pentru clienţii săi şi în favoarea acestora;
-efectuează operaţiuni de încasări şi plăţi în lei sau în valută;
-efectuează operaţii de schimb valutar;
-efectuează operaţii de arbitraje pe pieţele monetare;
-acordă asistenţă în materie financiară, juridică şi patrimonială;
-efectuează şi alte operaţii din gama largă a serviciilor bancare.

Printre avantajele oferite de Banca Comercială Română - S.A. - clienţilor săi, se pot enumera:

-asigurarea de servicii bancare competitive şi rapide;
-posibilitatea de a oferi informaţii economice şi financiare utile;
-protecţia şi fructificarea capitalurilor în scopul obţinerii de profit.

BANCA COMERCIALĂ ROMÂNĂ S.A.
Bucureşti, 70348,
B-dul Republicii nr. 14
Telex
10.893; 10.938; 11.994

100 lei

LUMEA

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. D.555

Nr.14 ☆ 13 - 19 MAI 1993

MAREA NEAGRĂ un ocean de buzunar

GREVA CA UN CEASORNIC BINE REGLAT

Tiraspol. Farsa judiciară continuă

După numeroase amânări, a fost reluat procesul intentat de autorităţile aşa-zisei republici nistrene celor şase patrioţi din Republica Moldova - Ilie Ilaşcu, Andrei Ivanţoc, Alexandru Leşca, Tudor Petrov-Popa, Petru Godiac şi Valeriu Galbuz. Inculpaţi, ridicaţi de acasă, în noaptea de 1 spre 2 iunie 1992, de o echipă de gardişti de-ai lui Smirnov, însoţiţi de un procuror, sunt acuzaţi de terorism şi încercare de instigare la răsturnarea "puterii" în Tiraspol. Procuratura aşa-zisei republici nistrene nu a putut proba cu nimic învinuirile aduse celor şase arestaţi în afară de vina de a fi român şi de a fi denunţat, în permanenţă, fărădelegile neocomuniştilor la putere în oraş.

Singura probă a "periculozităţii" lor au fost cuştile cu gratii metalice în care au fost ţinuţi, încătuşaţi şi bine păziţi inculpaţii. (În imagine de la dreapta la stânga: Tudor Petrov-Popa, Andrei Ivanţoc şi Ilie Ilaşcu, în timpul procesului). Numai că lacăt la gură nu le-au putut pune, cu toată ostilitatea şi agresivitatea celor prezenţi în sală. Grupul Ilaşcu a arătat că nu recunoaşte acest proces ilegal, că nu are nevoie de apărare şi că recunoaşte doar Judecătoria Supremă a Republicii Moldova - singura constituţională.

Dat fiind faptul că "inculpaţii" au acceptat desfăşurarea procesului numai în cazul în care vor participa avocaţi oficiali din Republica Moldova după numai opt minute, procesul a fost amânat pentru 18 mai.

Comentând evenimentul, agenţia AP a opinat că procesul de la Tiraspol constituie o dovadă evidentă a incapacităţii Moldovei de a-i reprima pe separatiştii etnici ruşi şi ucraineni din regiunea Transnistriei, iar autorităţile de la Chişinău nu pot decât să asiste neputincioase la această judecată.

Parlamentul României şi-a reînnoit protestul, exprimându-şi profunda îngrijorare în legătură cu soarta patrioţilor arestaţi la Tiraspol ai căror avocaţi au declarat că modul în care a fost pregătit procesul atestă convingerea celor de la Tiraspol că aceştia vor fi condamnaţi la moarte. Parlamentul României cheamă toate parlamentele lumii să intervină pentru a se pune capăt acestei farse judiciare înscenate celor care au luptat pentru realizarea idealurilor lor patriotice.

Bosnia și Herțegovina. Încăpățânare, nehotărâre sau inconștiență?

În ciuda apelurilor conducătorilor importanţi de la Belgrad şi ale prim-ministrului grec Constantin Mitsotakis, "parlamentul" sârbilor bosniaci a respins ratificarea planului de pace Vance-Owen, în urma unei sesiuni dramatice de 17 ore, la Pale, în apropiere de Saraievo.

Divizaţi şi nehotărâţi, lipsiţi chiar de simţul răspunderii, ei au preferat să ceară un referendum pentru 15 mai şi 16 mai, motivând prin aceea că nu se pot substitui voinţei poporului.

Dobriţa Ciosici, preşedintele iugoslav, a declarat că aceasta este "o înfrângere a raţiunii politice" adăugând că "ţara şi poporul au intrat într-o perioadă de mare incertitudine mai ales că Iugoslavia nu mai are forţă de a face război".

Slobodan Miloşevici, prezent şi el la lucrări, a avertizat că "ultima speranţă a preşedintelui bosniac Alija Izetbegovici este de a provoca o intervenţie militară", ceea ce se va şi întâmpla după respingerea planului de pace.

Premierul elen Constantin Mitsotakis, artizanul semnăturilor de la Atena, le-a atras atenţia sârbilor că nu se pot opune lumii întregi recunoscând că eforturile depuse împreună de preşedinţii Iugoslaviei, Serbiei şi Muntenegrului "au fost infructuoase".

Liderul sârbilor bosniaci, Radovan Karadjici a explicat că adoptarea sau respingerea planului de pace pentru Bosnia sunt "la fel de tragice", fapt pentru care "numai poporul este îndreptăţit să decidă prin referendum".

Preşedintele Bill Clinton i-a recomandat secretarului de stat american, Warren Christopher, să-şi continue turneul european pentru a ajunge la o înţelegere asupra unei intervenţii armate asupra căreia europenii mai au încă rezerve.

După Londra, Paris şi Moscova (în imagine Warren Christopher împreună cu Boris Eltîn, secretarul de stat american s-a întâlnit cu "troika europeană" pentru a stabili un plan conjugat în vederea opririi războiului bosniac.

În urma respingerii planului de pace de către "parlamentul" bosniac, Consiliul de Securitate a votat o rezoluţie prin care declară încă patru oraşe zone de securitate - Saraievo, Tuzla, Zepa şi Gorazde,- iar preşedintele Serbiei, Slobodan Miloşevici a anunţat embargoul economic împotriva sârbilor bosniaci. (**Pe larg în rubrica "Lumea în evenimente"**)

Rusia. Elţîn anunţă "măsuri decisive"

Parlamentarii conservatori au reluat lupta cu Boris Elţîn, afirmând că el ar fi încheiat acorduri secrete în privinţa Iugoslaviei, reiterând acuzaţiile de corupţie la adresa administraţiei sale şi atacând reforma economică.

Impulsionat de votul de încredere, obţinut prin referendumul din 25 aprilie, Elţîn a anunţat că vor fi adoptate măsuri decisive în perioada de după 5 mai printre care angajarea fermă a Rusiei pe calea reformei, consolidarea Federaţiei Ruse şi, ţinând cont

de rezultatele referendumului alegeri anticipate legislative, nu mai târziu de toamna acestui an. El a reafirmat două iniţiative de politică externă care i-au deranjat pe naţionaliştii ruşi: a dat publicităţii un serios avertisment adresat militanţilor sârbi din fosta Iugoslavie, precizând că Rusia nu-i va proteja pe cei ce stau în calea unui acord paşnic", şi fără să aprobe intervenţia militară, el a afirmat că "ONU se va ridica împotriva naţionaliştilor sârbi şi a părţilor aflate în conflict, care mizează pe forţă". Ignorându-i pe adepţii liniei dure, Elţîn îşi menţine proiectul de a vizita Japonia încercând să încălzească cumva relaţiile ruso-japoneze, îngheţate în urma disputei teritoriale, privitoare la Insulele Kurile.

Principalul adversar al lui Elţîn, Ruslan Hasbulatov, cântă pe coarda sensibilă a conservatorilor şi, încercând să-l discrediteze, îl învinuieşte pe acesta că a încheiat un acord secret cu Bill Clinton privind Iugoslavia. Este suficient pentru conservatori şi pentru nostalgici ai comunismului ca să-l declare trădător şi să iasă în stradă, să-i ceară demisia. (În imagine, simpatizanţi comunişti strâng semnături pentru destituirea lui Elţîn).

Incidentele violente din ziua de 1 Mai dovedesc că spiritele sunt destul de încinse, responsabilii coaliţiei parlamentare a Mişcării pentru reforme democratice din Rusia cerând preşedintelui Elţîn mai multă fermitate pentru a preveni eventuale confruntări la 9 mai, când se desfăşoară ceremoniile de marcare a victoriei din 1945. (**Pe larg în rubrica "Lumea în evenimente"**)

Franţa. Sinuciderea lui Pierre Bérégovoy. Depresiune nervoasă sau moartea unui crez politic?

Cercurile europene, şi nu numai, au fost zguduite la aflarea morţii fostului prim-ministru francez, Pierre Bérégovoy, care s-a sinucis în seara zilei de 1 mai, exact la o lună după spectaculoasa înfrângere a socialiştilor în alegerile legislative.

Consternarea a fost generală în rândurile clasei politice, atât de dreapta, cât şi de stânga, în faţa unui gest total neaşteptat, cu puţine precedente printre oamenii politici francezi. Sinuciderea lui Bérégovoy a dezlănţuit şi o dezbatere referitoare la etica politicii şi a presei în Franţa, afirmându-se chiar că s-a sinucis într-o încercare disperată de a pune capăt criticilor la persoană, foarte frecvente în ultima vreme. (În imagine, doctori transportându-l pe fostul prim-ministru către elicopter, imediat după ce s-a împuşcat).

Este ciudat totuşi că un om cu o personalitate atât de robustă, cum părea a fi Pierre Bérégovoy, a putut fi copleşit irevocabil de schimbarea politică şi represiunile mass-media din ultima lună.

Născut la 23 decembrie 1925 la Deville les Rouen, în Normandia, din părinţi de origine ucraineană, după o tinereţe începută ca ajutor de frezor şi feroviar, luptător în rezistenţa antifascistă şi apoi membru al Internaţionalei muncitoreşti (SFIO, primul nucleu al Partidului Socialist), el devine din 1981 unul din colaboratorii cei mai siguri ai lui François Mitterrand la conducerea Partidului Socialist. În 1982 a intrat în guvern unde a ocupat pe rând fotoliile principale în ministerele Afacerilor sociale, Economiei şi Finanţelor, devenit apoi în guvernul Cresson titular al unui super-minister economic, ce grupa finanţele, bugetul, comerţul exterior şi industria, iar la 3 aprilie 1992 a fost numit prim-ministru.

Numirea lui a fost primită cu neîncredere de dreapta aflată atunci în plină ascensiune care a considerat-o drept "continuarea asigurată a unei gestiuni dezastruoase a locurilor de muncă şi a finanţelor publice", exprimându-şi tranşant opinia că "nu Bérégovoy este cel care va putea angaja schimbarea".

Să fi fost oare neîncrederea şi atacurile din presă cele care i-au erodat nervii până la disperare, sau faptul că a realizat că stânga franceză şi-a încetat existenţa, murindu-i astfel şi crezul său politic? (**Relatare în rubrica "Lumea în evenimente"**)

Germania. Scandal politic

Misterioasa sinucidere a lui Uwe Barschel, fost premier al landului Schleswig-Holstein, afacere care a zguduit RFG-ul în urmă cu şase ani, a fost repusă pe tapet prin dezvăluiri de ultimă oră, ce au dus la demisia neaşteptată a actualului prim-ministru al landului şi lider al Partidului Social-Democrat, Bjoern Engholm.

Engholm (în imagine) până nu demult proclamat rival al cancelarului creştin-democrat Helmut Kohl în alegerile din 1994 a afirmat că demisionează deoarece credibilitatea sa politică a fost afectată după ce a devenit notoriu faptul că a mințit în cursul anchetei legate de cazul Barschel.

În 1987, Uwe Barschel fusese găsit fără viaţă într-un renumit hotel din Geneva, la scurt timp după ce săptămânalul "Der Spiegel" dezvăluise amploarea manevrelor preelectorale ale fostului şef al guvernului din landul Schleswig-Holstein şi anume ascultarea convorbirilor telefonice, răspândirea de zvonuri, mergând până la angajarea de detectivi particulari pentru investigarea trecutului contra-candidatului său, Bjoern Engholm.

Recent s-a descoperit că un asociat al lui Engholm a plătit 40 000 de mărci unei persoane implicate în scandalul din 1987, ceea ce dovedeşte că liderul PSD era la curent cu manevrele adversarului său încă înainte de alegeri şi nu după, aşa cum afirmase anterior.

După apariţia în presă a acestor informaţii ce dezvăluiau faptul că ştiuse dinainte despre campania trucată de defăimare împotriva sa, care l-a ajutat în cele din urmă să devină premier al landului Schleswig-Holstein, Engholm şi-a dat demisia şi s-a retras din viaţa politică.

"Fără să inspir încredere nu aş putea reprezenta nici landul şi nici partidul meu cu aceeaşi imparţialitate şi cu acelaşi succes de până acum" - a declarat el.

Demisia lui Engholm a reprezentat apogeul recentului scandal politic din Germania, în care cinci miniştri din guvern au demisionat în ultimele 12 luni. Printre aceştia a figurat ministrul economiei Juergen Moellemann, care a demisionat în ianuarie, după ce a recunoscut că a trimis scrisori cu antet oficial pentru promovarea unui produs fabricat de un văr al său.

Germania. I.G.Metal, tehnica presiunii gradate

Contrar îndemnului adresat de Helmut Kohl sindicatului metalurgiştilor şi siderurgiştilor est-germani, IG Metal, să revină asupra deciziei de a organiza greva generală în fosta RDG şi a se aşeza la masa tratativelor, acesta a optat pentru confruntare, începând un conflict care, potrivit experţilor, ar putea fi fatal pentru economia convalescentă a regiunii. Conştientă de acest risc şi fidelă tacticii sale de presiune gradată, conducerea puternicului sindicat al metalurgiei a anunţat că greva, care vizează obţinerea unor importante măriri de salarii, va fi progresivă, în prima etapă intrând în grevă 28.400 de salariaţi din 50 de întreprinderi, urmând ca, în cazul în care nu se va ajunge la un acord cu patronatul, să intre în grevă toţi metalurgiştii de pe teritoriul fostei RDG.

Entuziasmul reunificării celor două Germanii s-a stins destul de repede în faţa realităţii mult mai dificile şi mai costisitoare decât se preconizase iniţial. Statul cheltuie anual 65 miliarde dolari pentru ridicarea nivelului economiei est-germane la standardele occidentale, ceea ce face foarte dificilă respectarea de către patronat a promisiunii nivelării salariilor. Patronii din metalurgie refuză să acorde majorarea de 26 la sută care, după părerea lor, ar ruina întreprinderile pentru că productivitatea în est este cu două treimi inferioară celei din vest şi propun o creştere de numai 9 la sută egală cu rata inflaţiei prevăzută pentru 1993.

IG Metal la fel cu celelalte sindicate germane face din respectarea contractelor colective - fundamentul consensului social după război - o chestiune de principiu. De aceea, conducerea sindicatului a avertizat că dacă patronii nu vor ceda rapid, toţi metalurgiştii vor intra în grevă generală, ceea ce va duce la paralizarea aproape totală a industriei din regiune. **(Relatare pe larg în rubrica "Lumea în evenimente")**

Italia. Guvernul Ciampi la început de drum

Criza politică intervenită la doar câteva ore după depunerea jurământului de către membri celui de-al 52-lea guvern al Italiei de după război, a fost provocată de votul de respingere asupra ridicării imunităţii parlamentare, pentru delictele cele mai grave, de corupţie şi mită de care este acuzat fostul lider socialist Bettino Craxi.

Ca urmare a acestui vot, cele trei partide pe care noul premier, Carlo Azeglio Ciampi, le convinsese să intre în guvern - Partidul Democratic al Stângii (PDS - fost comunist), Partidul Verzilor şi Partidul Republican şi-au retras sprijinul, cei trei miniştri membri ai fostului partid comunist şi membrul partidului ecologist, prezentându-şi demisia.

Dar noul premier nu s-a pierdut cu firea şi a procedat la numirea unor noi miniştri pentru a-i înlocui pe cei patru demisionari. Noii titulari sunt patru "tehnocraţi" fără poziţii oficiale în vreun partid politic: F. Gallo, P. Barile, L. Paladin şi U. Colombo. PDS, adânc divizat în legătură cu demisiile recente, a afirmat totuşi că va sprijini măcar indirect guvernul Ciampi.

Premierul Ciampi are misiunea de a conduce Italia până la noi alegeri, când sistemul majoritar va înlocui sistemul de reprezentare proporţională ce a favorizat extinderea corupţiei.

Rubrică realizată

de Ileana IORDACHE

LUMEA Nr. 14 (1533) • 13 - 19 mai 1993 • I.S.S.N. 1220-4366

LUMEA ÎN TOP. Ileana Iordache
2

VIZITA PREŞEDINTELUI REPUBLICII BELARUS
6 Parteneri în tranziţie. **Andrei Stătescu**

INTERVIU
7 "Din fericire, în România nu există antisemitism". **Convorbire cu dna Sara Fleiderman, director adjunct în Departamentul relaţii internaţionale al Organizaţiei Sioniste Mondiale**
18 Teritoriu iugoslav, poligon de interese. **Convorbire cu Dr. Jevtic Desimir, ambasadorul extraordinar şi plenipotenţiar al R.F. Iugoslavia la Bucureşti**

TELEFAX. Mireala Iamandi
8

BURSA POLITICĂ. Grupaj realizat de Mirela Iamandi
9

Acţiunile sindicale. Pentru cine, pentru ce? Maria Vaschi
11

MAREA NEAGRĂ - un ocean de buzunar
12 Fantazme şi geopolitică. **Adrian Mihalache**
13 Resurse, presupuneri. **Prof. dr. N. Panin**
14 Mize şi premise. **Paul Cornel Chitic**
15 De la Europa de Vest la Asia de Vest. **Interviu cu dl. Cristian Daudel, director al Relaţiilor externe din cadrul Fundaţiei pentru Studiile Apărării Naţionale (F.E.D.N.) şi cu Yamand Başkut, ambasador extraordinar şi plenipotenţiar al Republicii Turcia la Bucureşti**
16 Orientarea spre Orient. **Cristian Moanţă**
17 O politică posibilă. **Adrian Năstase**

LUMEA ÎN EVENIMENTE
20 Saraievo. Respingere periculoasă. **Ioana Bărbulescu**
21 Moscova. Ziua dezbinării. **Alexandru Antonescu**
22 Havana. Schimbare de generaţii. **Odette Hanganu**
29 Bonn. Cu steaguri roşii şi căşti de protecţie. **Vasile Crişu**
30 Roma. "Cazul Andreotti sau sfârşitul unui mit". **Dinu Bucşan**
32 Paris. Final de capitol. **Dinu Bucşan**
33 Paris. Botezul focului. **Henri Zalis**
34 Varşovia. Voturile n-au culoare. **Alexandru Antonescu**
38 Colombo. O existenţă mereu ameninţată. **C. Valeriu**

OPINII
23 Programarea forţei de reacţie. **Henri Zalis**

1000+1. Cristian Moanţă
24

REPORTAJ PE GLOB
27 Tokio. **Radu Budeanu**

SPECIAL
35 O explozie în City. IRA sfidează Londra. **Alexandru Antonescu**

SPECTACOLUL CULTURII
39 Înainte şi după America. **Elena Gugu**

SPECIAL
40 "Urechile" Palatului Elisée. **Traducere şi adaptare Dinu Bucşan**

SERIAL
42 Rădăcinile răului iugoslav. **Traducere şi adapatare Ana Maria Tatovici**

LUMEA ÎN DIALOG. Maria Vaschi
45

Coperta I: Victor Ciobanu. Foto: Cristian Tănase

editorial

Bunul simţ sindical şi aventurismul politic

Orice ceasornic îşi are mersul său. Chiar şi atunci când stă, de două ori pe zi arată ora exactă. A fost să fie aşa şi cu recentele mişcări sindicale, grupate sub fulminanta denumire de "grevă generală". Dacă nu am asistat la un asemenea fenomen, unic în "ultimii 50 de ani", nu este nici meritul Guvernului, nici al sindicatelor. Pentru ambii parteneri greva generală devenise un dat al sorţii, fatalitate care trebuie înfruntată. Nu s-a ţinut însă seama, cel puţin la început, de faptul că paralel cu democratizarea (liberalizarea, atomizarea, fărâmiţarea) sectoarelor şi capacităţilor productive, procesul respectiv a afectat şi potenţialul uman, mai mult sau mai puţin sindicalizat. Acelaşi proces a acţionat şi în cadrul altor sectoare, inclusiv bugetare. A avut loc o diferenţiere de interese, de perspective, de traiectorii posibile. Şi, lucru de loc de neglijat, de venituri şi oportunităţi.

Salvatoare pentru guvern s-a dovedit , cu o clipă mai devreme decât în cazul liderilor sindicali, decizia de a valorifica realitatea. Prelungirea negocierilor, înfăţişarea mai multor posibilităţi, confuzia rezultată au provocat spargerea monolitului sindical şi transformarea conflictului generalizat într-o mulţime de mici conflicte, mai uşor de monitorizat. Tactica "grevei progresive" s-a dovedit şi ea greşită, cum aducătoare de pagubă s-a dovedit şi alăturarea fără discernământ a celor şase mari grupări sindicale.

Criza de autoritate a liderilor sindicali nu li se poate imputa. Persoane onorabile, care nu cred că au urmărit să "destabilizeze" ţara sau să "provoace războiul civil", au înţeles târziu că mersul istoriei sindicale le este împotrivă. Cu obiective pe cât de generoase pe atât de utopice, ştiind să argumenteze şi să se bată pentru o idee (fie ea imposibilă, cel puţin acum), s-au văzut din ce în ce mai izolaţi de armatele pe care sperau să le conducă spre victorie. Protocolul încheiat cu Guvernul este departe de ce s-a dorit iniţial, este însă un compromis necesar, un armistiţiu care îndeamnă ambele părţi la reflecţie.

Absolut regretabilă este, în acest context, tentativa opoziţiei parlamentare de a-şi însuşi, din punct de vedere politic, mişcările revendicative. Firească dorinţa de a răsturna Guvernul, dar există multiple pârghii constituţionale pentru aşa ceva. Ceea ce au înţeles domnii Miron Mitrea şi Victor Ciorbea pare să nu fi înţeles elita noastră politică în formare. Focurile care se mai aprind acum în teritoriu (vezi Braşovul şi Clujul) au o coloraţie cu totul diferită de cea sindicală. Transformarea conflictului sindicate-guvern într-un conflict cronic, nedeterminat în timp şi spaţiu reprezintă într-adevăr o ameninţare la adresa stabilităţii ţării. Obsesia puterii, calcul politic meschin, jocuri de interese? Toate la un loc plus o imensă inconştienţă.

Mircea BĂRBULESCU

VIZITA PREȘEDINTELUI REPUBLICII

PARTENERI ÎN TRANZIȚIE

Ţara noastră a primit, săptămâna trecută, vizita preşedintelui Sovietului Suprem al Republicii Belarus, Stanislav Şuşkevici. Însemnătatea acestui eveniment nu rezidă doar în semnarea, cu acest prilej, a Tratatului privin relaţiile de prietenie şi colaborare dintre cele două ţări, precum şi a Convenţiei consulare şi acordului de colaborare în domeniile culturii, învăţământului, ştiinţei şi sportului. Raporturile dintre România şi Belarus, după proclamarea independenţei acestei republici în 1991, au urmat un curs mereu ascendent, iar recentul contact la nivel înalt nu a făcut decât să confirme caracterul lor exemplar pentru relaţiile între noile democraţii din acestă parte a Europei.

Faptul se datorează, în mare măsură, existenţei unor elemente comune în situaţiile celor două ţări, evidenţiate şi de preşedintele Iliescu în deschiderea convorbirilor oficiale de la Palatul Cotroceni. Este vorba în primul rând de momentul istoric actual, cel al tranziţiei către un nou sistem politic şi economic. Desigur, există în această privinţă deosebiri de stadiu: calea este comună, dar, în general, se poate considera că România se află cu un pas sau chiar mai mulţi înaintea Republicii Belarus. Acest popor paşnic, oprimat secole la rând de stăpânitori străini, şi-a regăsit, practic, abia acum identitatea statală. Ultimul imperiu, cel sovietic, i-a lăsat moştenire structurile sale greoaie, străine spiritului democratic. Cadrul constituţional al republicii rămâne încă să fie definit; pentru moment funcţionează încă instituţiile perioadei anterioare, meritul oamenilor politici belaruşi fiind de a le fi dat, nu fără dificultăţi, un conţinut nou. Distincţia dintre puterea legislativă şi cea executivă nu este îndeajuns de clară, dl Şuşkevici situându-se în fruntea amândurora, ca preşedinte al parlamentului şi în acelaşi timp şef al statului. Ocupând aceste funcţii din septembrie 1991, după o remarcabilă carieră ştiinţifică şi universitară (şi nu de partid, cum este în cazul multor confraţi ai săi din CSI) domnia sa a ştiut să evite capcanele dublei puteri, ca şi pe cele ale colaborării cu un soviet suprem dominat de foşti (actuali?) comunişti. Sistemul hibrid al puterilor statului se reflectă şi în componenţa delegaţiei care l-a însoţit pe dl Şuşkevici, din care, alături de doi membri ai guvernului, au făcut parte

BELARUS

patru preşedinţi de comisii parlamentare, printre care cel al Comisiei pentru problemele construcţiei de stat, semn că schimbul de experienţă în problemele constituţionale s-a aflat, într-adevăr, pe agenda dialogului la nivel înalt.

Un alt aspect al tranziţiei, probabil cel mai dur, este cel economic. Şi pe acest plan Republica Belarus are de suportat handicapul moştenirii sovietice, constând în mari unităţi industriale - multe din domeniul militar - care, astăzi, nu-şi mai găsesc rostul. Necesara reformă este, prin urmare, şi mai dificilă. În acest context, preşedintele Şuşkevici a remarcat progresele româneşti spre economia de piaţă şi în special ultima etapă a liberalizării preţurilor - "un pas la care noi nu putem decât visa, deocamdată", spunea domnia sa. Fără îndoială că asemenea aprecieri, însoţite şi de urări de succes, au avut darul de a-i reconforta pe guvernanţii români după grelele încercări ale conflictelor sociale din ultimul timp. Mai ales că oaspetele belarus a adăugat o observaţie oricând măgulitoare, anume că încă de la primul fugar contact cu realitatea românească a constatat asemănări cu ţara sa, reflectate, în opinia domniei sale, şi la nivelul mentalităţilor. Există însă şi alţi factori care favorizează extinderea relaţiilor economice bilaterale; au fost identificate elemente de complementaritate, iar prezenţa unor înalţi demnitari din sfera economică în cele două delegaţii - viceprim-ministrul Serghei Ling, respectiv ministrul de stat Mişu Negriţoiu - semnalează accentuarea colaborării pe acest plan cu condiţia ca şi agenţii economici din cele două ţări să-şi asume partea lor de iniţiativă.

O altă asemănare între România şi Belarus, relevată de preşedintele Iliescu, constă în poziţia lor geostrategică similară, în zona de contact între Est şi Vest şi în vecinătatea unor puncte calde ale Europei de azi. Pentru România este vorba de vulcanul iugoslav, din păcate departe de a se linişti, iar pentru Belarus - de confruntările din Rusia, care nu rămân fără rezonanţă la Minsk. În această ambianţă, marţială, cele două ţări au reuşit să rămână oaze de stabilitate. Mai trebuie notat şi faptul că între republicile Belarus şi Moldova - "sora noastră", a ţinut să sublinieze preşedintele român, relaţiile sunt constant bune.

În ciuda distanţei geografice, România şi Belarus sunt, aşadar, mai apropiate decât ar părea la prima vedere. O premisă pentru ca relaţiile bilaterale - al căror cadru juridic a fost definit prin tratatul semnat de cei doi preşedinţi - să rămână şi în viitor netulburate de nici o asperitate, contribuind astfel la edificarea Europei viitoare.

Andrei STĂTESCU

Interviu

"Din fericire, în România nu există antisemitism"!

Convorbire cu doamna SARA FLEIDERMAN, director adjunct în Departamentul relaţii internaţionale al Organizaţiei Sioniste Mondiale

Pe doamna Sara Fleiderman am cunoscut-o la începutul acestei primăveri la Ierusalim. Din părinţi evrei din Polonia, ea s-a născut la Samarkand, în Uzbekistan, unde a fost deportată o parte a familiei, aflată în zona ocupată de sovietici în 1939. Altă parte a familiei a pierit în Holocaust. După încheierea războiului şi revenirea în Polonia, a emigrat în Argentina, apoi s-a stabilit în Israel. Lucrează acum la sediul central al Organizaţiei Sioniste Mondiale. Deşi încă nu a vizitat România, după cum mi-a mărturisit, are o simpatie deosebită pentru ţara noastră, care, asemenea Argentinei, patria adolescenţei, a formării, se află la o altă extremitate a latinităţii. În încheierea vizitei în Israel a avut amabilitatea să-mi răspundă la întrebările ce urmează:

• Care sunt relaţiile Organizaţiei Sioniste Mondiale cu România?

• Organizaţia Sionistă Mondială se ocupă cu relaţiile organizaţiilor sioniste din Israel şi federaţiile comunităţilor existente în comunităţile evreieşti din întreaga lume. În România nu e o federaţie, ci o comunitate. Nu avem un emisar, ci un reprezentant care se ocupă de alia, adică de emigrarea evreilor din România. Ştiţi că mai există evrei în România şi, dacă doresc, pot veni în Israel. Reprezentantul nostru are tocmai sarcina de a-i ajuta, de a rezolva problemele lor. Şi astfel reprezintă toate departamentele noastre. În afara lui, nu avem pe altcineva. Pe de altă parte, noi avem mulţi prieteni în România, în mediile neevreieşti, şi de acest aspect se ocupă departamentul în care lucrez. Deci, ne ocupăm de relaţiile cu prietenii Israelului din lumea întreagă, cu asociaţii de prietenie, asociaţii iudeo-creştine, cu diverse alte asociaţii şi ne străduim să le asigurăm ceea ce ne solicită: materiale informative, conferenţiari, călătorii de studii în Israel, aceasta în funcţie de necesităţile fiecărei ţări.

• La Universitatea ebraică din Ierusalim există un Institut specializat în studii asupra iudaismului contemporan. Personal am cunoscut cercetători care se ocupă şi de problemele comunităţii evreieşti din România.

• Într-adevăr, eu însămi am studiat în acest Institut de iudaism contemporan. Şi în toţi anii în care lumea comunistă a fost închisă pentru Israel, România a fost o continuă poartă deschisă pentru israelieni, iar noi ştim şi apreciem foarte bine acest fapt. Trebuie să spun că sunt mândră de relaţiile pe care le avem cu Asociaţia culturală de prietenie România-Israel şi primim informaţii despre activitatea Asociaţiei, nu doar din Bucureşti, ci şi din oraşe ale provinciei. Doresc să folosesc acest prilej pentru a mulţumi tuturor prietenilor noştri neevrei, atât de apropiaţi de Israel şi de problemele noastre.

• Aveţi proiecte speciale privind relaţiile cu România pentru viitor?

• Da, desigur. Încercăm să trimitem conferenţiari pe diverse probleme ale vieţii israeliene, nu doar politice, ce se văd mereu la televizor, în ziar, dar şi privind arheologia, viaţa noastră culturală, literară, care e foarte bogată. Avem scriitori tineri în Israel, care au un cuvânt de spus şi, după cum ştiţi, avem şi o comunitate atât de mare de israelieni care vorbesc româneşte, astfel că putem găsi modalităţi de a-i trimite în România să reprezinte Israelul.

• În concluzie, putem fi optimişti asupra viitorului nostru comun, al colaborării?

• Desigur. Acesta va fi mai bun. Singura umbră, dacă vreţi, e cea legată, ca întotdeauna, de antisemitism. Dar gândesc că e vorba de un antisemitism la nivelul indivizilor, ceea ce nu mă neliniştește. Întotdeauna a existat în Europa antisemitism la nivel privat, dar în momentul în care guvernul va fi antisemit, atunci faptul trebuie să ne preocupe. Din fericire, acesta nu e cazul României.

A consemnat
Corneliu FILIP

TELEFAX

Mirela IAMANDI

• **Se va demilitariza Ministerul de interne?** Referindu-se la această condiţie a democratizării aparatului poliţienesc, şeful Poliţiei Capitalei, dl general-maior Neculai Niţu, consideră că această măsură nu este încă viabilă. O protecţie reală a cetăţenilor nu se poate asigura decât în actualul sistem, unde nu acţionează executarea sarcinilor cu caracter facultativ • **Mexicul - o poartă de intrare spre cele două Americi?** Şeful diplomaţiei române dl Teodor Meleşcanu a sugerat acest lucru, recomandând pricepere în administrarea relaţiilor cu Mexicul. Tot la întoarcerea din turneul diplomatic de două săptămâni (China, Singapore, Thailanda, SUA, Mexic, Franţa), el a arătat că va trebui acordată o mare atenţie relaţiilor economice cu ţările Asiei de Sud-Est, care reprezintă "una din puţinele zone ale globului aflată în progres constant" • **Program Phare pentru România**. Acest program, parafat la 4 mai de dna Karen Fogg, coordonator al asistenţei Phare în cadrul Comunităţii Europene şi de dl Napoleon Pop, secretar de stat, şeful Departamentului pentru integrare europeană, este conceput multianual (1993-1995) şi are ca domenii prioritare dezvoltarea economică şi a sectorului privat, reforma instituţională, politica socială. Se alocă, astfel, 130 milioane ECU; până acum, programele Phare au mai alocat României 72 milioane ECU, din care 40 milioane sub formă de ajutoare • **Modificarea Codului de procedură penală**. Senatul a dezbătut săptămâna trecută proiectul de Lege pentru modificarea Codului de procedură penală menit să definitiveze reforma justiţiei româneşti. În acest context, modificările sunt determinate de introducerea în sistemul instanţelor judecătoreşti a Curţii de Apel şi de înfiinţarea Ministerului Public care exercită atribuţiile prin procurori organizaţi în Parchete sub autoritatea Ministerului Justiţiei. Aceeaşi Cameră a Parlamentului a dezbătut şi propunerea privind "Legea pentru organizarea şi exercitarea profesiei de avocat în România" • **Confederaţia sindicală "Alfa" - acuzată de "terorism"**. Senatorul FDSN, Gheorghe Dumitraşcu, a lansat această acuză săptămâna trecută datorită intenţiei de a cenzura şi chiar de a întrerupe emisiunile Radioului şi Televiziunii naţionale în contextul grevei generale, care este "grevă politică, iar mijloacele de luptă ale acestor sindicate sunt politice" • **Experţi antropologi din Argentina vor încerca elucidarea cazului "Căciulaţi"**. Procuratura municipiului Bucureşti informează că la sfârşitul acestei luni o echipă de experţi din cadrul Grupului Argentinian de Antropologie Medico-Legală (EAAF) îşi va oferi serviciile pentru depistarea cauzelor ce au provocat decesul persoanelor ale căror schelete au fost găsite la Căciulaţi, în zona Palatului Ghica. Grupul a identificat, până acum, peste 11 000 victime dispărute în timpul dictaturii militare din Argentina • **În procesul de la Tiraspol, cei şase români au fost aduşi în cuşti**. Faţă de tratamentul la care sunt supuşi de către autorităţile separatiste din Transnistria şase cetăţeni ai Republicii Moldova care se declară români, Camera Deputaţilor a lansat un apel tuturor parlamentelor lumii iar Consiliul Naţional al Reîntregirii şi Asociaţia "Pro Basarabia şi Bucovina" au protestat în faţa Ambasadei Federaţiei Ruse din Bucureşti, aceştia din urmă adresând şi o scrisoare deschisă preşedintelui Boris Elţân în care se arată că numeroase organizaţii, partide politice şi instituţii, inclusiv instituţia prezidenţială au luat atitudine, cerând eliberarea patrioţilor români • **Preşedintele Sovietului Suprem al Republicii Belarus la Bucureşti**. Cu acest prilej s-au semnat, Tratatul de colaborare între cele două ţări, Convenţia consulară şi un Acord de colaborare în domeniile culturii, ştiinţei, învăţământul şi sportului. Dl Stanislav Şuşkevici, preşedintele Sovietului Suprem al Republicii Belarus, a avut întâlniri cu preşedintele României dl Ion Iliescu şi cu primul ministru, dl Nicolae Văcăroiu • **Negocieri şi compensaţii pentru respectarea embargoului pe Dunăre**. UEO şi România, Bulgaria, Ungaria au negociat săptămâna trecută pentru o asistenţă calificată în ce priveşte controlul traficului fluvial şi al vămii. Specialiştii vor acţiona sub autoritatea părţii române, cât mai aproape de sursa de violare a embargoului. În altă ordine de idei, PNUD va trimite în România pe expertul american James H. Grossman, preşedintele Comisiei SUA pentru soluţionarea cererilor externe de despăgubiri • **Preşedintele Ion Iliescu sprijină candidatura lui Michael Jackson la Premiul Nobel pentru Pace**. Astfel, preşedintele României a salutat iniţiativa Organizaţiei Internaţionale pentru Pace-fundaţia românească- de a întreprinde demersuri pentru prezentarea candidaturii artistului american la obţinerea acestui premiu şi "acordă întregul său sprijin" • **Promulgări de legi**. Legea bugetului de stat pe anul 1993, Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 1993 au fost promulgate de preşedintele României la mijlocul săptămânii trecute • **România-Elada - Asociaţie de prietenie**. S-a constituit miercuri, 4 mai, această asociaţie din dorinţa de a asigura continuitatea bunelor relaţii dintre popoarele român şi elen. Preşedinte a fost ales acad. prof. Mihai Drăgănescu, preşedintele Academiei Române • **Marian Munteanu - despre mişcarea legionară**. Liderul "Mişcării pentru România", dl Marian Munteanu, a arătat în cadrul unei conferinţe de presă că organizaţia pe care o conduce "nu este de filiaţie legionară, având o doctrină proprie şi mergând pe ideea respectării tradiţiilor şi valorilor proprii poporului român".

APELUL
Camerei Deputaţilor a Parlamentului României către toate parlamentele lumii şi comunitatea internaţională

Camera Deputaţilor

Reînnoieşte apelul Parlamentului României din 11 februarie 1993 prin care şi-a exprimat profunda îngrijorare faţă de soarta cetăţenilor Republicii Moldova arestaţi la 2 iunie 1992 de către autorităţile separatiste din Transnistria şi faţă de tratamentul inuman aplicat acestora.

Reluarea recentă a procesului în condiţii degradante pentru fiinţa umană, asemănătoare cu cele practicate în Evul Mediu, cutremură întreaga opinie publică şi zguduie orice conştiinţă umană.

Încălcarea grosolană a drepturilor fundamentale ale omului, prin lipsirea de libertate şi sfidarea celor mai elementare norme de respect faţă de fiinţa umană, reclamă şi impun o acţiune energică şi imediată din partea tuturor parlamentelor lumii şi a comunităţii internaţionale pentru a se pune capăt acestui tratament şi farsei judiciare înscenate din motive politice unor patrioţi care au luptat pentru realizarea idealului naţional.

BURSA POLITICĂ

B? Ce greşeli ar trebui să facă Guvernul pentru a cădea

Reporter: Mirela IAMANDI
Foto: Cristian TĂNASE

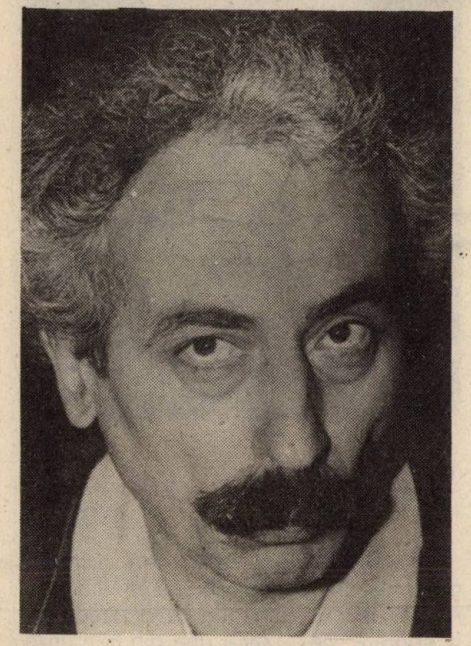

Radu Vasile
(PNŢCD)

Cred că Guvernul nu mai trebuie să facă foarte multe greşeli. Prima greşeală este acum că nu a ţinut seama de semnalul pe care l-a reprezentat moţiunea de cenzură. A fost considerată un fel de joc, probabil, şi un fel de încercare a puterilor între opoziţie şi Guvern. Acolo se menţiona foarte clar că, în general, noi,opoziţia, şi în special PNŢCD nu ar considera moral să introducă moţiunea de cenzură după 1 mai, deci după liberalizarea preţurilor. Dar se spune că acest semnal a fost neluat în consideraţie. A doua greşeală, cred, foarte gravă pentru Guvern este faptul că la tratativele care au avut loc cu sindicatele, până acum, voit sau nevoit, din lipsă de interes sau profesionalism s-a cam bătut apa în piuă, s-a cam pierdut timpul, făcând să se ajungă la această situaţie limită. Pentru că, între altele fie spus, principalele cereri ale sindicatelor sunt absolut normale şi absolut prezente în toate ţările. Salariul minim garantat este o chestiune care aparţine unui stat civilizat.

A treia mare greşeală care aparţine acestui Guvern - dar aş putea-o împinge şi mai înainte - este faptul că nu s-a grăbit procesul de privatizare în România, atunci grevele s-ar fi desfăşurat în curtea întreprinderii şi nu direct la Guvern.

În aceste condiţii, Guvernul actual a dat dovadă cel puţin de lipsă de profesionalism în ce priveşte conducerea şi nu cred că mai are multe greşeli de făcut. Sperăm că în octombrie, având în vedere că urmează perioada de vacanţă, se va reuşi o realiniere a alianţelor electorale, se va înlocui acest Guvern care n-are nici măcar o ideologie, nici doctrină la bază, nici o simplă strategie valabilă oricând şi oricum. El, neasigurând o bază reală de conducere, s-a dovedit încă o dată nu numai nesincer dar şi ineficient.

Practic, greşeala e deja făcută. Într-un stat normal, chiar simplele greşeli amintite ar fi fost suficiente să determine căderea Guvernului.

Radu Ceontea
(independent)

Aţi auzit dv că acest guvern ar fi recunoscut că a greşit până acum? Nu aţi auzit, nu aţi citit declaraţiile conform cărora au greşit numai guvernele anterioare, Roman şi Stolojan? Guvernul Văcăroiu va fi acuzat de greşeli după ce va fi înlocuit. Atunci premierul debutant va da vina pe cele trei guverne care l-au precedat.

Guvernul Văcăroiu, din punctul meu de vedere, chiar în funcţie fiind, este căzut. Eu nu l-am votat la învestire; am semnat moţiunea de cenzură, chiar dacă pe unii miniştri îi respect pentru competenţa lor. M-a impresionat neplăcut faptul că dl Văcăroiu a acceptat în cabinet miniştri, după ce, trecuţi fiind în comisiile de specialitate din Parlament, aceştia abia au obţinut voturile pentru o minimă trecere. Din respect pentru propriul cabinet ar fi fost bine să fi venit cu propuneri noi. Şi mai bine ar fi fost dacă, în locul poftei exclusive de guvernare a FDSN, bazată pe 28 procente din voturi, ar fi fost preferat, chiar provocat un guvern de coaliţie cu participarea a două partide din Convenţia Democratică, care să fie susţinut firesc şi demn în Parlament, nu prin şantaj şi sub presiunea capriciilor năbădăioase ale unor persoane care s-au remarcat prin obrăznicie şi oportunism deşănţat în vremea dictaturii. Aşadar, acest Guvern nu mai trebuie neapărat să greşească pentru ca să cadă.

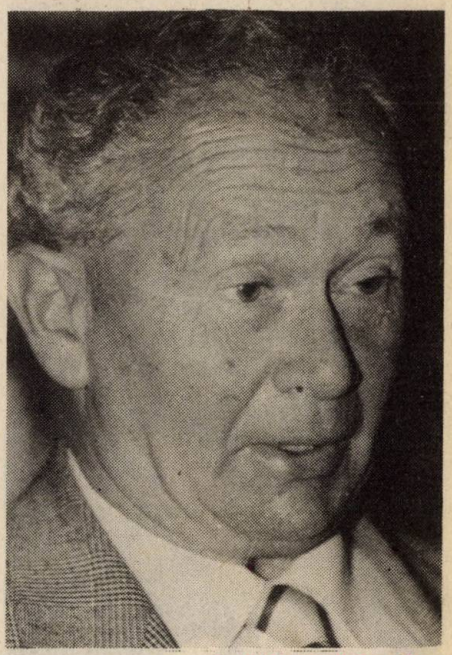

Adrian Moţiu
(PUNR)

Greşeala ar fi să nu accepte impunerile Fondului Monetar Internaţional. Căci, adevărata problemă pentru Guvern nu o

constituie mişcarea sindicală, ci factorul exterior, care este mai puternic decât cel din interior.

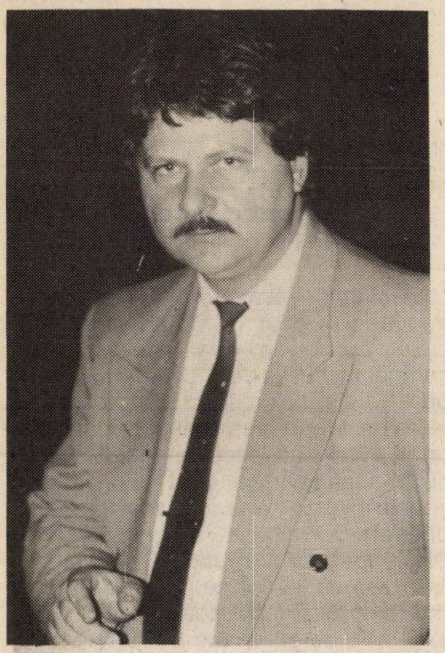

Verestoy Attila
(UDMR)

O regrupare de forţe în cadrul Parlamentului, o reorientare a intereselor ar putea duce la căderea actualului guvern. Una dintre variante este cea a unui guvern al CD, sigur cu diferite alternative. Dar, ca să vorbim deschis, acest guvern care este rezultatul alianţei dintre FDSN, PUNR, PRM, PSM, iată că a ajuns acum într-o criză, într-un vid de putere. Când spun o regrupare de forţe în Parlament nu mă refer la alegeri anticipate ci, pur şi simplu, la modificarea unor alianţe şi a unor interese.

Gheorghe Dumitraşcu
(FDSN)

BURSA POLITICĂ

Acest guvern nu are a greşi. El nu poate face nimic ca să cadă, nu are cum să cadă. Nici datorită acestei greve, care, bineînţeles, nu este o grevă politică...

Ioan Aurel Stoica
(FSN)

"Ar trebui să ia în serios o parte din ideile cu care FDSN a câştigat alegerile din septembrie 1992 şi să încerce să creeze, într-un timp scurt, un milion de locuri de muncă, să blocheze creşterea preţurilor, şi să asigure creşterea salariilor. Cred că încercarea de a face aşa ceva, de a fi fidel ideilor fundamentale din campania electorală ale partidului pe care îl reprezintă, ar fi o greşeală care l-ar duce în situaţia pe care aţi spus-o dv. În economia de piaţă, să asiguri blocarea creşterii preţurilor simultan cu creşterea salariilor este cel puţin o utopie, ca să nu spun altcumva. Raţiunea îţi spune că n-ai nici o şansă dacă încerci aşa ceva. Şi bănuiesc că Guvernul realizează asta.

Sergiu Cunescu
(PSDR)

"Guvernul nu va cădea printr-o greşeală. Dar acest lucru se va întâmpla numai dacă se schimbă majoritatea parlamentară. Deci, dacă una din formaţiile grupului acesta mare, pe care îl numesc eu naţional-socialist, îşi retrage voturile, atunci se schimbă proporţia în Parlament. S-ar mai putea întâmpla - Doamnefereşte! - să avem o situaţie economică a populaţiei mult mai gravă decât o preconizează Guvernul. Atunci Guvernul trebuie să se retragă de la sine.

Un Guvern are o mare răspundere politică. Evident, pentru incompetenţă, pentru nereuşita unui program, el este penalizat de public. Iar pentru corupţie sau trădare trebuie adus în faţa justiţiei. Pentru asemenea greşeli el ar trebui să cadă. Ar fi o nenorocire să aibă, în continuare, în Parlament, acordul majorităţii.

BURSA POLITICĂ

ACȚIUNILE SINDICALE

pentru cine ? pentru ce

Grevă generală, grevă parţială, grevă japoneză... Grevă de solidarizare, grevă de avertisment, grevă limitată (de o oră sau două), grevă involuntară (pentru cei care n-au reuşit să ajungă la timp la serviciu din cauza metroului), delimitare de grevă... Nu ştim dacă a mai rămas vreo formă de protest neadoptată în actualul conflict guvern-sindicate.

Aşadar, la 29 aprilie a.c., liderii a 6 confederaţii sindicale au negociat la Guvern 6 revendicări, de rezolvarea cărora depindea , conform declaraţiilor liderilor respectivi, "declanşarea sau renunţarea la greva generală", anunţată iniţial pentru ziua de 5 mai. Propunerile avansate în prima fază de partea guvernamentală au fost respinse în bloc. "Părerea mea este că, în final, nu s-a vrut o negociere constructivă, ci s-au urmărit alte scopuri" - declara dl Nicolae Văcăroiu, la încheierea dialogului. Ca o soluţie de ultim moment pentru evitarea grevei generale, s-a apelat la medierea preşedintelui României, mediere solicitată de ambele părţi. Discuţiile de la Palatul Cotroceni s-au concentrat asupra problemei fondului de referinţă, - contestat de sindicalişti, dar susţinut de guvern. A fost încă o ocazie pentru dl Ion Iliescu de a face apel, în stilul clasic, la realism şi conlucrare între toţi factorii şi la înţelegerea dificultăţilor cu care se confruntă economia naţională. După mai mult de 5 ore de discuţii, negocierile mediate de preşedinte s-au încheiat fără a se ajunge la o concluzie definitivă.

Dialogul a continuat zilele următoare la Ministerul Muncii şi Protecţiei sociale, unde s-au analizat posibilităţile de perfecţionare a sistemului de salarizare. Apoi, din nou la Guvern. Protocolul încheiat în data de 3 mai între confederaţiile sindicale aflate în conflict cu executivul şi Guvernul României a dat naştere unor opinii diferite. Dl Miron Mitrea, liderul Confederaţiei "Frăţia", a declarat că în data de 5 mai, federaţiile afiliate acestei confederaţii vor declara grevă generală, lucru care nu s-a confirmat ulterior. "Dialogul cu Guvernul a bătut pasul pe loc, iar revendicările solicitate sunt departe de a fi soluţionate" - a precizat dl Mitrea. La rândul său, dl Victor Ciorbea, liderul CNSLR, a anunţat amânarea declanşării grevei generale cu 48 de ore, deci până la data de 7 mai, la ora începerii primului schimb. Şi acest termen a fost depăşit. Dl Bogdan Hossu de la Cartelul "Alfa" şi-a exprimat nemulţumirea în legătură cu protocolul încheiat, dar a mai acordat guvernanţilor încă 48 de ore pentru a reanaliza punctele de vedere ale sindicaliştilor afiliaţi Cartelului (care reprezintă salariaţi din extracţia petrolieră, siderurgie, metalurgie, petrochimie, minerit şi industrie uşoară). Liderul Confederaţiei Sindicale "Univers", dl Pavel Todoran, a anunţat că lucrătorii din Renel au pregătit depunerea demisiilor în bloc, dar s-a declarat adeptul celor 48 de ore acordate guvernului pentru dezamorsarea conflictului.

La nivelul BNS, conform declaraţiei liderului său, greva generală urma să îmbrace forme diverse : acţiuni de hărţuială, greve de avertisment sau altfel de greve, în funcţie de decizia fiecărei federaţii afiliate la BNS.

Ca urmare a scrisorii trimise premierului de către liderii confederaţiilor sindicale, (sau poate ca urmare a scrisorii adresate de premier prin care se solicita continuarea dialogului) pentru a se evita extinderea acţiunilor greviste, ce urmau să fie declanşate în data de 5 mai, a avut loc o nouă rundă de negocieri (numărul nu mai contează). De remarcat că de la dialog a lipsit liderul Confederaţiei Univers, care n-a semnat scrisoarea adresată dlui Văcăroiu. De astă dată, mass-media nu a mai fost acceptată la discuţii. Conform declaraţiilor ulterioare ale unor lideri sindicali, în respectivele negocieri s-au făcut paşi importanţi în direcţia creării premiselor evitării grevei generale, Guvernul dovedind **o mult mai mare flexibilitate**. Decizia finală a fost luată, totuşi, a doua zi. Validitatea protocolului semnat în 6 mai, în viziune guvernamentală a fost condiţionată de suspendarea conflictului de muncă declanşat de către confederaţiile sindicale semnatare: CSI "Frăţia", CNSLR, CNS Cartel "Alfa", BNS, CS Univers şi Ceres. Dl Victor Ciorbea (CNSLR) a declarat, imediat după semnarea Protocolului, că la luarea acestei decizii "s-au avut în vedere situaţia economico-financiară a ţării, precum şi faptul că înlăturarea subvenţiilor reprezintă o etapă absolut necesară în procesul de reformă. Nu în ultimul rând, s-a ţinut seama de necesitatea, poate mai mare decât oricând, ca în ţara noastră să existe o stabilitate economică şi socială, ţinând cont şi de contextul internaţional".

Acţiunile sindicaliste, finalizate sau nu cu ultima formă de luptă, respectiv greva generală, au avut parte în timpul derulării lor de diferite interpretări. S-a discutat despre puternica lor nuanţă politică, despre faptul că unele partide manipulează sindicatele. Guvernul a fost acuzat că a aplicat tactica "ducerii cu vorba". Răspunderea pentru situaţia tensionată creată în societate a fost aruncată fie pe umerii actualei puteri, fie pe cei ai sindicatelor. Opoziţia parlamentară a acuzat Guvernul României şi pe preşedintele ţării pentru poziţia lor de rigiditate, manipulare şi neadevăr în discuţiile purtate cu sindicatele. Guvernul şi Preşedinţia au acuzat ulterior opoziţia de rea-credinţă, învinuind-o la rândul lor de aceeaşi manipulare. Sindicatele au fost învinuite că fac jocul partidelor de opoziţie (care- şi declaraseră sprijinul faţă de protestul sindical). Mai mult, în concepţia PSM, scopul politic urmărit era acela de "destabilizare a ţării şi preluare a puterii prin forţă". Pierdută din vedere a fost însă relativa apatie a populaţiei, a sindicaliştilor înşişi. În drumul lor spre sau dinspre serviciu, bucurându-se de "binefacerile" Metroului, se solidarizau doar în... înjurături adresate cu generozitate de- o parte sau de alta a negociatorilor. La ora închiderii ediţiei, părţile plonjaseră într-un armistiţiu precar, bazat mai mult pe teancul comunicatelor date publicităţii alternativ. Acestea excelau fie în minimalizarea situaţiei de către partea guvernamentală, fie în ambiguitatea cultivată de sindicate referitoare la situaţia reală din ţară. În timp ce unele organizaţii sindicale anunţau intrarea în grevă, altele comunicau ieşirea din ea. Oricum, nu se poate vorbi despre o grevă generală, dar nici despre o soluţie reciproc acceptată.

Liderii sindicali se îndreaptă spre Guvernul României pentru o nouă rundă de negocieri

Maria VASCHI

MAREA NEAGRĂ un ocean de buzunar

FANTASME ŞI GEOPOLITICĂ

Adrian MIHALACHE

❶ Fantasme

Pentru vechii greci, zona Mării Negre era spaţiul misterios în care aceştia îşi puteau localiza în voie obsesiile. Nu un "celălalt tărâm", mai mult sau mai puţin inaccesibil, marcat de alteritate, ci un colţ retras al lumii, o cameră obscură şi rar frecventată în care se adună de-a lungul anilor lucrurile nedorite a fi avute zi de zi sub priviri.

În asemenea locuri depozitezi obiecte fără folos practic, dar cu o încărcătură simbolică radiantă, care interzice simpla abandonare. Aici îşi găsesc locul amintirile "dureros de dulci", însemnele pulsiunilor inavuabile, emblemele misterelor nedezlegate. Într-o geografie a sufletului antic, zona Mării Negre ar reprezenta subconştientul. Figura perfectă a eroului, Ahile cel atât de plâns, se odihneşte în mormântul din Insula Şerpilor. Jertfirea Ifigeniei stârnea oroarea într-atât, încât făcea obligatorie intervenţia zeiţei, care o răpeşte rugului pentru a o aduce în Taurida. În Caucaz stă înlănţuit Prometeu. Pe ţărmurile Mării Negre bântuie nebunia Medeii, cea care vede binele şi îl aprobă, dar nu se poate împiedica de a face răul. Corăbiile greceşti care pătrund în Pontul Euxin întreprind un demers psihanalitic în misiunea lor civilizatoare. Odată cu mărfurile şi cu întemeietorii de cetăţi, ele aduc eul acolo unde se află sinele, luminând fantasmele cu o privire ştiutoare. Catăţi greceşti, apoi castre romane sunt tot atâtea borne pe drumul clarificării. Mai târziu, întreprinzătorii genovezi vin să tulbure apele aşezate parcă pe veci în matca bizantină. Apusul şi Răsăritul îşi dau aici o întâlnire care promite să fie admirabilă. Mişcarea mărfurilor şi a oamenilor activează comerţul ideilor. Dar împlinirea n-a fost să fie, semnul auroral al unei noi forme de cultură se şterge atunci când Marea Neagră devine lac turcesc. Când zona redevine interesantă, ea nu mai ţine de mit, ci de istorie.

❷ Geopolitică

Epoca modernă a zonei Mării Negre înseamnă bătălia pentru strâmtori. Expansiunea rusă se dovedeşte repede mai periculoasă decât obosita apăsare otomană. Şansa de europenizare a României este dată de zăgăzuirea puterii ruseşti în urma războiului Crimeii, demers de mare clarviziune politică al Occidentului civilizat. Cu toată puterea ei mult amplificată, Uniunea Sovietică nu a reuşit să transforme, la rândul ei, Marea Neagră în lac rusesc. O Turcie în plină afirmare şi o Grecie membră a Comunităţii Europene zădărniceau asemenea tentative. Destrămarea imperiului comunist lasă de-a lungul coastei Mării Negre câteva noi ţări care îşi clamează identitatea: Moldova, Ucraina, Georgia şi foarte aproape de ţărmuri, Armenia şi Azerbaidjan. O privire asupra hărţii arată alternanţe etnice, confesionale, culturale dintre cele mai contrastante. De pe ţărmurile Mării Negre se scrutează reciproc islamici şi ortodocşi, slavi şi latini, europeni şi asiatici. Cu toţii împreună, aceştia au responsabilitatea gestionării unor interese economice, maritime şi strategice într-un spaţiu cu dublă des-chidere. Una, prin strâmtori, către Mediterana, cealaltă, pe Dunăre, spre Nordul Europei. Finalizarea legăturii între Dunăre şi Rhin prin Main a creat o mare axă fluvială între Marea Nordului şi Marea Neagră. Canalul dobrogean între Dunăre şi Marea Neagră dobândeşte astfel o importanţă deosebită în acest context nou. Aşa cum arată politologul francez Christian Daudel, "prin intermediul marelui fluviu, România ocupă pe scena internaţională un loc cu parametri noi care nu trebuie subestimaţi."

Având în vedere contextul geopolitic, România este îndreptăţită să-şi împlinească vocaţia de mediator între Orient şi Occident, jucând în acelaşi timp un rol de ferment în cooperarea ţărilor din zona Mării Negre. Iniţiativa României privind cooperarea interregională promovează o structură-releu a statelor riverane Mării Negre în raport cu Comunitatea Europeană, având ca rezultat o lansare economică prin care stabilitatea geopolitică şi securitatea internaţională în regiune să iasă întărite.

❸ Raţiunea trează

Un demers politic îşi găseşte un preţios sprijin, dacă nu şi o sursă de legitimare, în actul cultural. Ideea constituirii unui spaţiu de cooperare în zona Mării Negre nu se poate, desigur, întemeia pe o identitate culturală comună, un asemenea concept ar fi neviabil, dar poate face apel la resursele de raţionalitate care susţin comunicarea în pofida diferenţelor culturale. Nimic mai potrivit pentru a mobiliza aceste resurse decât o Universitate, loc privilegiat al dialogului şi al dezbaterilor nepătimaşe, în care exorcizarea fantasmelor are şansa cea mai ridicată de reuşită. De aceea, Universitatea Mării Negre, instituţie creată de Centrul European de Cultură din Bucureşti, organizează la Costineşti între 16 mai şi 2 octombrie treizeci de şcoli de vară de câte două săptămâni, cu participarea internaţională atât în privinţa lectorilor cât şi a cursanţilor. Sunt avute în vedere trei direcţii principale, toate trei extrem de importante pentru canalizarea efortului de cooperare al ţărilor din zona Mării Negre. O primă direcţie constă în valorificarea resurselor Mării Negre şi ale Deltei Dunării şi asigurarea echilibrului ecologic în aceste regiuni. A doua direcţie urmăreşte dezvoltarea aptitudinilor manageriale, familiarizarea cu infrastructura computerizată şi asimilarea conceptelor informaţionale care facilitează conducerea proceselor tehnologice. În acest mod, se creează o reacţie umană adecvată, fără de care tehnologia este incapabilă să determine singură o reală relansare economică.

În sfârşit, a treia direcţie abordează problemele macroeconomice, politice şi culturale ale integrării regionale şi subregionale într-o Europă aflată sub semnul unităţii în diversitate.

Prin cele trei direcţii abordate atât în cursuri cât şi în programul de cercetare, Universitatea Mării Negre activează schimburile de idei în domenii în care diferenţele interculturale nu pot frâna desfăşurarea liberă a raţionalităţii umane. Dacă, în trecut, comerţul cu mărfuri îl preceda pe acela de idei, astăzi s-ar putea spune că ordinea este deseori inversată.

Întrunirile ştiinţifice, dezbaterile teoretice, expunerile sistematice de idei, precum odinioară corăbiile greceşti, aduc cu ele încrederea în forţa civilizatoare a raţiunii şi convingerea că prosperitatea este cea mai sigură cale către pace şi echilibru.

Într-un teritoriu al fantasmelor, loc de exil al obsesiilor alungate din conştient, Universitatea aduce prospeţimea gândirii libere, dornică de a-şi exercita puterea asupra realului.

RESURSE, PRESUPUNERI...

Prof. dr. N. PANIN

MAREA NEAGRĂ - suprafaţa 420 000 km pătraţi. Fluvii care o alimentează: Dunărea, Nipru, Don, Kuban, Nistru. La nordul Mării Negre se află Marea de Azov (mare cu apă îndulcită şi adâncime maximă de 13,25 m, suprafaţa sa fiind de 37 600 km pătraţi şi Marea Sivaş (Marea Putredă) cu o întindere de 2 630 km pătraţi.

Marea Neagră, cu o adâncime de peste 2 200 m, are legătură cu Oceanul Mondial prin strâmtoarea Bosfor-Marea Marmara- strâmtoarea Dardanele-Marea Egee-Marea Mediterană. Din pricina pragului de la Bosfor, schimbul de apă este foarte redus. Din care cauză bazinul Mării Negre cuprinde o tranşă foarte groasă (de cca. 2 000 m) de apă imobilă, deci neoxigenată ci plină de hidrogen sulfurat. Această masă de apă fără viaţă, de "apă moartă" - conţine în adâncul ei promisiunea că, peste milioane de ani, aici se va putea găsi... petrol. Peste "apa moartă" se află o tranşă de doar două sute de metri de apă cu oxigen, deci numai în această infimă tranşă de "apă vie" se află întreaga faună a Mării Negre.

RESURSELE MINERALE

În **Marea Neagră** , în ultimele două decenii au fost evidenţiate, mai ales în partea de vest şi nord-vest, zăcăminte de cert interes economic de petrol şi gaze. Se cunoaşte zăcământul în principal de gaze corespunzător structurii geologice numite "ridicarea Golitzin" din largul Odessei. Pe platoul continental românesc petrol şi gaze se exploatează de câţiva ani din structura Lebada, situată la cca. 60 km NE de Capul Midia. În sectorul bulgăresc, de asemenea, au putut fi puse în evidenţă câteva structuri geologice posibil purtătoare de hidrocarburi. Turcia a iniţiat un vast program de cercetare pentru clarificarea potenţialului de hidrocarburi al platoului continental propriu.

Zăcăminte de fier (minereu de fier sedimentar oolitic) se cunosc în jurul Mării de Aral şi al Peninsulei Kerci, în Rusia. Rezervele de minereu de fier din Peninsula Kerci se cifrează la cca. 1,8 miliarde tone, iar producţia se menţine la nivelul a 7-8 milioane tone/an.

În **Marea Neagră**, zăcămintele de minerale grele (titan, zirconiu, pământuri rare) cu toate că mult mai sărace decât cele din Australia şi India, se găsesc pe litoralul de vest al mării. În România se cunosc zăcămintele de la Chituc, Sf. Gheorghe-Deltă şi Cardon-Sfistofca. Mineralele de valoare economică din aceste zăcăminte provin din aluviunile Dunării, care au fost preluate în procesele de transport, sedimentare şi concentrare naturală în zona litorală a mării. Zăcăminte mici de minerale grele se mai găsesc şi pe litoralul bulgăresc, aici mineralele provenind direct din eroziunea diferitelor roci din Munţii Balcani şi Rodopi.

În ceea ce priveşte nodulii polimetalici (mangan, nichel, vanadiu, molibden) care alcătuiesc un fel de pavaj al fundului oceanelor, şi în Marea Neagră au fost descoperiţi(dar ei sunt de dimensiuni mici şi conţinuturi modeste de metale utile) pe platoul continental de vest şi nord-vest (sectoarele ucrainean şi românesc). Nu se cunoaşte încă valoarea economică reală a acestor formaţiuni.

Am mai putea aminti că sedimentele din zona adâncă a Mării Negre au conţinuturi în oxizi de uraniu mai ridicate decât sedimentele din oceane. De asemenea, în sedimentele neconsolidate din zonele de platou şi taluz continental ale Mării Negre se găsesc acumulări de gaz

metan. În prezent se execută studii privind valoarea economică a acestor posibile resurse.

Renunţăm la a face evaluări şi estimări valorice ale acestor bogăţii risipite pe ţărmuri ori în subsolul mării. Pagini întregi puteau fi ticsite cu tot soiul de calcule şi proiecte de fezabilitate, după care ar fi urmat liste întregi de proiecte investiţionale. Ar fi fost inutil. Chiar cei mai pragmatici şi mai speculativi semeni ai noştri din lume, în ciuda exersatului lor talent de a gândi şi de a pipăi conjuncturile, până şi aceştia şi-au interzis reveriile păguboase şi febrilităţile sterile. În acest sens, cel mai trist exemplu îl constituie chiar Marea Neagră: cine s-a gândit la ea altfel decât vulpea din fabulă care, neajungând la struguri, şi-a zis că sunt acri?

MIZE ŞI PREMISE

Paul Cornel CHITIC

Intrarea României în Europa nu înseamnă deloc un miraculos câştig la loto graţie căruia am ieşi pe negândite din sărăcie şi nici o mie de pălării săltate cu respect şi simpatie când trece un român pe străzile din Bonn, Paris ori Londra. E foarte posibil să fim admişi în C.E.E. numai când datoriile noastre externe vor fi - până şi pentru ei - îngrijorător de mari, ceea ce - din punct de vedere economic, financiar, politic - este pentru economiile statelor europene, cu sau fără Maastricht, perfect normal: intrarea noastră în Europa economică se rezumă la faptul că ni se recunoşte dreptul de a intra în concurenţă - economia noastră cu celelalte.

Aşadar, ca posibili prospăt-admişi, dar şi în "calitate" de mereu-respinşi ai Pieţei Comune, trebuie să ne gândim nu la câştiguri ci la cât mai mici pierderi. Ceea ce presupune "schimbarea noastră la faţă": din stat care-şi justifică, la fiecare suspin, cererea drepturilor sale, într-unul care, în virtutea drepturilor sale indiscutabile, îşi apără şansele formulând condiţii, făcându-şi subînţelese pretenţiile. Presa noastră a făcut cunoscute câteva din luările de poziţie ale domnului Adrian Năstase din a cărei răceală a tonului, bine dublată de elasticitate diplomatică, putem deslusi o rapidă europenizare a poziţiei noastre în cadrul negocierilor de tot felul. Ca parteneri de afaceri, ţara noastră nu poate juca, **imediat**, decât rolul de Piaţă de desfacere a mărfurilor occidentale (rol pe cât de istovitor pentru noi, pe atât de avantajos pentru ceilalţi). Sau rol de intermediar, de drum de tranzit al producţiei din Vest către Orientul nu prea îndepărtat, ce ar deveni, astfel, un important debuşeu comercial. Iată o **şansă** care, deocamdată este doar o **promisiune**. Când aceasta de pe urmă va deveni o **posibilitate**, malul oriental al Mării Negre va fi, pentru Occident, o **ispită**. Aşa se explică de ce domnul Cristian Daudel, director al Relaţiilor externe din cadrul Fundaţiei pentru Studiile Apărării Naţionale, consideră că Marea Neagră - din Lac Sovietic, departe de orice interes pentru Vest - a devenit "Baltă pentru Raţe": distanţele sunt mai mult decât convenabil de mici. Miza pe care o putem pune în jocul recunoaşterii noastre ca parte a Europei este Dunărea şi Canalul Dunăre-Marea Neagră.

Desigur, aceasta, în condiţii de pace. Iată o premisă. Deocamdată Europei de vest i se pare mai importantă axa dunăreană, dar nu se ştie pentru câtă vreme, din pricina conflictului iugoslav, acest fluviu este blocat, paralizat, neputând funcţiona normal nici pe singura sa dimensiune comercială, aceea de cale fluvială de transport. Cât în privinţa Mării Negre, am preferat să o numim un ocean de buzunar nu din pricina vreunui delir de grandomanie, ci din considerente mult mai pragmatice: partenerul României în principalele probleme legate de colaborarea noastră cu ţările riverane acestei mări interioare s-a arătat a fi Turcia. Marea Neagră se cuibăreşte, totuşi, între două continente... Varietatea lumilor, intereselor, cutumelor şi culturilor ce definesc ţările riverane, discrepanţa dintre economiile şi speranţele ţărilor din vestul Europei şi ale celor din Vestul Asiei îngăduie acestei mări interioare să-şi împrumute importanţa unui ocean. În perspectivă.

Marea Neagră ar permite României, în calitate de co-autor al unei Pieţe Comune Euxine, să joace un rol mult mai mare decât lăsa a se înţelege următoarea frază: "... România este, de asemenea, pregătită să contribuie, împreună cu vecinii ei geografici, la un triptic paneuropean, balcanic şi oriental, la stabilitatea ansamblului polimorf căruia îi aparţine." E posibil ca la Bucureşti să se găsească acea pereche de ochelari graţie căreia lumea arabă, islamică, să poată vedea cu alţi ochi decât până acum Lumea Europeană.

DE LA EUROPA DE VEST

O BALTĂ PENTRU RAŢE

Interviu cu dl Cristian Daudel, director al Relaţiilor externe din cadrul Fundaţiei pentru Studiile Apărării Naţionale (F.E.D.N.)

— **Prezenţa dumneavoastră în România ne face să credem că Marea Neagră începe să fie un subiect demn de interes european...**

— E adevărat că această mare este unul din marile subiecte ale actualităţii geopolitice ale acestui moment, dar nu e sigur că, în acelaşi timp, subiectul are un plus de consistenţă şi de conţinut: Până nu de mult Marea Neagră era "un lac sovietic" la al cărui alt mod de funcţionare politică nu se gândea nimeni.

— **Şi aceasta în ciuda faptului că turcii stăpâneau Bosforul, făcând, alături de greci, parte din N.A.T.O., închizând, pentru sovietici, ieşirea spre Mediterană.**

— Incluzând Marea Neagră, în logica N.A.T.O. n-a intrat nici o clipă intenţia de a intra cu forţa în această mare. Să ne amintim cum au încercat sovieticii să instaleze rachete în Cuba. S.U.A. şi aliaţii lor nu s-ar fi

amuzat niciodată să forţeze această mare întrucât cea mai mare parte a ţarilor riverane erau în Pactul de la Varşovia. Cred că acum Marea Neagră reintră în domeniul public, redevine subiect al gândirii geopolitice. Iar dacă spun că această geopolitică nu are încă un conţinut prea important este pentru că, după prăbuşirea U.R.S.S., acţiunile care s-au întreprins se limitează relativ la prea puţine lucruri.

— Dintre toate ţările riverane Mării Negre cea care ne interesează - inutil a vă spune de ce anume - Turcia...

— Poate pentru că Turcia a înţeles că niciodată nu va face parte integrantă din Comunitatea Europeană, voinţa ei s-a îndreptat către a fi actor regional de primă importanţă în această zonă. Viziunea geopolitică a Turciei se desfăşoară, acum, pe de o parte, în direcţia republicilor din Asia Centrală; iar pe de alta, în direcţia Balcanilor, prin intermediul României şi Bulgariei, pentru a-şi întări influenţa în inima Balcanilor (fie şi numai asupra Macedoniei şi Albaniei).

Prin Parlamentul înfiinţat la Istanbul şi la care o parte din ţările Mării Negre n-au participat încă, Turcia a încercat de a da elemente de structură acestei entităţi numită Marea Neagră înăuntrul căreia doreşte să fie ghid al unor anume forme comerciale în special, economice în general.

Cât despre comportamentul celorlalte ţări din jurul mării, mi se pare că multe dintre ele nu au încă o viziune clară a modului de funcţionare internă a acestei mări. Cu toate că singura sa funcţie geopolitică este aceea a dezvoltării economice după aceleaşi axe care funcţionau în timpul Pactului de la Varşovia. Ceea ce şi face Bulgaria care schimbă produse agricole pe cărbune din Doneţ. Dimensiunile schimbului economic găsesc a fi prea lente, căci antrenează ţări cu economii şi producţii un pic diferite; oricum mult mai lent decât avansea-ză ideea geopolitică legată de arealul Mării Negre. Şi totuşi această mare va avea un rol mult mai mare decât se crede azi; se percepe bine că acest loc este o articulaţie între o logică mai degrabă occidentală (în sens general) şi lumea orientală. Dar acum e încă mare decalajul între admiraţie intelectuală excesivă ce poate fi avută faţă de acest spaţiu şi încercarea de articulare funcţională a ţărilor riverane, care aflându-se prin micile distanţe între ele, pe malurile unei bălţi pentru raţe, totuşi nu ştiu să avanseze în această direcţie.

— Şi totuşi intervine o mică noutate. Până nu de mult Marea Neagră avea o singură deschidere - strîmtorile spre Mediterana. Dar acum există şi deschiderea spre Europa de Vest prin Dunăre.

— E adevărat că, la scara continentului, fluviul devine o zonă de trecere, dar care va funcţiona într-o manieră foarte complexă întrucât traversează zone de instabilitate periferică. Este adevărat că pentru ţările din estul Mării Negre Dunărea este o foarte bună legătură cu Occidentul până la Marea Nordului. Dar deocamdată această axă are un rol mai mult simbolic decât economic. Aşa că nu mâine vor pleca şalupe de la Rotterdam pentru a ajunge la Constanţa şi pe urmă retur - pentru a transporta ce? Artera Dunării va avea o funcţie pe tronsoane. Având în vedere viteza de deplasare a şalupelor şi distanţele dintre Marea Neagră şi Marea Nordului prin Rhin, Main şi Dunăre, nu-mi închipui o continuitate comercială atât de importantă cât ne lasă să ne imaginăm existenţa acestui drum de apă.

Toate acestea vor lua timp pentru a deveni realitate dar ele pot fi un element de reflexie fundamentală asupra axelor de organizare a Europei.

LA ASIA DE VEST

TURCIA - ROMÂNIA ACEASTĂ AXĂ A MĂRII NEGRE

Interviu cu domnul Yaman Başkut, ambasador al Republicii Turcia la Bucureşti

— Printre motivele speranţei că România poate ieşi din criza sa economică, se află şi Cooperarea Economică a Mării Negre. După părerea dvs. ce ar trebui făcut pentru a pune în funcţie acest proiect?

— În primul rând, trebuie ţinut cont de faptul că în zona Mării Negre colaborarea are trei dimensiuni: prima dimensiune este **colaborarea economică**. Acordul cadru în privinţa colaborării economice a fost semnat în luna iunie 1992 la nivelul şefilor de stat sau de guvern; a doua este **colaborarea interparlamentară** care constituie de fapt un forum politic; a treia este **colaborarea culturală**; şi în această privinţă a fost semnată în martie la Istanbul Convenţia privind colaborarea în domeniile culturii, educaţiei, ştiinţei şi informaţiilor.

Primul pas este colaborarea economică şi el înregistrează cel mai mare progres. După semnarea acordului cadru s-au constituit o serie de propuneri de lucru în conformitate cu priorităţile care au fost stabilite prin acest acord. Unele din aceste activităţi sunt: constituirea unei **bănci comune**; colaborarea în domeniul transporturilor şi comunicaţiilor; colaborarea în domeniul ştiinţific; realizarea unor acţiuni menite să ducă la dezvoltarea colaborării între oameni de afaceri.

Sper că în curând aceste proiecte să poată intra în vigoare şi, în felul acesta, în această colaborare multinaţională, se vor face primii paşi concreţi. Eu îmi păstrez toată bunăvoinţa. Nu ştiu dacă dumneavoastră ştiţi, dar eu am avut şi un rol în acest proiect (Dl. ambasador a fost şeful primei delegaţii turceşti care a participat la negocierea acordului de colaborare în zona Mării Negre), însă, părintele spiritual al acestui proiect este cel care recent a încetat din viaţă, preşedintele Türgüt Özal.

Dar, aşa cum am spus întotdeauna şi o voi spune şi de acum, dacă **părintele spiritual** al acestui proiect a fost turc, **sigur unchiul** acestui proiect a fost România. În acest model de colaborare încă de la început contribuţia cea mai caldă a venit din partea României.

— Graţie Deltei Dunării, ţările riverane Mării Negre vor putea găsi calea de comunicare cea mai directă către inima Europei de Vest. Turcia va ţine cont de această nouă deschidere către Europa şi cum?

— De fapt Turcia acordă importanţă acestei căi, numai că acest lucru nu trebuie văzut într-o singură dimensiune. Dunărea nu este un mijloc care asigură legătura numai dintre ţările riverane Mării Negre cu Europa de Vest, ci şi legăturile Europei de Vest către Marea Neagră şi către Orient.

Încă de la bun început eu doresc să subliniez acest lucru, deoarece în anumite minţi există părerea că această colaborare în zona Mării Negre este o alternativă la Comunitatea Economică. Nu, dimpotrivă, cele două trebuie să se completeze reci-

proc, deoarece colaborarea nu este **o alternativă** ci este ceva **complementar**. Nu este important ca pe Dunăre să circule numai spre ei, ci şi ei să vină către noi.

— Jurnaliştii occidentali au constatat deja că Turcia îşi întoarce acum privirea către ţările islamice ale fostei Uniuni Sovietice. Acest elan al ţării dumneavoastră, către vecinii ei de răsărit, va creşte rolul jucat de această "Piaţă Comună Euxină"?

— Vreau să menţionez în mod deosebit o chestiune. **Deci** aceste ţări la care vă referiţi şi spuneţi că TURCIA priveşte spre ele nu sunt numai **republici islamice** ci sunt **republici în care se vorbeşte limba turcă**. De aceea dacă România acordă importanţă şi se interesează de evenimentele din Moldova, deci în aceeaşi măsură TURCIA se preocupă de evoluţiile din republicile unde trăiesc conaţionali de-ai noştri, dar ceea ce este important pentru noi este **existenţa acestor republici ca state**, este **integritatea lor teritorială**, inviolabilitatea graniţelor, dezvoltarea economică, este pregătirea unui teren apt pentru dezvoltarea lor culturală. În cadrul colaborării din zona Mării Negre numai una dintre republici este membră şi anume Azerbaidjanul. În legătură cu un punct de vedere la care m-am referit adineauri, aş putea să vă spun că această colaborare în zona Mării Negre este un pod, este un model de colaborare care leagă Orientul de Occident. Sigur şi aceste republici vor beneficia de această colaborare, sigur că putem să vedem acest model şi invers, adică şi occidentalii vor putea să beneficieze de pe urma unui astfel de model. De exemplu, în domeniul proiectelor comune în transporturi noi vom avea nevoie să utilizăm o serie întreagă de experienţe şi tehnologie occidentală, deci nu este vorba de o utilitate subregională ci vom putea să fim utili pentru un spaţiu mult mai larg. Aceste modele de colaborare sunt de-acum multidimensionale. De exemplu: un om de afaceri turc, care face investiţii în România, dacă face, înacelaşi timp, investiţii şi în Pakistan, ar putea utiliza tehnologia română în Pakistan sau ar putea folosi forţa de muncă din Pakistan în România. Deci, într-o lume interdependentă nu trebuie să uităm resursele. Recent, aici în România, au venit reprezentanţii unui mare holding din Turcia. Acest holding câştigase cu o lună înainte, o licitaţie de 570 milioane în Pakistan şi preşedintele holding-ului a spus că o anumită tehnologie din România se va utiliza în Pakistan. Deci iată care sunt verigile acestei utilităţi.

— Piaţa Comună a Mării Negre poate fi considerată drept contrareplică a "cruciadei" anti-occidentale lansată de mişcările fundamentaliste ale islamului?

— Nu, iniţiativa nu are o astfel de funcţie. Cu toate că, în aceste condiţii foarte schimbătoare din lume, este posibil ca economiile care-şi planifică trecerea către economia de piaţă, să fie trecute în planul colaborării.

Să ne uităm puţin cine sunt membrii acestei colaborări ai zonei Mării Negre. TURCIA şi ROMÂNIA asta-i AXA. La nord de această axă şi mai ... la Est, sunt UCRAINA, RUSIA, GEORGIA, ARMENIA şi AZERBAIDJANUL. În Balcani - BULGARIA, GRECIA şi ALBANIA. Sigur, că luptele din fosta Iugoslavie, când se vor opri şi când statele îşi vor ocupa locul într-o ordine pacifistă, cu participarea tuturor acestor state se creează o zonă în care ţările care se află în zona respectivă fie că deja au trecut la economia de piaţă, fie că au acest scop. De aceea fondul acestui acord este capacitatea de colaborare a unităţilor autonome. Deci în cadrul acestei scheme nu-şi găsesc locul modele care vin să dea directive de sus. Aceasta nu este o abordare politică ci economică. Este un model care se deosebeşte esenţial de CAER, unde scopul era acela ca hotărârile care se luau la nivel de stat să fie aplicate de sus în jos. Scopul colaborării în zona Mării Negre este numai acela de a trasa cadrul şi, în cadrul acestui proiect, întreprinderile sunt libere să colaboreze între ele. Aceste întreprinderi pot să fie şi de stat şi particulare, toată chestiunea este ca ele să fie autonome, ca ele să poată acţiona independent şi ca nimeni să nu vină de sus şi să spună ce trebuie să faci. Totul trebuie să depindă de felul cum se înţeleg agenţii economici.

— Există vreo condiţie pe care o consideraţi a avea prioritate în această situaţie?

— Eu, ca persoană care am lucrat încă de la început pentru a se vedea utilitatea, cred că avem nevoie de o perioadă de timp, pentru că este un model care se va dezvolta pas cu pas. De exemplu: în aceste ţări, unde se vor pune în aplicare planurile de privatizare sigur că modelul va lucra mai intens. De aceea e nevoie de timp, căci nu este vorba doar de una, două ţări, ci de toate ţările. În această etapă două sunt lucrurile cele mai importante: **Banca** - pentru finanţări comune (problema de bază) şi punerea de acord a infrastructurii (drumurile şi mijloacele de comunicaţie). O autostradă care să înconjoare Marea Neagră va avea o influenţă foarte mare. Gândiţi-vă ce amploare va lua turismul. Atunci se va putea merge de pe ţărmul turcesc, pe cel românesc, până în Georgia. Toate aceste zone de litoral au clime foarte diferite, de la una mai rece în Turcia până la una mediteraneană. Deci ar fi foarte frumos să poţi face un astfel de tur şi să vezi astfel de diferenţe.

ORIENTAREA SPRE ORIENT

Cristian MOANŢĂ

La porţile Europei

Pentru Turcia, marea tentaţie a fost şi rămâne Occidentul. Cu o conducere eminamente laică, clădită pe o bază modernă, flexibilă şi eficientă, această ţară intră, vrând-nevrând, într-o competiţie pentru supremaţie în lumea musulmană cu partenerii ei care au făcut din Coran politică de stat.

Economia turcească are nevoie însă de un astfel de mecanism. Acest mecanism s-ar numi Comunitatea Economică Europeană (CEE), care ar reprezenta pentru Turcia consacrarea eforturilor sale de două decenii şi jumătate de a se dezvolta după modelul vestic. Mai mult decât atât, Turcia ar fi "remorcată" astfel la cea mai dezvoltată şi emancipată comunitate de state din lume, ceea ce ar însemna o aliniere în toate domeniile la standardele ridicate ale acesteia.

Este foarte clar, astăzi, că avântul economiei turceşti cere debuşeuri în exterior. Blocându-i-se accesul în CEE prin opoziţia vehementă a Greciei, Turcia şi-a căutat şi îşi caută noi forme de cooperare. Existenţa unor relaţii economice bilaterale bune cu o ţară sau alta - fie aceasta superdezvoltată, ca de pildă Germania - nu este suficientă. Este necesară angrenarea într-un mecanism economic, nu numai bazat pe sistemul pieţei libere, dar care să funcţioneze într-un cadru preferenţial de schimburi, fără bariere vamale. În ochii Occidentului, dar mai ales ai Greciei, Turcia este însă încărcată cu "balastul" numit Republica Ciprului de Nord, autoproclamată în 1983 şi recunoscută doar de Ankara. Aceeaşi bipolaritate greco-turcă caracterizează disputa din Marea Egee şi alte aspecte ale situaţiei regionale, ceea ce determină presupunerea că Grecia va face în continuare uz de dreptul său de veto pentru a ţine Turcia la porţile Europei civilizate.

Alternativa "Marea Neagră"

Conducătorii de la Ankara par să fi găsit o soluţie de compromis în această geopolitică oscilantă între Occident şi Orient. Este neîndoielnic că a fost pregătită mai demult, probabil după căderea regimurilor comuniste din Europa de Est, dar

O POLITICĂ POSIBILĂ

Adrian Năstase

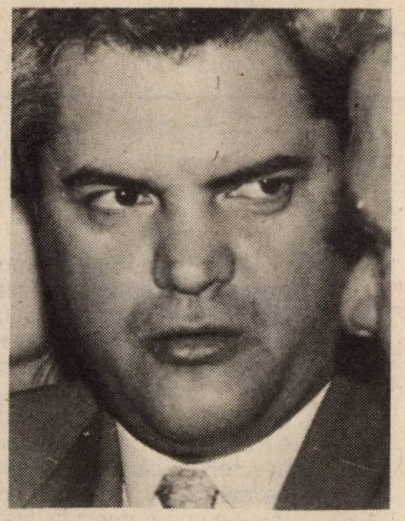

În discursul pe care, în cursul vizitei în Ucraina, l-am rostit în fața Radei Supreme, l-am evocat pe Gheorghe Brătianu, istoricul Mării Negre, așa cum un francez îl evoca pe Braudel, istoricul Mediteranei. Am făcut-o deoarece, după 1989, schimbarea fundamentală care s-a produs pe continent a fost revenirea la o **politică posibilă**, în care abordarea geopolitică și calculul geostrategic au devenit posibile pentru toate statele.

Din acest moment, zona Mării Negre a redevenit un "centru de coagulare" pentru interese tot mai diversificate și numeroase. Acestea sunt stimulate nu numai de complementaritatea economiilor din zona Mării Negre, ci și de faptul că baza acestor relații o constituie nu considerațiile politice, ci legile și regulile economiei de piață. Este greu de spus care "direcție strategică" este mai importantă pentru noua evoluție a acestei zone. Prin canalul Dunăre-Rhin, ea este legată de Europa occidentală, fiind supusă, în același timp, intereselor de putere ale statelor acesteia. Prin Turcia, ea se deschide Orientului și Mediteranei. Toate acestea înseamnă posibilități sporite de cooperare economică. Noi nu vom putea separa, însă, aspectul economic de cel politic: nu înseamnă colaborarea regională un stimulent pentru colaborarea bilaterală? Nu reprezintă diversitatea structurilor, în care sunt integrate statele zonei, o cale de acces, în aceste structuri, pentru alte state? Nu înseamnă o astfel de cooperare regională o replică și o contrapondere pentru formule mai restrictive, cum ar fi Trilaterala de la Vișegrad sau proiectul Euroregiunii Carpatice? Sunt câteva întrebări care pot sugera complexitatea intereselor care animă zona de cooperare economică a Mării Negre și care-i conferă o atât de mare importanță. Dimensiunea instituțională este cel puțin la fel de importantă, atunci când discutăm despre zona Mării Negre. Amploarea cadrului de cooperare posibilă - acoperind domeniile economic, social, civic, cultural, militar, diplomatic ori de securitate - constituie cea mai puternică sursă de creare a noii instituții, prin care să se asigure fructificarea oricărei șanse pentru cooperare. Legat de aceasta, ar trebui evidențiată dimensiunea parlamentară. Ceea ce trebuie să fie subliniat în mod deosebit este faptul că multiplicarea unor noi centre de interese, aparținând societății civile, în țările comuniste riverane Mării Negre, duce și la o multiplicare a contactelor externe ale acestor țări. Pentru ele apare tot mai mult, ca un imperativ, realizarea unui grad sporit de flexibilitate instituțională, pentru a-și putea asigura adaptarea eficientă la schimbări rapide și la o situație încă fluidă. Or, în aceste condiții, o instituție cum este Parlamentul, reprezentând toate curentele și tendințele politice ale țării, se poate conecta la canale de comunicare și la direcții de acțiune mai multe și mai diversificate, pe care le poate exploata mult mai eficient. Din această perspectivă, Adunarea Parlamentară a Mării Negre se prefigurează ca unul dintre elementele componente ale noii arhitecturi europene, iar participarea Parlamentului României la acest for trebuie să o privim ca pe o "extindere" a instituției și a responsabilităților ei, în condițiile în care independența instituțională și politică a puterii legislative se consolidează tot mai mult.

aceasta nu s-a putut materializa decât în 1992. Este vorba de "Zona de Cooperare a Mării Negre", inițiativă a Turciei care vizează, în primul rând, crearea unei piețe libere a statelor riverane acestei mări închise, dar nu numai lor. În acest context Turcia prezintă mai multe atu-uri deloc de neglijat. Acestea o pot propulsa pe poziția unei puteri regionale, chiar dacă în organismul creat participă și Rusia sau Ucraina. Întâi de toate, Turcia este conducătoarea acestei grupări de state, prezentând avantajul unei economii cu o infrastructură modernă, funcționând eficient după regulile pieței libere. Iată că, în loc să fie a 13-a roată la "căruța" CEE-ului, poate fi "nava-amiral" în Marea Neagră. Nu este lipsit de interes faptul că, după Istanbulul european, a doua citadelă economică a Turciei a devenit orașul Izmir, din extremitatea orientală.

În al doilea rând, au fost invitate să colaboreze în acest cadru, nu numai economic, state care, bilateral, se află în dispută. Nu trebuie amintite decât "cuplurile" Ucraina-Rusia (controverse privind statutul flotei din Marea Neagră) sau Armenia-Azerbaidjan (conflict inter-confesional). Deci Turcia încearcă să fie și un factor de stabilitate regională, deși nu a ezitat să lanseze un avertisment net Occidentului în cazul în care ar fi tentat să ia poziție alături de Armenia creștină în conflictul cu Azerbaidjanul musulman.

În al treilea rând, prin Bulgaria și România, țări care, mai devreme sau mai târziu, se vor integra structurilor pan- europene, Turcia va putea penetra mai ușor spre bătrânul continent. O interesează, la fel ca și pe alții, piețele uriașe ale Europei de Est și fostei Uniuni Sovietice.

Nu în ultimul rând, dar poate pentru ca sfidarea să meargă până la capăt, Turcia a propus, după ce organizația a început să prindă contur și să funcționeze pe bază de parteneriat, ca Grecia să participe cu statut de observator, urmând ca, în funcție de evoluțiile ulterioare, această țară să obțină statutul drepturilor depline. Dacă Azerbaidjanul este "riveran" Mării Negre, de ce n-ar fi și Grecia?

Copiind modelul conlucrării paneuropene, inițiatoarea economică din jurul Mării Negre a fost dublată de o structură parlamentară, capabilă să rezolve aspectele politice foarte diverse din zonă.

Dacă Occidentul îi refuză colaborarea pe picior de egalitate, Turcia a demonstrat că orice poate fi folosit ca pretext pentru a realiza infrastructura unui bloc economic regional. De fapt, această coagulare a devenit o tendință a lumii contemporane. Mai nou, apariția proiectului creării unei "Organizații Economice a Mării Caspice", din care să facă parte Rusia, Iran, Turkmenistan, Kazahstan și Azerbaidjan, creează tensiune, pentru că apare o contra-pondere puternică, probabil în jurul Iranului rival. Turcia consideră ca vitale interesele ei în republicile nou apărute din Asia Centrală și Caucaz, din care cinci - Azerbaidjan, uriașul Kazahstan, Kîrgîzstan, Turkmenistan și Uzbekistan - sunt turcofone și numai una - Tadjikistan - este de limbă persană. Fără să se mai teamă de reacțiile Moscovei față de fostele sale "domenii", Turcia, incontestabil astăzi o putere în devenire, duce o politică de emancipare regională, sperând să tempereze recrudescența fundamentalismului islamic, promovat de Iran și Pakistan. Bugetul statului prevede sume importante, destinate expansiunii diplomatice, promovării economice și acțiunilor culturale în țările din zonă. Poate că este relevant și faptul că oboseala acumulată într-un lung turneu în fostele republici sovietice orientale a cauzat decesul președintelui Turgut Özal.

TERITORIUL IUGOSLAV
poligon de interese

Dr. Jevtic Desimir
Ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al R.F. Iugoslavia la București

Credeți că actualele sancțiuni impuse Iugoslaviei vor determina încheierea conflictului? Mă refer la ultima rezoluție ONU.

Comunitatea internațională a recunoscut deja că toate părțile implicate în conflict s-au comportat la fel, adică împart o vină egală. Lumea întreagă a recunoscut că în acest conflict din Bosnia, în afara sârbilor, musulmanilor și croaților, participă și unități regulate ale armatei croate. Se recunoaște, de asemenea, că sunt implicate și unități de mercenari din unele țări islamice, după cum un punct favorabil l-a constituit recunoașterea faptului că armata iugoslavă federală nu se mai găsește de mult în Bosnia.

Dacă se dorește liniștirea situației, ar fi normal să se facă presiuni asupra tuturor părților implicate în conflict, nu doar asupra sârbilor din Bosnia și asupra Iugoslaviei, așa cum se întâmplă. Asta mă face să cred că nu se dorește liniștirea conflictului. Aceasta este convingerea mea personală. Nu pot să cred că reprezentanții internaționali nu sunt informați atâta timp cât eu sunt informat, deși nu mă ocup de Bosnia. Dar dacă totuși nu sunt informați, nici nu trebuia să înceapă să lucreze împotrivă.

Ce a făcut Belgradul pentru a lămuri lucrurile, pentru a face cunoscută realitatea din Bosnia?

Belgradul tot timpul explică. La convorbirile de la Belgrad dintre conducerea iugoslavă și Lordul Owen, care au durat șase ore, singura concluzie la încheierea acestora, în ciuda tuturor celor spuse și demonstrate, a fost că pozițiile sârbilor bosniaci trebuie bombardate în continuare. Și iarăși vin și vă spun că toate aceste evenimente întăresc încă o dată ideea că nu se dorește împăcarea în acest conflict. Belgradul face totul ca negocierile să continue și merge mai departe pe ideea că numai prin consensul celor trei națiuni se poate ajunge la o înțelegere. Problema constă în faptul că până și Consiliul de Securitate a părăsit ideea consensului. După ce două dintre părți și-au pus semnătura pe acel plan de pace, deși se combat sângeros, Consiliul face presiuni numai asupra celei de-a treia, renunțând la consens.

Care să fie atunci urmările acestei linii politice internaționale? Vreau să spun, care va fi viitorul Serbiei?

Este evident că se urmărește mai întâi punerea în aplicare a planului Vance-Owen. După părerea mea, acest plan oferă croaților mai mult decît se așteptau chiar. Prin acest plan nu se satisfac nici cererile musulmanilor, dar, în urma unor presiuni și a unor garanții oferite la schimb, ei au semnat planul. E vorba de unele garanții politice prin care ulterior se va opera o corecție și în favoarea lor. Probabil că, în aceste condiții, partea musulmană s-a

aşteptat ca partea sârbă să nu semneze. Tocmai de aceea au făcut-o, sperînd într-o intervenţie directă împotriva sârbilor, pe care o aşteaptă de altfel de la începutul conflictului. În această situaţie, a fărâmiţării naţiunii sârbe, în lipsa oricărei posibilităţi de contact cu Iugoslavia şi a celei de creare a unei confederaţii, sârbii nu puteau face altceva decât să refuze, mai ales că teritoriul bosniac este foarte important pentru ei. Acesta a fost în mod tradiţional calea de refugiu spre Serbia - ca în timpul purificărilor etnice din timpul celui de-al doilea război mondial.

Ce atitudine va avea Belgradul în cazul unei intervenţii armate directe împotriva sârbilor din Bosnia?

În primul rând, se pune întrebarea dacă va avea loc o intervenţie militară. Eu, personal, nu cred, pentru că aceasta este un risc foarte mare, aşa cum nu sunt sigur, dacă se va ajunge la o intervenţie militară, care vor fi consecinţele ei. Acesta nu poate să fie decât un element în plus la teza mea că nu se doreşte încheierea conflictului. Mai curând, de acest fapt mi-e frică. E foarte uşor de început un lucru, e mai greu să-l termini. Totul s-a ştiut despre Bosnia. Noi am atras atenţia lumii întregi să nu recunoască independenţa Bosniei prea devreme, dar acest lucru s-a întâmplat şi au urmat şi celelalte, aşa cum le-am prevăzut. Acum sunt dispuşi să recunoască această greşeală, a recunoaşterii Bosniei, ca şi cum acolo nu ar fi fost vorba de oameni, ci de cobai. Deci, lucrurile erau clare de la bun început, dar conflictul nu a fost evitat de aceeaşi comunitate internaţională care astăzi vrea ordine.

Credeţi că este posibil ca situaţia să se repete şi în cazul Macedoniei?

Situaţia în Macedoania diferă. Armata federală iugoslavă a părăsit teritoriul în mod coordonat, printr-un acord de bună înţelegere, în timp ce din Bosnia nu s-au putut retrage pentru că a fost blocată. Musulmanii din Saraievo nu au permis retragerea armatei din cazarma "Mareşal Tito". Nu sunt sigur că acest curent războinic se îndreaptă neapărat spre Macedonia. El se poate îndrepta şi spre alte direcţii. Nici măcar nu ştiu când şi unde se va opri.

Apreciaţi că poporul sârb, oriunde s-ar afla, va fi în stare să reziste moral unui război cu toată lumea?

Poporul sârb nu este pentru război. Noi facem tot ce putem pentru a evita un război, dar dacă vom fi atacaţi va trebui să ne apărăm şi sigur că o vom face. Eu sper ca toată lumea să revină la gânduri mai bune, dar după cele ce se petrec nu ne îndreptăm către mai bine. Să sperăm, însă, că se vor opri.

Cum? Printr-o minune? Mai ales că, iată, occidentalii, în special Statele Unite, nu sunt speriaţi de posibilitatea creării unui cap de pod islamic în Europa.

Eu fac o distincţie netă între religie şi interesele de stat. Religia este deasupra politicii, în mintea mea. Putem vorbi de state musulmane, moderate sau fundamentaliste, dar interesul nostru este de a avea bune relaţii cu toate, deşi este posibil ca acolo să se facă unele intervenţii pentru a susţine o parte sau alta.

Pentru a cunoaşte şi părerea dumneavoastră, v-aş ruga să-mi spuneţi în ce măsură trecutul istoric este cauza originară a acestui conflict şi în ce măsură el a fost scânteia care a produs izbucnirea lui?

Trecutul istoric e numai o parte a motivului pentru care s-a intrat în conflict. Nu există un conflict care poate izbucni de la sine, din nimic. Întotdeauna există un factor din exterior implicat. Eu privesc la instabilitatea din întreaga lume şi mă gândesc că dacă cineva are nevoie de instabilitate pentru a-şi realiza nişte planuri, atunci nu are decât să ajute la aprinderea potenţialelor focare de conflict. Instabilitatea poate fi acel factor care să ajute la îndeplinirea planurilor lor.

Aş vrea să meditaţi şi dumneavoastră la ceea ce s-a întâmplat în Europa de la izbucnirea conflictului sângeros din Iugoslavia şi cui i s-au întâmplat aceste lucruri.

Germania a reuşit să se integreze economic fără multe probleme. În mod obiectiv influenţa Germaniei merge spre Marea Adriatică. Tratatul de la Maastricht nu mai este tema principală a preocupărilor de pe continent. El deja pluteşte în ape tulburi. În cealaltă parte a lumii, musulmanii fundamentalişti s-au despărţit ideologic de cei moderaţi şi, revenind pe continentul nostru, iată că, prima oară după cel de-al doilea război, prin modificarea constituţiei, Germania poate participa activ la un conflict militar, aşa cum şi NATO acţionează militar în afara zonei sale pentru prima oară. CSCE a devenit o organizaţie care a introdus ideea consensului minus unu. Lucru foarte important, pentru că fără a mai respecta legea sa fundamentală de funcţionare - consensul general - CSCE îşi contrazice propria sa menire.

Toate aceste lucruri s-au întâmplat după izbucnirea conflictului din Iugoslavia, cu scopul de a-l opri, dar cu toate acestea conflictul nu a încetat. De aceea eu cred că în fond teritoriul iugoslav nu a fost decât un poligon menit să rezolve anumite interese.

Pentru mine este foarte tragic ce s-a întâmplat, pentru că nici unul din aceste interese nu este interesul poporului meu. Ce s-a întâmplat în lume în aceşti doi ani? Ce au devenit trupele Naţiunilor Unite? Jandarmi internaţionali! Cambodgia, Somalia, acolo mor oameni, iar forţele ONU nu au reuşit să-şi menţină echidistanţa în aceste conflicte. Acest fapt nu poate decât să-i dăuneze. Mi-e teamă că acest conflict se va întoarce nu doar împotriva unora, ci împotriva tuturor.

A consemnat
Elena GUGU

SARAIEVO

Respingere periculoasă

După 17 ore de dezbateri furtunoase desfăşurate, ca o ironie a soartei, la hotelul Raiska Dolina (Valea Raiului) din Pale, Adunarea Republicii Sârbe din Bosnia-Herţegovina a respins joi 6 mai, în primele ore ale dimineţii, planul de pace Vance-Owen, parafat cu câteva zile în urmă la Atena de liderul Radovan Karadjici, spulberând astfel şi ultima speranţă de soluţionare a conflictului care însângerează de mai bine de un an teritoriul bosniac. Importanţa capitală a acestei reuniuni parlamentare a fost subliniată şi de prezenţa la lucrări a preşedinţilor - iugoslav, sârb şi muntenegrean - Dobriţa Ciosici, Slobodan Miloşevici şi Momir Bulatovici, precum şi a premierului elen Constantin Mitzotakis, care s-au adresat deputaţilor în două rânduri. În alocuţiunile rostite, ei au pledat pentru acceptarea necondiţionată a planului parafat de Karadjici ca unică alternativă, în caz contrar poporul sârb fiind expus pericolului iminent al unei intervenţii militare.

Şocat de rezultatul dezbaterilor Adunării Republicii Sârbe din Bosnia - Herţegovina, liderul sârb Slobodan Miloşevici i-a admonestat pe parlamentari pentru a fi oferit preşedintelui bosniac Alia Izetbegovici posibilitatea de a "provoca o intervenţie militară" şi ulterior a decis să nu mai ofere ajutor forţelor sârbe din această republică ex-iugoslavă

Lucrările sesiunii, desfăşurate cu uşile închise, au fost întrerupte de câteva ori în vederea consultării grupurilor parlamentare, dar pe tot parcursul discuţiilor a dominat ideea că planul propus de cei doi mediatori internaţionali este contrar intereselor sârbilor bosniaci, aceştia fiind puşi în situaţia de a ceda în faţa şantajului şi ultimatumurilor puterilor străine. Nu au lipsit nici încercările de a se ajunge la o soluţie de compromis avansându-se, astfel, trei variante posibile: 1. ca planul să fie acceptat necondiţionat; 2. ca planul să fie acceptat cu unele rezerve şi modificări; 3. să fie organizat un referendum. Parlamentul a decis în final, cu 51 voturi pentru, 2 împotrivă şi 12 abţineri, ca hotărârea finală să fie luată de însuşi poporul sârb, în cadrul referendumului din 15-16 mai, aşa cum se hotărâse la sesiunea anterioară de la Bielina.

După încheierea dramaticelor dezbateri, preşedintele Adunării Republicii Sârbe, Momcilo Kraisnik a declarat că se aşteaptă la "reacţii mari în întreaga lume" şi că "este conştient de posibilele consecinţe ale deciziei adoptate", însă că acţiunile şi contactele diplomatice ale conducerii Republicii Sârbe se vor intensifica pentru "a se evita punerea în aplicare a ameninţărilor la adresa sârbilor". La rândul său, Radovan Karadjici a adăugat că parlamentul nu a respins planul de pace, ci doar a transferat poporului dreptul de a decide asupra unei probleme vitale pentru propriul viitor. "Noi suntem pentru pace", a continuat el, "dar hărţile oferite au o importanţă esenţială şi sunt atât de negative pentru poporul nostru, încât deputaţii nu au putut decide dacă să le accepte sau să le respingă". Totuşi, Karadjici a fost nevoit să admită că, în eventualitatea unui atac, forţele sârbe ar putea pierde comanda militară unitară, ceea ce ar provoca doar haos, noi victime şi distrugeri.

Profund dezamăgit de decizia parlamentarilor bosniaci, preşedintele Slobodan Miloşevici, considerat de comunitatea internaţională omul-cheie în soluţionarea conflictului, a părăsit hotelul din Pale pe uşa din spate, refuzând să răspundă întrebărilor ziariştilor.

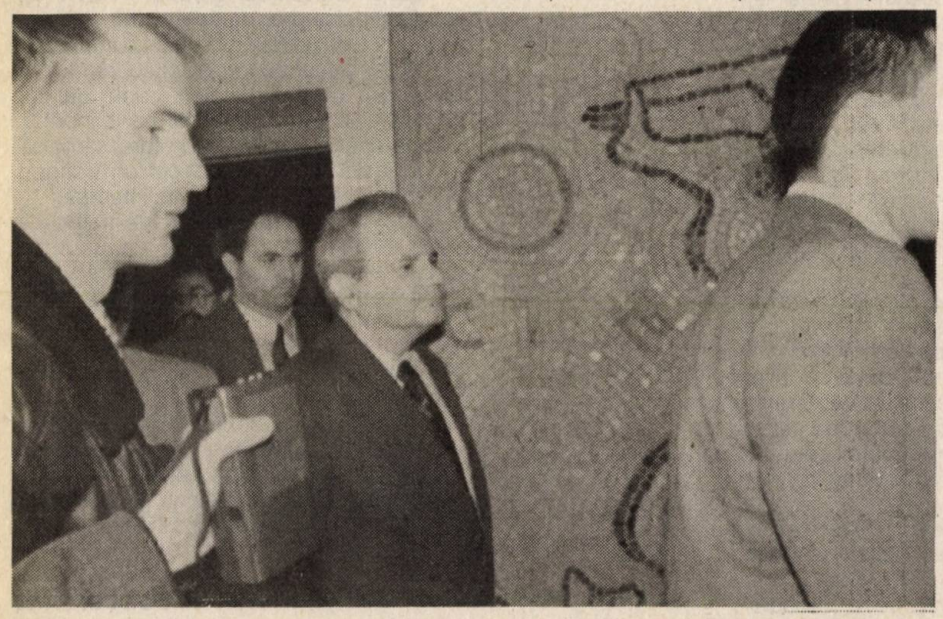

Planul de pace Vance - Owen

Planul de pace al Naţiunilor Unite şi CEE, apreciat de cei doi mediatori, Cyrus Vance şi David Owen, ca singurul mijloc de a pune capăt lungului şi sângerosului conflict din Bosnia şi Herţegovina a fost elaborat la Geneva, după patru luni de negocieri între beligeranţii sârbi, musulmani şi croaţi din ex-republica iugoslavă. Aceste negocieri au debutat în septembrie 1992 în cadrul Conferinţei Internaţionale asupra fostei Iugoslavii.

Planul Vance-Owen a fost stabilit după consultări cu cele trei delegaţii bosniace, precum şi cu cele ale actualei Iugoslavii/Serbia şi Muntenegru/ şi Croaţiei. Acest plan are trei părţi:

- un catalog cu nouă puncte constituţionale pentru un viitor stat suveran în Bosnia şi Herţegovina cu zece provincii, beneficiind de un mare grad de autonomie;

- un dispozitiv militar ce prevede, în primul rând, oprirea luptelor şi demilitarizarea progresivă a fostei republici iugoslave;

- o hartă ce delimitează cele zece provincii, potrivit unor criterii care nu sunt exclusiv etnice, dar care asigură fiecărei comunităţi controlul asupra a trei provincii, capitala - Saraievo -rămânând neutră.

Există şi un al patrulea document asupra măsurilor tranzitorii privind aplicarea planului de pace.

Perspectiva sumbră care se întrevede pentru poporul sârb a fost subliniată şi de declaraţia preşedintelui iugoslav Dobriţa Ciosici, care a spus: "În zorii acestei zile a fost înfrântă raţiunea politică. Această ţară şi acest popor păşesc într-o mare incertitudine".

Consecinţele globale ale deciziei deputaţilor bosniaci sunt greu de anticipat, dar premierul grec Mitzotakis a subliniat că "Serbia a făcut un mare efort pentru a-i convinge pe sârbii din Bosnia să accepte planul şi acest lucru trebuie luat în considerare de Statele Unite şi comunitatea internaţională".

Cu toate acestea, apreciind refuzul parlamentarului bosniac ca o tragere de timp, lordul David Owen a apreciat gestul ca o "nebunie periculoasă" care împinge Occidentul mai aproape de o acţiune militară. Mediatorul Comunităţii Europene a respins ca "indecentă" hotărârea de a se organiza un referendum asupra planului de pace, dând asigurări că "nimeni nu va lua această propunere în serios atunci când ţara este pârjolită de război".

Datorită importanţei sale cruciale pentru viitorul Europei, respingerea acordului de pace a provocat reacţii din partea reprezentanţilor guvernelor şi ai unor organisme internaţionale, în paralel cu continuarea turneului diplomatic efectuat de secretarul de stat american în principalele capitale europene. Astfel, preşedintele în exerciţiu al Consiliului Ministerial al Pieţei Comune, Niels Helveg Petersen, a declarat după întâlnirea de la Bruxelles a "troicii comunitare" cu Warren Cristopher că "CEE nu exclude nici o măsură, inclusiv cea militară".

În speranţa de a convinge comunitatea internaţională de dorinţa sa de a pune capăt războiului din Bosnia şi răspunzând astfel cererii făcute în repetate rânduri de mediatorii Vance şi Owen, preşedintele Slobodan Miloşevici a decis sistarea ajutorului oferit de Iugoslavia sârbilor bosniaci, ca o dovadă în plus că se disociază clar şi fără echivoc de acţiunile conaţionalilor săi din Bosnia- Herţegovina.

La rândul său, Consiliul de Securitate al ONU, care începuse consultările asupra transpunerii în practică a planului de pace, a adoptat o nouă rezoluţie prin care Saraievo şi alte 4 oraşe asediate de sârbi sunt declarate "zone de securitate", urmând ca în zilele următoare să ia în discuţie şi alte măsuri cu privire la fosta republică iugoslavă care dă atâta bătaie de cap în ultimul timp întregului mapamond.

Ioana BĂRBULESCU

1 Mai: scutierii preşedintelui faţă în faţă cu manifestanţii comunişti

MOSCOVA

Ziua dezbinării

Pe vremea regimului comunist, ziua de 1 Mai fusese proclamată sărbătoarea "solidarităţii internaţionale a celor ce muncesc". Anul acesta, însă, la Moscova, ea a fost marcată de evenimente ce ilustrează, dimpotrivă, dezbinarea din societatea rusă. A fost o iluzie să se vadă în rezultatele referendumului de la 25 aprilie expresia unei victorii zdrobitoare a preşedintelui Elţîn şi a politicii sale de reforme. Ele se bucură, într-adevăr de un sprijin amplu - poate peste orice aşteptări - în rândul populaţiei, dar proporţiile scorului, ca şi numărul important al abţinerilor, ar fi invitat la mai multă prudenţă. **"Democraţii au proclamat cu entuziasm victoria asupra comuniştilor. Acum vedem rezultatele acestui entuziasm - umilirea opoziţiei a dus-o la nesocotinţă",** scria cotidianul **Nezavisimaia Gazeta**, ale cărui opinii liberale nu exclud luciditatea.

Învinşi la urne, politicienii naţional-comunişti au hotărât să-şi ia revanşa în stradă; nu fiindcă acest teren le-ar fi fost mai familiar - căci marile manifestaţii ale perioadei comuniste erau de fapt nişte simple mascarade, de loc spontane - ci pentru că le oferea posibilitatea de a exploata frustrările celor ce nu se regăsesc în schimbările ultimilor ani. Desigur, nu putea fi vorba de preluarea puterii pe această cale. Nici cei mai avântaţi "revoluţionari" nu se gândeau la aşa ceva, în primul rând deoarece mulţimea demonstranţilor nu era nici pe departe atât de impunătoare cât s-ar fi cuvenit. În marea lor majoritate, moscoviţii au boicotat mitingurile şi marşurile, profitând de cele patru (!) zile de sărbătoare acordate cu dărnicie de parlament - şi de vremea însorită pentru a hoinări prin parcurile oraşului sau în afara lui, la iarbă verde.

Pentru o provocare, însă, erau suficienţi câţiva oameni gata de orice. Se poate presupune că ei au fost găsiţi printre cei care, poate, nici n-au participat la referendum: marginalizaţi ai noii societăţi şi, poate, şi ai celei vechi, obişnuiţi să se exprime mai curând prin violenţă decât prin buletine de vot, ca şi şomeri sau muncitori prost plătiţi, pentru care economia de piaţă, respingându-i, a devenit un duşman de neânţeles. Aceste forţe de şoc s-au alăturat veteranilor socialismului, cu gândirea deformată ireversibil după decenii de îndoctrinare, obişnuiţii manifestaţiilor "nostalgice" de lângă muzeul Lenin; mai puţin iuţi de picior, aceştia au primit din plin riposta forţelor de ordine, dând astfel şefilor lor pretextul să denunţe, mai târziu, brutalitatea poliţiei împotriva unor bătrâni fără apărare. Deoarece confruntările stradale urmau să fie doar preludiul unei relansări a disputei politice, cu

noi argumente care să treacă pe planul doi "războiul constituţiilor" şi, dacă ar fi fost posibil, să facă uitat referendumul. Ceea ce, într-o anumită măsură, s-a şi întâmplat: parlamentul a luat în discuţie incidentele de la 1 mai, numind şi o comisie specială de anchetă, în paralel cu investigaţiile procuraturii. Potrivit lui Ruslan Hasbulatov, preşedintele sovietului suprem, confruntările ar fi fost **"o provocare pregătită dinainte de ambele părţi"** cu scopul de **"a distrage atenţia procuraturii, ministerelor de interne şi al securităţii de la cazurile de corupţie"** la nivel înalt, denunţate de vicepreşedintele Ruţkoi. Comisia este, însă, privită cu neîncredere de cercurile democratice deoarece din ea fac parte tocmai acei deputaţi implicaţi în organizarea demonstraţiei naţional-comuniste şi, pentru care, din această cauză, s-a cerut ridicarea imunităţii parlamentare.

Nu ar trebui trecută cu vederea nici partea de răspundere ce revine forţelor de ordine şi autorităţilor politice de care depind. Este limpede că ele nu aşteptau decât o provocare pentru a răspunde cu aceeaşi monedă şi chiar cu un zel deosebit. Fără îndoială că guvernul a dorit să dea un avertisment serios celor pe care i-ar putea tenta acţiuni de forţă la o scară mai mare. Avertisment reiterat într-o declaraţie fără echivoc dată publicităţii după evenimente, sub semnătura dlor Elţîn şi Cernomîrdin : **"Orice încercări de a împinge populaţia în provocări şi acţiuni violente vor primi cea mai fermă ripostă. Cetăţenii Rusiei vor fi apăraţi de acţiunile periculoase ale provocatorilor politici".** Faptul că primul ministru s-a alăturat preşedintelui pentru această declaraţie arată că, aşa cum era de aşteptat, şi centriştii susţin apărarea ordinii şi stabilităţii. S-ar cuveni remarcat, totuşi, că - aşa cum o atestă şi experienţa românească a ultimilor ani - răspunsul la violenţă prin şi mai multă violenţă din partea autorităţilor, oricât de îndreptăţite s-ar considera acestea, se dovedeşte adesea o opţiune nefericită, mai ales dacă "scutierii" în cauză, spre deosebire de confraţii lor occidentali, sunt încă neobişnuiţi cu evenimente de acest gen. Se poate declanşa o spirală de resentimente şi chiar noi tulburări: la Moscova, capete înfierbântate promiteau că la 9 mai - Ziua Victoriei - prilej pentru noi demonstraţii neautorizate, nu aveau să lipsească nici armele de foc. Chiar şi fără folosirea lor, bilanţul zilei de 1 mai este îndeajuns de tragic: 355 poliţişti şi circa 330 manifestanţi răniţi, balanţa înclinând de partea forţelor de ordine prin decesul tânărului scutier Vladimir Tolokneev, strivit de un camion pe care puseseră mâna protestatarii. **"A murit pentru o nouă Rusie"** a scris preşedintele Eltîn familiei sale.

Dezbaterea asupra violenţelor stradale, care domină scena politică rusă, nu a eclipsat cu totul nici celelalte teme, adăugându-le, însă, noi accente. Astfel, înainte de a face cunoscute "măsurile decisive" pe care intenţionează să le ia în urma referendumului, preşedintele Eltîn a ţinut să inspecteze regimentul de la Kremlin ce-i este subordonat, pentru a atrage atenţia că nu se bazează numai pe mandatul moral al electoratului. Mai târziu, într-o intervenţie televizată, el a anunţat, într-adevăr, o serie de măsuri ferme pe linia continuării reformei, printre care promovarea unei noi Constituţii şi alegeri legislative anticipate, cel mai târziu în toamna acestui an. Conflictul cu actualele foruri legislative este declarat: un grup de deputaţi democraţi încearcă să obţină demisia în bloc a unui număr suficient de colegi ai lor pentru a provoca alegeri anticipate. Dar, în actualul climat de tensiune, ar fi, într-adevăr, un miracol dacă procesul constituţional ar fi dus până la capăt fără ca disputa să coboare, din nou, în stradă.

Alexandru ANTONESCU

HAVANA

Schimbare de generaţii

Roberto Robaina (37 de ani), numit familiar "Robertico", a atins un nou record prin cariera sa fulgerătoare: el este nu numai cel mai tânăr membru al Biroului Politic al P.C.C. şi al Consiliului de Stat, dar şi cel mai tânăr ministru al lui Fidel Castro - menţionează într-un articol revista "Der Spiegel".

Numirea profesorului de matematică din provincia Pinar del Rio ca succesor al politicianului Ricardo Alarcon a provocat surprindere nu numai în rândurile funcţionarilor ministerului, ci şi printre diplomaţii străini din Havana: ei sunt cu toţii de părere că, prin aceasta, Castro a dat semnalul schimbării de generaţii în conducerea politică.

Până nu demult, a fost primul secretar al Oragnizaţiei de Tineret al Partidului Comunist, făcând parte din elita care deţine puterea în Cuba. De puţin timp, a fost numit ministru de externe.

Şeful de stat, rămas atât de izolat în viaţa internaţională, şi-a dat seama că-şi poate consolida regimul numai dacă permite tinerilor accesul la putere.

Roberto Robaina s-a afirmat cu hotărâre în favoarea reformelor în interiorul sistemului socialist. Cu toate că speculaţiile privind un eventual succesor la conducerea ţării este, în Cuba, tabu, pare, totuşi, foarte evident faptul că fratele lui Castro, Raul, dă semne de oboseală.

Ca ţel major al politicii sale externe, Robaina a desemnat deja "eforturi sistematice" în vederea ridicării embargoului comercial, instituit de SUA încă din 1962 şi înăsprit din octombrie, anul trecut. El doreşte consultări cu SUA, atât timp cât acestea nu vor impune condiţii pentru desfăşurarea negocierilor.

Bill Clinton, însă, s-a pronunţat, în timpul campaniei sale electorale, pentru înăsprirea embargoului instituit împotriva Cubei, pentru a determina o schimbare democratică în ţară.

Deocamdată, arată în încheiere revista "Der Spiegel", de la instituirea noului ministru de externe, preşedintele Americii poate auzi voci mai prieteneşti venind din Havana.

Traducere şi adaptare
Odette HANGANU

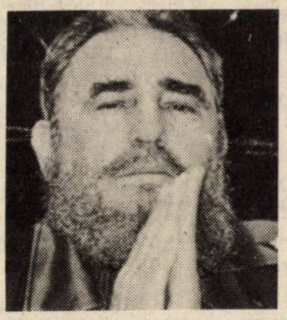

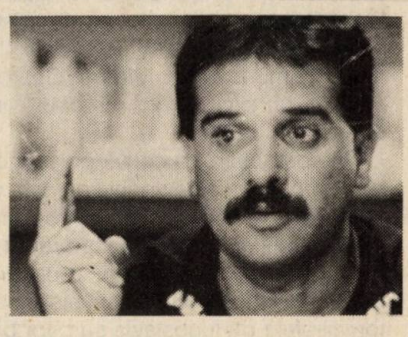

Preşedintele statului, Fidel Castro, şi tînărul său ministru de externe Roberto Robaina

Henri Zalis

PROGRAMAREA FORȚEI DE REACȚIE

Sunt conştient, încă de la enunţ, de toate dificultăţile pe care mi le pune în cale necunoscutul. Mi-ar fi greu să-i contest primatul într-un moment cînd situaţia în Europa de Est se află "sub presiune". Ceea ce urmează să demonstrăm stă în relaţie cu acest climat tensionat, generator de conflicte înăbuşite ori explicit incendiare.

Putem vorbi, în paralel, de o relativă inadecvare actuală a mecanismelor internaţionale de protecţie. Atât NATO cât şi iniţiative recente ale U.E.O. procedează la separări arbitrare ale intervenţionismului lor de sfere în care descoperă turmentate geografii, precum Balcanii. NATO se întreabă dacă şi în ce fel să preia evenimente cu caracter local, iar U.E.O. explorează aceleaşi evenimente cu un comportament vulnerabil la aşa-zisul localism al acestora, ca şi cum "neastâmpărul" discordiei din fosta lugoslavie, de pildă, nu ar putea oricând degenera în război multinaţional. Implicându-i pe albanezi, greci şi bulgari, ca şi pe susţinătorii panslavismului.

Firește, NATO începe să priceapă că deşi nu a acoperit şi nu a fost investit să ţină sub control fosta sferă de influenţă a apusei Uniuni Sovietice trebuie s-o facă azi prin forţa lucrurilor, altminteri vidul de putere va fenta şi alte adversităţi decât cele refulate etnic.

Supus multor aproximaţii, sud-estul european devine, prin condiţia sa compozită, un mijloc de a relansa diplomatic întâi, pe urmă şi altfel, Rusia care se opune sancţionării Serbiei tocmai pentru că sesizează o formulă pe cale de a-i da neaşteptate atuuri. De observat cum lupta între conservatori şi reformatori la Moscova dă suport orgoliului diferenţierii acolo unde la Eltân fusese o aderenţă dictată de "captatio benevolentia".

Să examinăm, nu neapărat în profunzime cât succint probatoriu, de unde provin atuurile despre care aminteam. În degradarea soluţionării chestiunii bosniace atârnă greu două categorii de fapte. Prima decurge din sentimentul că rolul diplomaţiei este infim atâta vreme cât ea se exprimă pe teren "descoperită", fără sprijin şi o medicaţie precis formulate. Atingem nesfârşitele conciliabule iniţiate de cuplul Vance- Owen dacă, lipsite de un rol activ, forţele ONU din Croaţia şi Bosnia-Herţegovina trebuie să se interpună între combatanţi din raţiuni umanitare sau să pornească să le izoleze şi să le dezarmeze. În Somalia, pe teren plat, deşertic, lucrul a fost posibil. În relief muntos aceeaşi ispravă este absolut problematică. În plus, înspre Serbia vin cum au venit şi în trecut ajutoare pe Dunăre, prin Adriatica şi prin nordul Greciei. Apariţia lor are raţiuni diverse; e de mirare că nimeni nu a instituit blocada portului Ismail ca să curme traficul pe Dunăre şi tot nimeni nu a ţinut să împărtăşească taina livrărilor făcute în rada portului Bar, chipurile, ca să livreze Ungariei sau Austriei produse ce nu au mai ajuns acolo vreodată.

Acum când Uniunea Europei Occidentale dă expresie voinţei de a angaja, în conformitate cu sancţiunile dictate fostei lugoslavii de Consiliul de Securitate, forţe aeriene în Italia pe lîngă cele navale din Adriatica constatăm - încă o dată - insuficienţa şi natura lor sterilă. Ce vor realiza cincizeci sau şaizeci de aparate de recunoaştere şi de vânătoare când sârbii determină împărţirea teritoriului bosniac după o analiză ce singură contează: numai infanteria a luat în stăpânire teritorii, numai ea le-a croit rostul, le-a culeş roadele.

Iată-ne ajunşi la miezul chestiunii. În momentul când toate statele cu greutate pe continent, Germania, Anglia, Franţa, îşi reduc cheltuielile militare în iluzia că aşa vor ieşi din recesiune, deşi în CSI haosul degenerează permanent, o singură naţiune dă alt exemplu. E vorba de Suedia. Parlamentul din Stockholm a hotărât să sporească bugetul de apărare cu aproape 2 miliarde de franci elveţieni pe următorul interval de cinci ani, ridicându-se la plafonul de 8,6 miliarde franci pe an, respectiv 1000 de franci de fiecare cetăţean al ţării.

Aceasta ca să asigure forţelor armate tehnologii de vârf, modern şi eficace, nu în ultimul rând să ducă la bun sfârşit proiectul avionului de luptă JAS - 39 Grifen, o "pasăre de foc" a viitorului. Argumentele ministrului suedez al Apărării, Anders Björk: ruşii mai ţin trupe în ţările baltice şi un înalt potenţial de luptă în peninsula Kola, prezumtive crize grave se combină perfect cu contrabanda, pescuitul ilegal şi afluxul de refugiaţi clandestini. Totodată Suedia neutră se vrea un bastion nordic al frontierei stabilităţii, în care scop a semnat tratate bilaterale cu Franţa de asistenţă şi cooperare.

Când încerc să revelez greutatea acestor acte nu pot să nu- mi amintesc, din vremi nu tocmai tare depărtate, efortul depus de Ceho-Slovacia, pînă la acordul de la Munchen, de a se dota în scopul anihilării agresorilor. Fortificase frontiere dinspre Germania, industria de armanent lucra din plin. Şi totuşi a cedat când preşedintele Beneş, somat de Hitler, a trebuit să părăsească provincia Sudeţilor, după care a fost invadat de Wehrmacht. Noi, care între anii 1935-1939 am încercat să punem la punct armata şi să semnăm diverse pacte, am fost sfâşiaţi în 1940 pentru că atributul securităţii zonale rezidă, pe lângă sistemul alianţelor viabile sau pur formale, în ceva marcat de primatul păcii pe continent. O asemenea transmutare nu a fost nicicând posibilă fără un garant suprazonal. Mai curând, sau oricum, nu prea târziu, NATO s-ar condamna la o existenţă agonică fără extinderea competenţelor sale asupra întregii Europe.

Nu este om de bine cel care se închide într-o mentalitate provincială în râvna lui de a da prioritate trecutului asupra fluxului istoriei. În aceşti termeni, ca să te sprijini pe istorie, revine la a programa forţa de reacţie după îndemnul "peste toţi şi prin toţi".

Erată: În articolul "Marea Dilemă", apărut în nr.10/1993, ultimele cuvinte ale primei fraze se vor citi: **o fază nouă** şi nu **"o fază moartă"**, cum dintr-o regretabilă eroare au apărut.

100+1

Viaţa din Cambodgia revine la normalitate. O statuie a lui Buda, ascunsă cu mulţi ani în urmă de furia khmerilor roşii undeva în provincie, revine în capitală. Ea va fi reaşezată într- una din pagodele din parcul care înconjoară Palatul Regal din Phnom Penh

Terorism

În raportul anual al Administraţiei americane privind terorismul în lume se spune că actele premeditate de violenţă au înregistrat cel mai scăzut nivel din ultimii 17 ani. Totuşi, o înaltă oficialitate a Departamentului de Stat a declarat că se teme că acest fenomen va ieşi iarăşi de sub control ca urmare a acţiunilor comise sau inspirate de către sârbi. Potrivit raportului, Iran, Irak, Siria, Cuba, Coreea de Nord şi Libia rămân pe "lista neagră" a naţiunilor care sponsorizează terorismul internaţional şi organizaţii de genul "Hezbollah" sau "Hamas".

A venit primăvara şi în tabăra palestinienilor expulzaţi din Israel în tabăra Marj Al-Zohour, aflată în zona-tampon din sudul Libanului

"Nostalgie"

În mediile politice şi militare de la Beijing, circulă de mai multă vreme un film documentar de 6 ore, realizat cu sprijinul guvernului şi armatei, în care Statele Unite şi Rusia sunt atacate în mod foarte dur şi acuzate de colapsul socialismului şi comunismului în lume. Fostului preşedinte George Bush şi liderului rus Boris Elţân le sunt atribuite calificative cum ar fi "tiran" şi "ipocrit", respectiv "lacheu" şi "cerşetor". În ciuda politicii oficiale, la adresa actualului şef al executivului american, Bill Clinton, sunt lansate adevărate ameninţări. Cei care au reuşit să vadă înregistrarea vi-

Refugiaţi

O barcă cu trei persoane - un bărbat şi două femei - de origine vietnameză a fost interceptată de Poliţia Marină în apropierea ţărmurilor Hong Kongului. Este primul caz de aşa-zişi "boat-people" înregistrat din perioada octombrie-decembrie 1991, când autorităţile coloniei britanice s-au confruntat cu un val de 40000 de refugiaţi din Vietnam. Conform surselor, cei trei sunt arestaţi pentru a se clarifica dacă cererea lor de azil politic este legitimată. În caz contrar, aceştia vor fi incluşi în programele lunare de repatriere. Hong Kongul dorind să-şi lichideze taberele de refugiaţi până în 1997, anul retrocedării către China.

Jaf

Eugene Cadwallader, un bunic în vârstă de 69 de ani, a fost acuzat de jefuirea sumei de 20 224 de dolari dintr-o bancă din Long Island (New York) şi de posesia ilegală a unei arme. Ulterior s-a dovedit că nu era vorba decât de o jucărie a nepotului său. Arestarea a fost facilitată de unele probleme de alimentare a stimulatoului cardiac pe care Cadwallader îl purta. El şi-a motivat încercarea de jaf prin faptul că avea nevoie de bani să-şi achite datoriile curente şi să cumpere medicamentele necesare lui şi soţiei. Anchetatorul cazului a declarat că este cel mai vârstnic jefuitor de care îşi aduce aminte.

Francesco Rutell, 39 de ani, este cel mai tânăr ministru din cabinetul Ciampi şi primul membru al "partidului verzilor" intrat vreodată într-un guvern italian. La ceremonia de depunere a jurământului de la Palazzo Quirinale, Rutell a venit pe un modest scuter

deo susţin că nu este vorba nicidecum de o "defecţiune", ci de o scurgere calculată spre cercurile diplomaţilor şi ziariştilor din capitala chineză.

Marş

Aproximativ 20 000 de muncitori şi studenţi au organizat un marş pe străzile din centrul Seulului cu ocazia zilei de 1 Mai. Participanţii au adoptat o rezoluţie pe care au depus-o la guvern şi la Parlament prin care cer reforme economice mai drastice, transparenţa afacerilor marilor conglomerate economice, legalizarea unor sindicate şi eliberarea unor disidenţi. Este prima celebrare permisă de autorităţi a acestei sărbători muncitoreşti din 1958 încoace.

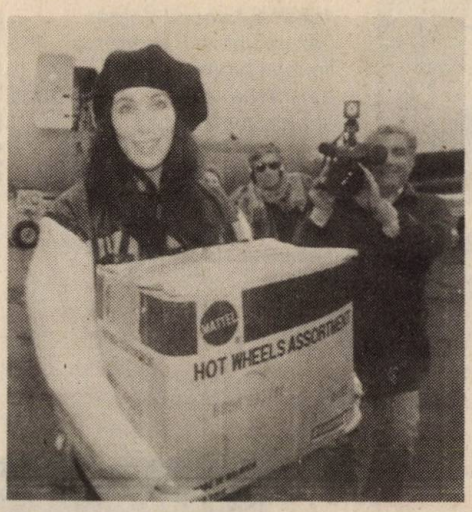

Actriţa şi cântăreaţa americană Cher s-a implicat în acţiunile umanitare destinate ţării ei de origine, Armenia. Pe aeroportul din Erevan, ea însăşi cară cutiile cu jucării şi medicamente pentru copiii armeni

Arestare

Poliţia l-a arestat pe soţul cântăreţei La Toya Jackson, acuzându-l de a-şi fi bătut soţia cu un scaun din sufragerie. La spitalul Lenox Hill din New York, sora megastarului prezenta contuzii şi inflamaţii pe faţă, pe mâini şi pe picioare, precum şi pe spate. Jack Gordon a fost şi este managerul ei, are 54 de ani şi actualmente suferă de cancer. La Toya a declarat că s-a măritat în urmă cu patru ani numai pentru "protecţie", relaţia lor rămânând una "platonică".

Cetăţenii Barcelonei admiră cea mai lungă limuzină construită vreodată în lume. De provenienţă americană, aceasta măsoară 32 de metri lungime şi a fost dotată chiar şi cu o piscină. Sub numele de "Hollywood", figurează deja în Cartea Guinness a Recordurilor Mondiale

Deces

Mario Moreno "Cantinflas" considerat de mulţi cel mai amuzant actor de comedie din lumea vorbitorilor de limbă spaniolă, a încetat din viaţă la vârsta de 81 de ani. Decesul a survenit din cauza unui cancer pulmonar şi s-a consumat la reşedinţa din Ciudad de Mexico, la scurtă vreme după ce fiul acestuia rupsese liniştea din jurul suferinţei. Preşedintele mexican, Carlos Salinas de Gortari, a adus personal un omagiu prietenului său, Mario Moreno.

Lungi şi plictisitoare sunt şedinţele de guvern şi în Marea Britanie. Se poate citi aceasta pe chipul poliţistului care păzeşte intrarea în reşedinţa premierului John Major din Downing Street 10, unde se întruneşte, de obicei, cabinetul

Venituri

În Statele Unite a fost dată publicităţii lista Forbes a celor mai bine plătiţi directori executivi din primele 50 mari companii americane, catalogate după nivelul vânzărilor, profiturilor, capitalului disponibil şi valoarea acţiunilor pe piaţă. Pe locul întâi se află Roberto Goizneta de la Coca- Cola Co., care a primit, în 1992, 15,349 milioane de dolari, urmat de Wayne Calloway de la Pepsi Co. Inc. cu 11,217 milioane de dolari, John Welch Jr. de la General Electric cu 10,390 milioane de dolari, cifrele reprezentând salariu, prime şi compensaţii. Toţi ceilalţi

Acest automobil Volga dezafectat va fi vândut la licitaţie amatorilor de "chilipiruri" din Moscova. Banii strânşi vor fi donaţi Clubului Sportiv al Armatei. În trecut, acesta era pepiniera multor medaliaţi olimpici, dar astăzi are nevoie de ajutor pentru a-şi întreţine atleţii

clasaţi au venituri sub 10 milioane de dolari în 1992. Salariul mediu al celor 50 manageri este de 3,5 milioane dolari.

Procese

În mai multe capitale regionale din Indonezia, au început procesele unui număr total de 47 de piraţi, suspectaţi de a fi atacat numeroase vase comerciale în strâmtorile Malacca şi Singapore, precum şi în apele din jurul insulei Sumatra. Autorităţile marinei indoneziene au răspuns apelurilor Organizaţiei Maritime Internaţionale cu sediul la Londra, lansând o ofensivă împotriva piraţilor care îşi au bazele în puzderia de insule care compun arhipelagul şi care au transformat apele din regiune în cel mai periculos loc pentru navigaţia internaţională.

Inovaţie

Slawomir Walesa, unul din cei opt fii ai preşedintelui polonez Lech Walesa, student la Academia Militară din Varşovia, a fost judecat şi găsit vinovat de comiterea unui accident de automobil în urma căruia victima va rămâne cu o invaliditate permanentă. Conform probelor, el a rulat cu viteză excesivă pe o stradă din oraşul natal Gdansk, lovind şi rănind serios o profesoară din localitate. În timpul procesului Slawomir nu şi-a negat vinovăţia riscând o pedeapsă între şase luni şi opt ani de închisoare.

În programul educativ al elevilor chinezi, "munca patriotică" figurează în continuare. Odată cu venirea primăverii, geamurile şcolii trebuiau spălate

Lege

Dacă va fi adoptată în Parlament, o lege deosebit de draconică pentru fumători, propusă de Ministerul Sănătăţii, ar putea intra în vigoare în Austria. Proiectul actului normativ, care se doreşte a fi o măsură în favoarea reducerii consumului de ţigări, prevede închiderea a 70 la sută din tutungerii, interzicerea totală a reclamei şi scoaterea de pe piaţă a ţigărilor tari, cum ar fi Marlboro sau Camel, şi a specialităţilor din tutun, ţigări de foi, trabuce, tutun de pipă. S-au înregistrat deja proteste din partea vânzătorilor, dar mai ales a consumatorilor.

Avertisment

CIA a avertizat mai mult de 70 de firme americane din domeniile apărării, construcţiilor aerospaţiale şi financiar că secretele lor sunt ţinta agenţilor din serviciile secrete franceze şi a diplomaţilor din aceeaşi ţară. Avertismentul precede cu circa o lună deschiderea Salonului Aerului din iunie de la Paris. Un document de 21 de pagini al guvernului francez, pe care este înscris "confidenţial", cuprinde o listă a corporaţiilor ale căror secrete îi interesează pe francezi, precum şi indicaţii pentru diplomaţii din SUA care vor trebui să se concentreze asupra cercetării, strategiilor de marketing şi poziţiei americane în comerţul mondial cu arme şi tehnică aerospaţială.

Hispanici

Numărul celor care vorbesc o altă limbă decât engleza în Statele Unite a sărit la 27 procente în deceniul 1980-1990. Spaniola este cea mai vorbită limbă, fiind utilizată de mai mult de jumătate din acest grup - circa 31,8 milioane de persoane. Marile concentrări de hispanici sunt, în ordine, în California (8,6 milioane), Florida (4 milioane) şi New York (3,9 milioane). După spaniolă, în funcţie de regiune, a doua limbă pot fi germana sau italiana, franceza sau chineza. Aceleaşi statistici arată că 60 la sută din cei care folosesc altă limbă decât engleza o vorbesc pe aceasta din urmă bine, în timp ce 20 la sută se descurcă cu dificultate sau chiar deloc.

Femei-soldat cubaneze în timpul exerciţiilor de antrenament ale batalionului special din care fac parte. În 1984, în apropierea Havanei, a fost creată o bază militară deservită în exclusivitate de femei

Rubrică realizată de Cristian Moanţă

REPORTAJ PE GLOB

TOKIO

călătorie în secolul XXII

Nu ştiu alţii cum fac dar eu ca să ajung de la Bucureşti la Tokio am plecat într-o duminică seară şi am ajuns marţi dimineaţă. De la Otopeni am luat faimosul Airbus - care e un Boeing 747 mai mic - şi am făcut înaintea zorilor o escală la Dubai. 45 de minute. Pasagerii sunt coborâţi din avion, au timp să înghită câteva guri de aer cald, umed, mirosind a benzină şi a flori necunoscute şi apoi sunt preluaţi de un autobuz extraplat, cu ambiţii de frigorifer şi geamuri fumurii. În sfârşit sunt depuşi în aeroport care nu e gigantic, ci memorabil: o combinaţie de Beaubourg şi palat maur, un cocteil de tubulaturi nichelate, bolte maure, arabescuri stufoase şi soluţii exemplare de tip World Trade Center. Interiorul este feeric, igienic, funcţional şi epatant. Autohtonii sunt eleganţi, miros a "Eau Sauvage", poartă ceasuri de aur, inele de aur, brăţări de aur şi alte nimicuri de aur. Unul dintre cele mai grozave free-shopuri din lume se află, bineînţeles, aici: de la BMW-ul ultimul tip la safire, rubine şi, chiar, seturi de golf. Tot sau, mă rog, aproape tot.

La Dubai ai timp să începi să admiri dar nu să şi inventariezi. În scurtă vreme eşti chemat la avion. Oricum, ai măcar atâta vreme cât să remarci futurologia realizată de petro-dolari şi ridicarea unei ţări minuscule din botul cămilei spre tehnologiile sofisticate ale capitalismului decis să nu putrezească. De la Dubai la Bangkok drumul e interminabil, dar absolut interminabil deşi e pigmentat cu filme video şi meniuri TAROM. La Bangkok se aşteaptă iarăşi interminabil într-un aeroport enorm şi mediocru asaltat de orhidee libere sau la pachet. Shopuri banale, climatizare relativă, climat exotic afro-asiatic, cârduri de turişti americani septuagenari şi cupluri nordice de-abia ieşite din adolescenţă. Şi, apoi, din nou zborul

până la Tokio. Cu Japan Airlines, cu bufet continuu şi un drink-party fără sfârşit: vinuri albe şi roşii, vermuturi, whisky, gin-tonic şi bloody-mary servite zâmbitor şi insistent până la ebrietatea simpatică a marei de călători care adorm ca la cârciumă.

Regăsesc Tokio-ul după trei ani cât au trecut de la prima vizită. Nu recunosc nimic. Sunt absorbit de noul terminal, un fel de sfidare niponă care anunţă seria alarmantă de alte sfidări. Totul e ca un bunker uriaş, rece, impecabil, electronizat şi ordonat la nebunie. Nu vezi în exterior, totul se desfăşoară într-un univers etanş, mascat, complet izolat de viaţa banală şi frustă de afară. Nu ai nevoie de nimeni ca să parcurgi cel mai complex traseu din viaţă. Eşti preluat de scări rulante, de podele rulante, de porţi cu celule fotoelectrice, eşti împins de săgeţi fosforescente, ajutat, direcţionat, pus la locul tău. Nu ţi se umblă în lenjerie, în viaţa intimă, nu ţi se pun întrebări rele sau flegmatice. Eşti robul tehnicii de vârf care te fotografiază, developează, interpretează. La capătul terminalului o voce suavă susurând nu ştii de unde te învaţă cum să accezi în vehiculul viitorului: este un fel de autobuz sau tren sau, mă rog, ceva de înaintat pe pernă de aer. Nu are şofer, nu are controlori, nu are personal de veghe. Intri în ciudăţenia cu o formă aproximativă, uşile se închid lent şi catifelat în urmă, o melodie soporifică începe să iasă din pereţi şi ciudăţenia pleacă, nici în aer, nici pe pământ pe un culoar care când se duce sub pământ, când deasupra. Şi ajungi afară în lumea normală.

Aici, tot prin săgeţi luminoase şi răsfăţuri tehnice eşti absorbit direct, fără cozi, fără nervi, fără brambureli de autobuzul cel mai bun. Cel mai bun pentru tine. 30 de dolari biletul pe segmentul aeroportul Narita - hotel. Hîm. Şi pleci. Autostrada somptuoasă, ceva vegetaţie şi apoi blocuri, antrepozite, poduri, hale, şantiere şi iar blocuri. Autobuzul este confortabil ca un avion. Oraşul comprimat la nebunie. Vegetaţia s-a dus. Nu mai e. Numai sticlă şi oţel, oţel şi sticlă şi autostrada aglomerată furtunos cu automobile, camioane şi tiruri lucioase, lucioase, lucioase. Chestia cu praful sau, vai, noroiul nu s-a inventat la Tokio. Asta e. Până spre "centrul oraşului" faci cam o oră şi jumătate deşi se înaintează repede, fără cruţare. În puţinele staţii când unii călători debarcă şoferul se înclină până la pământ în faţa unor hamali în uniforme impecabile şi mănuşi albe care, la rândul lor, se înclină până la pământ. Plecăciunile se fac lent şi cu rigoare. Bagajele se preiau rapid şi cu rigoare.

Ajungem la ultima staţie în plin miezul capitalei. Privesc şi nu recunosc nimic. În trei ani în jurul giganticului sediu al primăriei metropolitane s-au construit buildinguri interminabile, de un orgoliu rece, toate fumurii şi reflectorizante, dotate cu lifturi ex-

REPORTAJ PE GLOB

terioare care alunecă la vedere în sus şi în jos ca nişte nave în plin carnaval. Deşi e dimineaţă totul e luminat cald şi rece, într-o combinaţie savantă, adevărat delir electric în stare să menţină tonusul autohtonilor şi să împingă în genunchi străinii. Blocurile sunt legate sus de tot felul de pasarele care amortizează orizontal nebunia verticală. Pe terasele suspendate, în curţile interioare şi dedesubtul blocurilor în subteranele vegetale s-au aplicau pe marmure şi alte asemenea materiale muşchi, flori, mini-conifere, plante ciudate care oferă o notă ireală de naturaleţe acestui univers cosmic. Centrul Tokioului nu mai are nimic comun nici măcar cu sfârşitul de veac american. E altceva. E futurologie curată dusă la ultima consecinţă. Sub pământ se trăieşte feeric în câteva etaje: bulevarde subterane, magazine, restaurante de toate felurile. Brize de aer condiţionat mirosind a brad şi partituri muzicale reconfortante foşnesc molatec în toate colţurile. Deasupra alte nivele: trei sau patru căi rutiere suspendate, trenuri normale şi trenuri de mare viteză. Şi, în sfârşit, buildingurile care nu mai seamănă a nimic. Printre ele - şantierele în curs. Fără zgomote, fără ciment, fără var, fără cărămizi. Toate sunt ca nişte lego-uri fantastice. Se lucrează în metal, exclusiv în metal. Constructorii poartă uniforme şi mănuşi albe de aţă. Da, da. La brâu, pe centuri late, le atârnă cleşti, şurubelniţe şi altele asemenea. Se montează, se înşurubează, se articulează structurile şi se aplică panouri din plastic extra-dur şi metal propriu-zis. Apoi se articulează hectarele de faţade de oglinzi, cristal, etc.

Într-un oraş ca Tokio bântuit de cutremure ridicarea unor asemenea giganţi presupune măsuri de siguranţă de 1000 la sută. S-au luat. Am vizitat centrul de comandă metropolitan de depistare a seismelor. O adevărată navă cosmică: computere, ecrane gigant, sute de monitoare, o nebunie de sensori în stare să se întâlnească, simultan, într-un verdict final de un centimetru. Centrul e folosit şi pentru localizarea incendiilor sau inundaţiilor. Fiecare stradă are o cameră video şi alte sisteme de avertizare care se concentrează în dispeceratul central. În paralel capitala este survolată permanent de escadrile de elicoptere dotate cu un arsenal complet al indiscreţiei tehnice. Cea mai mică avarie este localizată pe marele ecran central imediat. Tot imediat computerele dictează alternativa ideală de abordare a necazului...

Aş încheia cu imaginea unui muzeu. Dar nu era muzeu. Părea. Era, de fapt, o fabrică de incinerare a gunoaielor. Totul închis, ascuns, lucrându-se într-un secret cordial. Prin hublouri semănând cu cele de la submarin puteai remarca depozite imense de gunoaie, marile crematorii etc. Nu iese fum. Totul se reciclează. Energia eliminată este electrică şi asigură un cvartal de dimensiunea Drumului Taberei. În jurul "fabricii" un părculeţ tipic nipon: comprimat, sofisticat, fără un muc de ţigară. Şi o linişte bucolică. Aici se prelucrează 12 000 000 000 de kilograme de gunoaie. Cam asta e.

Radu BUDEANU

BONN

Cu steaguri roșii și căști de protecție

Atenţia observatorilor este concentrată, în aceste zile, asupra evenimentelor susceptibile, în opinia lor, să conducă la ruperea a două pacte. A celui social, de tradiţie în perioada postbelică pe teritoriul vestic al ţării, şi care a permis, în baza înţelegerii triunghiulare guvern-patronat- sindicate, dezvoltarea economică la adăpost de conflicte majore de muncă, fiind asigurată reputata "pace socială" germană. Precum şi a celui de "solidaritate" recent încheiat (la mijlocul lunii martie) între cancelarul Helmut Kohl şi liderii guvernelor din landuri, în cea mai mare parte membri ai opoziţiei social-democrate, asupra unui amplu program de austeritate, asanare financiară şi repartiţie a surselor destinate să acopere costurile de redresare economică pe teritoriul fostei R.D.G., care se vădesc mult mai ridicate decât fuseseră evaluate iniţial.

Ameninţarea la adresa "păcii sociale" vine din partea metalurgiştilor şi siderurgiştilor, care au recurs, la începutul săptămânii trecute, la grevă într-o serie de landuri răsăritene, sindicatul IG Metall, cel mai puternic de ramură în Europa (3,4 milioane membri) afirmând că mişcarea revendicativă s-ar putea extinde până la mijlocul lunii mai, în cazul neajungerii la înţelegere cu patronatul, pe întreg teritoriul fostei R.D.G. Greva generală ar putea fi fatală economiei din această parte a ţării, aflată în plin proces de restructurare, cu un considerabil impact negativ asupra economiei germane, pe ansamblu. Nefiind exclusă solidarizarea organizaţiilor sindicale de ramură din Vestul Germaniei, cu metalurgiştii şi siderurgiştii din Est.

Conflictul actual de muncă este primul înregistrat, în ultimii 60 de ani, în Germania răsăriteană, fiind declanşat de refuzul patronatului de a respecta contractele semnate în 1991, prin care garantau metalurgiştilor şi siderurgiştilor creşteri ale salariilor între 21 şi 26 la sută cu începere de la 1 aprilie a.c., precum şi alinierea veniturilor acestora cu cele obţinute în ramurile de profil din Vest. Este şi prima oară, de altfel, când, în Germania postbelică, patronii încalcă o înţelegere, ei oferind creşteri de salarii de doar 9 la sută. Am promis, într-adevăr, alt cuantum de sporuri - afirmau reprezentanţi ai patronatului - dar nu credeam atunci că dificultăţile restructurării în landurile răsăritene vor fi atât de mari.

Pentru prima oară, din 1932, în Germania răsăriteană a fost declanşată o grevă generală: cea a metalurgiştilor şi siderurgiştilor

Onesta mărturisire nu a fost de natură să-i înduplece pe sindicalişti. Muncitorii, purtând căştile de protecţie şi steaguri roşii cu simbolul triunghiular al IG Metall - transmitea, într-o corespondenţă de la faţa locului, un redactor al agenţiei "Reuter" - s-au strâns la porţile uzinelor pentru a-şi impune cererile de respectare a promisiunilor în legătură cu salariile, făcute după reunificarea Germaniei.

Negocierile amorsate la Dresda între patronat şi sindicate au eşuat. Cel puţin deocamdată. În pofida apelurilor la moderaţie lansate de cancelar. Este de înţeles, sublinia Helmut Kohl, dorinţa siderurgiştilor şi metalurgiştilor din Est de a obţine salarii comparabile cu ale celor din Vest, dar este, de asemenea, indispensabil ca ei să nu ceară prea mult, ţinând seama de situaţia dificilă a sectoarelor respective. Şeful guvernului de la Bonn este conştient că, în viitoarea campanie pentru alegerile generale din toamna anului viitor, principala miză o va constitui tocmai starea economică a ţării, puternic influenţată de ceea ce se întâmplă în landurile răsăritene. După unificare, el declarase că, aici, restructurarea se va produce în patru ani. Sloganul ridicării economice rapide a fostei R.D.G. a contribuit, nu în cele din urmă, la reînnoirea mandatului său în legislativele din 1990, devenind primul cancelar al Germaniei reunificate. Ulterior s-a văzut că, pentru a se redresa, landurile din Est au un drum lung şi greu de străbătut, costurile atingând cifre considerabile. Un recent studiu al experţilor elveţieni în cercetarea economică, publicat la Bonn, relevă că, de fapt, până în anul 2010 landurile fostei R.D.G. nu vor înlătura decalajul economic care le separă de cele din Vest. Şi, desigur, intrarea, în locul "păcii sociale", pe un făgaş al conflictelor de muncă, în cazul în care amintitul triunghi - guvern, patronat, sindicate - nu va găsi, cum a făcut-o de atâtea ori până acum, calea compromisului rezonabil, va face ca această perspectivă să fie şi mai îndepărtată. Diminuând, probabil, serios, la viitoarele alegeri federale, şansele Uniunii Creştin-Democrate şi, implicit, ale lui Helmut Kohl de a-şi menţine fotoliul de cancelar.

Mă refeream, la începutul articolului, şi la conul de umbră în care ar putea intra, potrivit unor aprecieri, "pactul de solidaritate" semnat de şeful cabinetului cu liderii guvernelor regionale, dintre care majoritatea aparţin Partidului Social-Democrat, aflat în opoziţie. Fapt ce ar spori neliniştile cancelarului, pe de o parte pentru implicaţiile ce s-ar ivi în chestiunile legate de finanţarea reconstrucţiei landurilor răsăritene, pe de alta în plan politic, Helmut Kohl reuşind ceea ce părea la un moment dat aproape imposibil, respectiv punerea în practică a ideii de "coabitare" limitată cu opoziţia în vederea soluţionării unor probleme de interes major, idee vehiculată ca alternativă la o eventuală reiterare a "marii coaliţii" guvernamentale UCD-PSD. Demisia lui Björn Engholm din funcţia de lider al Partidului Social-Democrat ar fi elementul care ar putea fragiliza până la anulare amintitul "pact de solidaritate". Pentru că el a fost cel care şi-a convins, după notabile eforturi, colegii din partid să vină în întâmpinarea iniţiativei cancelarului, conturând o nouă strategie a formaţiunii sale politice, mai adecvată realităţilor, pentru viitoarele alegeri.

Björn Engholm s-a retras din viaţa politică, renunţând, în consecinţă, şi să mai candideze, din partea P.S.D., la alegerile din 1994 pentru postul de cancelar. Speculaţiile cu privire la persoana care îl va înlocui în funcţia de preşedinte al P.S.D. şi în postura de candidat la fotoliul de cancelar converg spre Gerhard Schröder, ministrul-prezident al landului Saxonia Inferioară. Eventuala numire a acestuia, nota agenţia "Reuter", ar putea însemna, de asemenea, o veste proastă pentru cancelar, opinia observatorilor fiind aceea că Schröder, om politic bine cunoscut electoratului, ar avea, comparativ cu Engholm, o capacitate sporită de mobilizare a potenţialului social-democrat.

Vasile CRIŞU

P.S. În articolul "Embargoul <înăsprit> - va stinge sau va extinde războiul", pe care l-am semnat în numărul trecut al revistei, s-au strecurat numeroase greşeli, inclusiv de ortografie. Ele au apărut în procesul de tipărire, nefiind sesizate de corectură. Mă opresc doar asupra celor care distorsionează înţelesul celor afirmate. Astfel, în fraza "N-am observat, de altfel, ca pentru culpele soldaţilor din Bosnia... etc" (pag.16, coloana a 3-a), cuvântul "soldaţilor" se va citi corect "croaţilor". De asemenea, în expresia "Aici, tocmai puterea dezarmată este întărită... etc" (aceeaşi pagină, aceeaşi coloană), cuvântul "dezarmată" trebuie citit corect "dezavuată".

ROMA

"Cazul Andreotti" sau sfârşitul unui mit

Acuzaţiile de activităţi mafiote aduse lui Giulio Andreotti au avut efectele unui cutremur. Într-adevăr, era foarte dificil pentru italieni să accepte că omul-simbol al primei Republici şi al puterii democrat-creştine, politicianul cel mai cunoscut în străinătate, cel care, în mai anul trecut, spera încă să devină preşedinte, prietenul americanilor, al Vaticanului şi al lumii arabe, poate să cadă sub loviturile unor asemenea acuzaţii infamante. După ce a fost de 28 de ori ministru, de şapte ori prim-ministru şi numit senator pe viaţă, toată lumea sfârşise prin a crede că, din punct de vedere politic, este indestructibil, iar din punct de vedere judiciar, intangibil. Şi totuşi...

Giulio Andreotti asaltat de ziarişti...

... Gaspare Mutolo, Giuseppe Marchese, Leonardo Messina, Tommaso Buscetta, Antonino Calderone şi Francesco Mannoia, toţi şase "oameni de onoare" ai Cosei Nostra, s-au "pocăit" şi au acceptat să vorbească. Iar cele declarate de ei au numitor comun: Giulio Andreotti era omul Mafiei la cel mai înalt nivel. Legătura se stabilea prin democrat-creştinul Salvo Lima, fost primar al oraşului Palermo şi deputat în Parlamentul european, asasinat în martie 1992 de aceeaşi Mafie.

După război, Cosa Nostra avea reprezentanţi la vârf în toate instituţiile republicii. "Nu trebuie să ne războim cu statul, trebuie să fim în interiorul lui", le recomanda-se Tano Badalamenti, unul din capii mafioţi, "colegilor" săi sicilieni. Pe atunci părea mai mult o dorinţă decât o realitate. Dar această dorinţă a devenit totuşi, în scurt timp, realitate. Mai mult, s-a creat o uniune structurală, s-a încheiat practic, un acord de asistenţă mutuală, parafat, s-ar putea spune, prin omucideri, precum cele ale lui Mino Pecorelli şi, mai târziu, Carlo Alberto dalla Chiesa.

Giulio Andreotti a avut mai multe întrevederi cu conducătorii Cosei Nostra. Nu numai două, cum s-a crezut la început. Două au fost, poate, dacă pot fi numite astfel, reuniunile politice care au precedat şi au urmat asasinării lui Piersanti Matta-

rella la Palermo, în ianuarie 1980. Un contact se stabilise deja la începutul anilor '70. Atunci Tano Badalomenti l-a întâlnit pe liderul democrat-creştin în cabinetul acestuia din Roma. Badalamenti făcuse parte din lotul ce apăruse în faţa tribunalului în procesul de la Catanzaro (1969). Primul mare proces împotriva Mafiei, instruit de judecătorul Cesare Terranova şi încheiat cu achitarea tuturor inculpaţilor. Abia eliberat din detenţie, Badalamenti se pune pe treabă pentru a reface conducerea supremă a organizaţiei. Ceea ce şi reuşeşte, alăturându-şi-i în vârful piramidei mafiote pe Bontade, Riina şi Provenzano.

Omul care s-a prezentat, deci, la Andreotti, era, la ora aceea, capul indiscutabil al Cosei Nostra, Riina nefăcând altceva decât să-l însoţească precum un câine pe stăpânul său. El îi cere influentului om politic o favoare. Şi nu una de orice fel, ci "aranjarea unui proces al unui om de onoare". Favoarea va fi făcută. Procesul are loc, iar acuzatul este absolvit de orice vină.

În legătură cu acest demers, există şi nişte scrisori. Puţinii care le-au citit apreciază că, atunci când se va cunoaşte răspunsul lui Andreotti, se va clarifica şi respectul pe care fostul premier l-a avut pentru instituţiile fundamentale ale statului.

Este doar prima dintre întâlnirile ale căror detalii au fost dezvăluite de "pocăiţi", detalii pe care presa italiană şi în special cotidianul "La Repubblica" le-a prezentat pe larg. A doua s-a desfăşurat la Palermo. Stefano Bontade, principele de Villa Grazia, capul familiei Santo Mario del Gesu, îi cere lui Andreotti rezolvarea "cazului Mattarella", devenit indezirabil deoarece "este pe punctul de a scuipa în farfuria din care a mâncat". "E fiul unui om de onoare. A fost respectat, ajutat, votat şi acum s-a cam dat la o parte", spune Bontade. Cu alte cuvinte, a trădat cauza şi, instalat la Palatul Orleans, a început să lucreze pe cont propriu. Buscetta afirmă şi el că, până cu câteva luni în urmă, Piersanti Mattarella era foarte apropiat de Cosa Nostra. Mai mult, alegerea sa ca preşedinte al regiunii siciliene fusese salutată cu satisfacţie de toţii capii organizaţiei.

Giulio Andreotti încearcă să câştige timp. Promite o soluţie, care însă nu va sosi. Pierzându-şi răbdarea, Cosa Nostra rezolvă problema în stilul său caracteristic: Mattarella este asasinat.

O nouă întâlnire a demnitarului democrat-creştin cu staff-ul mafiot a avut loc în 1980. Andreotti soseşte la Roma pe calea aerului şi este transportat într-o vilă din Sicilia. Mannoia, cel care relatează desfăşurarea evenimentului, este foarte precis: descrie itinerarul parcurs în cele mai mici amănunte, la fel modul în care era asigurată paza şi mai ales cine a participat la întâlnire. Mai exact, întreg statul major al democraţiei creştine siciliene: Salvo Lima, secretar regional al partidului, Rosario Nicoletti, o altă personalitate importantă (s-a sinucis în toamna anului 1984, din motive încă neelucidate). Poate şi alţii, al căror nume nu a fost deocamdată dezvăluit. Tăcerea pentru mafioţi este lege de fier. De cealaltă parte a mesei, întreaga conducere a Cosei Nostra: Ignazio şi Nino Salvo, Tano Badalamenti, Stefano Bontade, Salvatore Inzerillo.

Tommaso Busceta (stânga) şi Francesco Marino Mannoia

Tema discuţiei este dramatică. Reuniunea a fost convocată la cererea oamenilor politici, care vor să "coase găurile" morţii lui Mattarella. Şi în acelaşi timp, să apere autonomia partidului şi a politicii lor de interesele şi comandamentele impuse de Mafia. Dar Andreotti trebuie să-şi dea seama că, pentru această organizaţie, politica nu înseamnă autonomie. "Capii" îi aduc aminte că în Sicilia ei sunt cei care comandă. Vor oare democrat-creştinii să-şi piardă întreaga autoritate în insulă? În faţa unei asemenea ameninţări directe, Andreotti se vede nevoit să-şi ascundă iritarea şi să tacă. Ştia doar că îşi datora puterea şi voturilor obţinute cu ajutorul Mafiei. Va încerca, totuşi, din acest moment, să se retragă, dar fără a reuşi.

În ceea ce îl priveşte, Salvo Lima consideră şi el că a făcut destul şi părăseşte Montecitorio pentru un loc în Parlamentul european. Retragerea lui va fi însă sancţionată. Bineînţeles, prin metodele cunoscute, fără nici cel mai mic sentiment de recunoştinţă pentru numeroasele servicii aduse. Cosa Nostra s-a folosit de el, printre altele, pentru a-l convinge pe Andreotti să facă presiuni asupra Curţii de Casaţie spre a obţine anularea sentinţelor date în procesul de la Palermo: 19 condamnări pe viaţă şi secole de închisoare pentru alţi zece mafioţi. Un scenariu care se pare că funcţionase bine în trecut, atât de multe fuseseră condamnările anulate în mod scandalos de către preşedintele primei secţii penale a Curţii de Casaţie, Corrado Carnevale, supranumit "judecătorul Ucide-sentinţe".

Dar o rotiţă a mecanismului s-a defectat. Sentinţele de la Paelemo au fost confirmate, iar Carnevale este şi el anchetat astăzi pentru legături cu Mafia.

Dosarul de 246 de pagini nu se limitează numai la faptele expuse mai sus. Judecătorii reiau lista misterelor ultimilor 15 ani: răpirea bancherului Sindona, falimentul băncii "Ambrosiano", "sinuciderea" lui Roberto Calvi, răpirea lui Aldo Moro (abandonat de o parte a Partidului Democrat-Creştin, care a făcut totul ca să nu fie eliberat) şi asasinarea generalului Carlo Alberto dalla Chiesa, cel care declarase război partizanilor lui Andreotti din Sicilia, cei mai corupţi de către Mafia. În toate acestea fostul lider democrat-creştin pare a fi amestecat, deşi el respinge cu hotărâre toate acuzaţiile, cerând el însuşi - totuşi, după ce a făcut-o justiţia - ridicarea imunităţii sale parlamentare. Conştiinţa nevinovăţiei, a lipsei de probe sau, pur şi simplu, un act de bravură menit să impresioneze? Dar mai interesant este faptul că, în pofida gravităţii acuzaţiilor ce i se aduc, "Inoxidabilul", "Sfynxul" sau "Divinul Giulio" nu se arată dispus să-şi schimbe obiceiurile. În fiecare dimineaţă la ora 5,30 el asistă la slujba de la biserica San Giovanni dei Fiorentini, împărţind, la ieşire, bancnote de 10 000 de lire săracilor din parohie. În timpul războiului, el fusese obligat să-şi schimbe adesea locul de închinăciune "pentru ca nu cumva cineva să-mi grăbească drumul spre paradis". De atunci lucrurile s-au mai schimbat şi Andreotti coboară astăzi încet pe treptele infernului.

Dinu BUCŞAN

PARIS

Final de capitol

Week-end însângerat în Franţa! Fostul prim-ministru, Pierre Bérégovoy, s-a sinucis, trăgându-şi un glonţ în cap, pentru motive deocamdată neclare.

Potrivit anchetei prefecturii din Nevers, sâmbătă, la sfârşitul după-amiezii, Bérégovoy s-a decis să facă o plimbare cu maşina de-a lungul canalului, la câţiva kilometri de oraş, însoţit de şoferul şi garda sa de corp. Acesta din urmă, la urcarea din vehicul, şi-a scos pistolul, conform uzanţelor, şi l-a aşezat pe scaun. Pe drum, fostul premier a sustras arma şi, odată ajuns la locul ales pentru plimbare, a cerut şoferului să oprească. Apoi a coborât şi i-a rugat pe cei doi să-l lase singur câteva minute. După care s-a îndepărtat, parcurgând câţiva zeci de metri. În scurt timp, şoferul şi poliţistul au auzit o detunătură şi l-au văzut pe Bérégovoy prăbuşindu-se. Aflat în comă, acesta a fost transportat de urgenţă la spitalul din Nevers, iar de acolo, pe calea aerului, la Paris. Prea târziu însă. Decesul a survenit pe drum.

Lumea politică franceză, atât de dreapta, cât şi de stânga, a primit cu consternare acest gest total neaşteptat, care nu are decât puţine precedente printre oamenii politici francezi (fostul ministru de externe, Louis de Guirigaud, în 1982; ministrul muncii, Robert Boulin, în 1979, şi ministrul de interne al Frontului Popular, Roger Salengro, în 1936). Şocul a fost atât de puternic, încât l-a făcut şi pe noul prim- ministru, Edouard Balladur, să ia hotărârea - firească, având în vedere gravitatea evenimentului - de a amâna prezentarea şi adoptarea planului de relansare economică şi socială a Franţei.

Mai multe personalităţi politice, aliaţi sau adversari ai lui Bérégovoy, s-au arătat "tulburate" de această "dramă umană şi tragedie politică", după cum a calificat-o preşedintele comisiei CE, Jacques Delors. Iar actualul ministru al justiţiei, Pierre Mehaignerie, a opinat că "în expresia om politic există mai întâi cuvântul om".

Socialiştii s-au grăbit însă să condamne energic atacurile îndreptate împotriva fostului premier, atât în plan politic, cât şi personal, şi care s-ar afla, după părerea lor, la originea sinuciderii. Ministrul culturii şi educaţiei în recent-detronatul guvern so-

Pierre Bérégovoy un gest total neaşteptat, primit cu consternare

cialist, Jack Lang, a învinuit, fără a o numi direct, fosta opoziţie de dreapta, astăzi majoritară, de ceea ce el a numit o politică de demigrare sistematică a acţiunilor întreprinse de Bérégovoy. Jack Lang a subliniat că "în nici un moment (de la venirea la putere a dreptei în martie) nu a fost pronunţat nici un cuvânt pentru a aduce un omagiu activităţii sale excepţionale". "Oare este nevoie ca, atunci când adopţi o politică nouă, să nu îi cruţi pe predecesori?" a întrebat Lang, făcând aluzie îndeosebi la o declaraţie a lui Balladur, care spusese recent că nu s-a aşteptat la o situaţie economică şi socială "atât de degradată" ca urmare a gestiunii socialiste.

Evident că cele două afirmaţii, atât cea a lui Balladur, cât şi cea a lui Lang, au fost făcute de pe poziţii partizane. Însă nu este mai puţin adevărat că guvernarea socialistă a adus Franţa într-o situaţie economico-socială deloc de invidiat pentru o mare putere. Ceea ce solicită din partea noului executiv, dar mai ales a populaţiei, un efort dus până aproape de sacrificiu pentru redresare. Dar la fel de adevărat este şi faptul că nu Pierre Bérégovoy este vinovat nici de pierderea puterii de către socialişti, nici de dezastrul economic. Sau nu în totalitate. Deşi a fost acuzat că a ignorat creşterea şomajului şi că i-a îndepărtat pe socialişti de la ideologia lor prin privatizarea parţială a unor industrii de stat, totuşi politica "francului puternic" pe care a dus-o a câştigat respectul investitorilor străini şi a ajutat reducerea ratei inflaţiei până la una dintre cele mai scăzute dintre ţările mari. Din păcate, creşterea economică a fost blocată, iar deficitele publice au crescut în ultimele şase luni cât s-a aflat la putere.

Fostul ministru al bugetului, Michel Charasse, a afirmat că de două luni fostul prim-ministru, "copleşit de o nedreptate personală insuportabilă, a trecut printr-un calvar înspăimântător". Charasse făcea aluzie la polemica referitoare la un împrumut fără dobândă, în valoare de un milion de franci, pe care industriaşul Roger Patrice Pelat i l-a acordat lui Bérégovoy în 1986. Pelat, un prieten personal al preşedintelui Mitterrand, a decedat în 1989, în timp ce se afla sub acuzaţia de "delict de iniţiat" în legătură cu răscumpărarea de către grupul public francez "Pechiney" a societăţii americane "American Can". Dezvăluirea acestui împrumut fusese făcută în februarie 1993 de către publicaţia satirică "Le Canard Enchaîné", ca urmare a descoperii sale de către un judecător de instrucţie, care efectua o anchetă legată de nişte facturi false. Bérégovoy s-a apărat precizând că rambursase împrumutul, jumătate în obiecte de artă şi cărţi de valoare, iar cealaltă jumătate în numerar. Afacerea l-a afectat însă profund, el simţindu-se lezat în sentimentul integrităţii sale şi, de aceea, mulţi consideră că acesta a fost motivul real al sinuciderii sale. "Acest gest suprem a vrut să transmită poporului francez mesajul că trebuie să existe mai mult respect reciproc. În ţara drepturilor omului trebuie să dăm exemplu", a declarat Bernarn Kouchner, fost ministru pentru acţiuni umanitare. Iar vocea sa nu este singulară, numeroşi alţi politicieni acuzând presa că, prin atacurile ei, este principala vinovată de actul sinucigas al lui Pierre Bérégovoy. Dar ei, oare, n-au nimic să-şi reproşeze?

Indiferent cui ar aparţine vinovăţia, ea nu poate fi judecată decât din punct de vedere moral. Bineînţeles, dacă ancheta judiciară nu ne va oferi nişte surprize de pro-

porţii. Ceea ce rămâne însă este semnificaţia gestului, ce capătă, în contextul general al derutei stângii franceze, şi în special a Partidului Socialist, o valoare de simbol: acela al încetării existenţei unui partid şi a unui sistem politic care, dacă a avut nişte oameni de valoare - şi ar fi un neadevăr să susţinem contrariul -, nu a ştiut să-i folosească.

Dinu BUCŞAN

Edouard Balladur şi Pierre Bérégovoy (în dreapta): un zîmbet de adio...

Botezul focului

Gestul sinucigaş al lui Pierre Bérégovoy, acum când scriu aceste rânduri, iese din orizontul dramei personale, asumată cu maximă intensitate. Este, au spus-o în cuvinte ce strigau capacitatea de participare a fiecăruia, una a **şocului**. Înfrângerea socialiştilor la alegerile parlamentare din iarnă a luat proporţii cu dezastru. Criza economică prin care trece Franţa, cu peste trei milioane de şomeri şi cu un mod de scrutin majoritar ce are darul să deplaseze voturile oriunde diviziunea electorilor ia proporţii (în cazul socialiştilor e vorba de patru facţiuni, iar la ecologişti iar de câteva), a ascuţit concurenţa, a înclinat balanţa spre dreapta.

Azi toate previziunile merg pe mâna alianţei UDF cu RPR. Este noua majoritate ieşită din decepţia profundă a alegătorilor. Pături întregi au retras încrederea lor fostului partid de guvernământ. Socaliştii au recoltat în 1988 peste 49 la sută din votul corpului profesoral, în prezent ceva sub 29 la sută. Intelectualii, în general, şi-au revizuit opţiunile, de astă dată ele fiind atrase de "centriştii" lui Valéry Giscard d'Estaing; nici muncitorii nu au judecat favorabil gestiunea stângii. La precedentele legislative votaseră 62 la sută pentru ce fusese (ca proiect ideal) "realismul gestionar", de astă dată doar 20 la sută au repetat verdictul.

Şi totuşi... "bomba" Bérégovoy nu trebuie să înşele. Oricine are cât de cât darul previziunii nu va nesocoti posibilitatea revanşei pentru socialişti. Pentru mine ea ţine de o eventualitate mai mult ca probabilă.

Sigur, partidul stângii este în prezent la pământ. Fruntaşii lui se ceartă între ei; Laurent Fabius a fost dat deoparte, Lionel Jospin a părăsit viaţa politică, Chévénement a introdus disidenţa pe faţă, atras de ideea fondării unei grupări mai sensibile la părerile clasei celor cu venituri modeste şi foarte modeste. Dar Michel Rochard este un mare conducător şi un excelent administrator. Lui îi revine să descopere soluţiile viabile.

Iată, pe scurt, argumentele din care se revendică judecata mea, viziunea personală despre viitorul Franţei. Este ţara europeană unde din timpuri mai îndepărtate au existat doi poli de putere. Dreapta conservatoare, stânga renovatoare. Venită acum, prin alternanţa democratică dictată de alegeri, la cârma statului, dreapta se va uza repede. Chiar şi un prim- ministru ca Edouard Balladur, un moderat, are profiul unui om ce se bizuie pe o majoritate şubredă, instabilă. Să nu uităm că între Jacques Chirac şi Valéry Giscard d'Estaing trecutul istoric atârnă mai greu decât viitorul imprevizibil. În anii precedenţi am văzut cu toţii că un vizionar extrem de credibil la nivel înalt ca Raymond Barre le-a prezis mai multe eşecuri decât realizări de durată. Şi cred că nu s-a înşelat. Pentru a obţine mari performanţe nu sunt suficiente declaraţiile. Intră în calcul înainte de toate orientările. În R.P.R. doi "tenori" de temut sunt anti-Maastricht, mă refer la Charles Pasqua şi Philippe Seguin; în Pardidul Republican, altă componentă a actualei coaliţii, Philippe Leotard nu-l stimează pe Chirac şi atribuie lui Giscard d'Estaing intenţii perfide. În fine, numeroşi din aleşii înscrişi sub drapelul dreptei sunt oameni de extremă dreaptă ce au dorit, pe plan local, alianţe cu Frontul Naţional al lui Jean-Marie Le Pen.

În doi ani vor veni "prezidenţialele". Chirac are, poate, unele şanse importante. În acel moment s-ar putea să apară "la vedere" discordia între UDF şi R.P.R. Chiar dacă disputa va izbucni mai târziu situaţia se joacă încă din acest ceas. Va reuşi noua majoritate să convertească problemele actuale în tot atâtea afirmări? Dacă da, ea se instalează la cârmă pentru multă vreme de-acum încolo. Dacă nu, în măsura în care schimbările radicale vor întârzia (fie şi din motive conjuncturale, din prelungirea derivei agriculturii să zicem, din intrarea în vigoare a sancţiunilor economnice dictate de Statele Unite faţă de protecţionismul agricol din Hexagon) ne aşteptăm să se precipite, deopotrivă, disensiunile în Comunitatea Europeană, iar în plan local, un gen de gangrenă greu de vindecat numai cu delicate arbitrări între moderatori.

Stânga a pierdut pentru că trebuia să piardă. E în ordinea lucrurilor; oamenii îşi descarcă supărarea pe cei care greşesc. Dacă am dreptul să-mi mărturisesc o speranţă asta decurge nu din viaţa efemeră, curgătoare. Cred, fără idei preconcepute, în liberalismul laborios, în stare să dirijeze, să lege valori diverse într-un unic şuvoi...

Henri ZALIS

VARŞOVIA

Voturile n-au culoare

Deşi performanţele economice înregistrate anul trecut - oprirea recesiunii şi o mică, dar semnificativă creştere a produsului naţional brut - o situează în fruntea noilor democraţii din Europa Centrală şi Răsăriteană, Polonia rămăsese, până de curând, în urma majorităţii acestora în privinţa privatizării marii industrii. Deşi acest aspect era, poate, mai puţin sesizat în exterior, ea era singura ţară de pe "calea rapidă" (expresie desemnând, în general, statele "grupului de la Visegrad", favorite ale integrării europene) care nu-şi definise încă un program cuprinzător de privatizare în masă. Şi nu fiindcă experţii - şi oamenii politici lucizi - ai Poloniei nu ar fi fost conştienţi de necesitatea stringentă a unui asemenea act legislativ. Dimpotrivă, ideea că doar privatizarea poate aduce eficienţă în marile întreprinderi lăsate moştenire de regimul comunist - în măsura în care acest lucru este posibil - a fost lansată pentru prima dată chiar la Varşovia. Până în prezent, însă, doar deţinătorii de capital - polonezi sau străini - s-au folosit de această iniţiativă, achiziţionând o serie de întreprinderi cu perspective mai bune. Cea dintâi formă a programului de privatizare în masă a fost adusă în faţă parlamentului în urmă cu doi ani. Din păcate, disputele politice au amânat peste măsură adoptarea sa. Multe din cele 29 de partide, cărora o lege electorală foarte generoasă le-a acordat mandate în Seim, nu găsesc altă posibilitate de a-şi afirma identitatea decât introducând tot felul de amendamente cu sau fără rost, ceea ce, în ultimă instanţă, poate duce la blocarea unor proiecte legislative importante.

Aşa s-a întâmplat şi cu programul de privatizare respins, la o primă lectură, de Seim la 18 martie. Primul ministru Hanna Suchocka şi fragilul său guvern - susţinut de şapte partide şi poate tocmai de aceea, acuzat că n-ar avea o viziune clară în politica economică - au suportat cu greu şocul, dar n-au cedat. O versiune revăzută a programului încearcă să ţină cont de observaţiile primite. Privatizarea se va efectua în două faze. Într-un prim stadiu, acţiunile a circa 200 de întreprinderi vor fi împărţite între câteva fonduri naţionale de investiţii. Acestea vor emite la rândul lor certificate care vor fi distribuite salariaţilor din sectorul public şi pensionarilor. A doua etapă va implica alte 400 de întreprinderi, ale căror acţiuni - prin intermediul altor 15 fonduri de investiţii - vor fi disponibile pentru toţi cetăţenii polonezi adulţi, în schimbul unei taxe de înregistrare echivalentă cu o zecime din salariul mediu pe ţară. Salariaţii întreprinderilor privatizate vor primi, fără plată, 15 la sută din acţiunile societăţii în cauză (procentul fiind majorat de la 10 la sută, probabil la sugestia stângii). În sfârşit, pentru a linişti emoţiile naţionaliste - asociate, în Polonia, mai ales cu partidele extremei drepte - noua variantă a programului limitează rolul străinilor în administrarea fondurilor de investiţii. Două treimi din membrii consiliilor acestora, inclusiv preşedinţii lor, vor trebui să deţină cetăţenia poloneză.

Dna Suchocka în aşteptarea deciziei deputaţilor

Cu toate aceste ajustări, trecerea programului prin Seim n-a fost, totuşi, o operaţie uşoară. Mai ales că, tocmai în preajma votării, guvernul şi-a pierdut unul din membri iar coaliţia care-l susţinea - una dintre componente. În mod surprinzător, poate, era vorba de exponenţii sectorului în care privatizarea este (şi a fost şi până acum) cea mai avansată - agricultura. Cu toate păcatele lor, comuniştii polonezi, spre deosebire de alţi fraţi întru ideologie, au ştiut să evite colectivizarea. Astfel că, peste 80% din potenţialul agricol se află, în prezent, în proprietate particulară, fără să se fi produs seismele unei reforme agrare post-comuniste. Ceea ce nu înseamnă că fermierii polonezi ar fi scutiţi de griji: în faţa concurenţei produselor mai ieftine aduse din ţările CE, ei solicită protecţia guvernului, prin preţuri garantate şi restricţii asupra importurilor. Considerând că nu se face destul în această privinţă, ministrul agriculturii, Gabriel Janowski, şi partidul său - Alianţa Ţărănească, una din cele câteva formaţiuni ce afirmă a-i reprezenta pe fermieri - s-au retras din coaliţia guvernamentală la sfârşitul lunii trecute. Despre programul de privatizare, liderul Alianţei, Feliks Klinczak, nu a spus decât că "**este mult mai prost decât precedenta versiune**", lăsând, totuşi, deputaţilor săi libertatea să voteze cum le va dicta conştiinţa.

Minoritar şi până atunci, guvernul nu mai dispunea decât de 180 din cele 460 de mandate ale Seimului. Situaţia devenise alarmantă: Janusz Lewandowski, ministrul privatizării, şi-a anunţat la rândul său demisia în cazul în care programul n-ar fi fost aprobat. Era în cumpănă soarta guvernului, fără a mai vorbi de un credit de 450 milioane dolari promis de FMI pentru restructurarea industriei, dar condiţionat de acelaşi program. Salvarea a venit, până la urmă, de la foştii comunişti din Alianţa Stângii Democratice ale căror voturi s-au alăturat guvernului, astfel că, la 30 aprilie, programul a devenit, în sfârşit, lege.

Desigur, nu au întârziat speculaţiile asupra concesiilor pe care guvernul le-ar fi făcut social-democraţilor. "**Deputaţii alianţei de stânga au lucrat intens pe această lege în comisii**", s-a mulţumit să declare, diplomatic, dna Suchocka. Mai direct, liderul Programului Liberal Polonez, din coaliţia guvernamentală, Donald Tusk, a spus: "**Nu ne-a interesat culoarea voturilor, ci numărul lor**". Ceea ce, cred unii comentatori, nu ar exclude, şi pentru viitor, colaborări de aceeaşi factură cu foştii comunişti. Bineînţeles, dacă parlamentul va mai putea supravieţui în actuala structură.

Alexandru ANTONESCU

Afaceri în "oraşul de aur"

După o sesiune agitată, care a durat şase ore şi jumătate, consiliul municipal din Praga l-a destituit pe primarul Milan Kondr, un aliat al primului ministru ceh Vaclav Klaus. Motivul oficial al deciziei este de ordin procedural, dar zvonurile consemnate de agenţia UPI au menţionat câteva scandaluri legate de licitarea unor contracte avantajoase. Personal, Kondr nu a fost acuzat de corupţie, dar anumite firme - cu care se spune că ar fi în legătură - au ieşit în câştig. După căderea regimului comunist, Praga, "oraşul de aur", şi-a consolidat statutul de centru turistic major, atrăgând şi investitori străini, iar preţul proprietăţilor a crescut spectaculos, ceea ce a creat un teren propice pentru felurite afaceri dubioase. Fostul primar a mai fost acuzat şi de concedierea nejustificată a şefei oficiului de protecţie a monumentelor, care refuzase să aprobe demolarea unei clădiri din secolul XIX. Se pare însă că şi alţii au partea lor de vină pentru lipsurile administraţiei. "Sunt 76 membri în consiliul municipal, ceea ce înseamnă 76 mici fiefuri", spunea un funcţionar al primăriei care n-a dorit să-şi dea numele. "Oamenii încearcă să-şi tragă pentru ei cât pot". Nici alegerea unui nou primar, prevăzută pentru 27 mai, nu se anunţă prea uşoară. "Va trebui să fie un bun manager, charismatic, pe placul partidului de guvernământ, iar dlui Klaus nu-i plac oamenii care îl pot eclipsa", declara un cunoscător.